flacăra

almanah '85

Vreme
trece,
vreme
vine...

M. Eminescu

COLIND PENTRU PREŞEDINTE

La fereastra ţării un colind
E colindul nostru de om bun
Dalbe flori pe culme cresc şi se aprind
Sînt colindătorii, cîntecul şi-l spun

Ţara-i adevărul absolut
Dalbe flori de vişin pentru ea
Prin Eroul nostru noi am renăscut
Dalbe flori de vişin pentru tîmpla sa

Tot pămîntul e numai cer
Pe ochii noştri cad ninsori
Dalbe flori şi lerui ler
Şi lerui ler şi dalbe flori

Multe lupte mai avem de dat
Multe rele mai avem de-nvins
Cum se pregăteşte grîul de iernat
Ni se luminează sufletul de nins

La fereastra bunului Erou
Moldoveni, munteni şi transilvani
Cîntecul iubirii către noul an
Ţara să trăiască, Ţară — „La mulţi ani !"

Tot pămîntul e numai cer
Pe ochii noştri cad ninsori
Dalbe flori şi lerui ler
Şi lerui ler şi dalbe flori

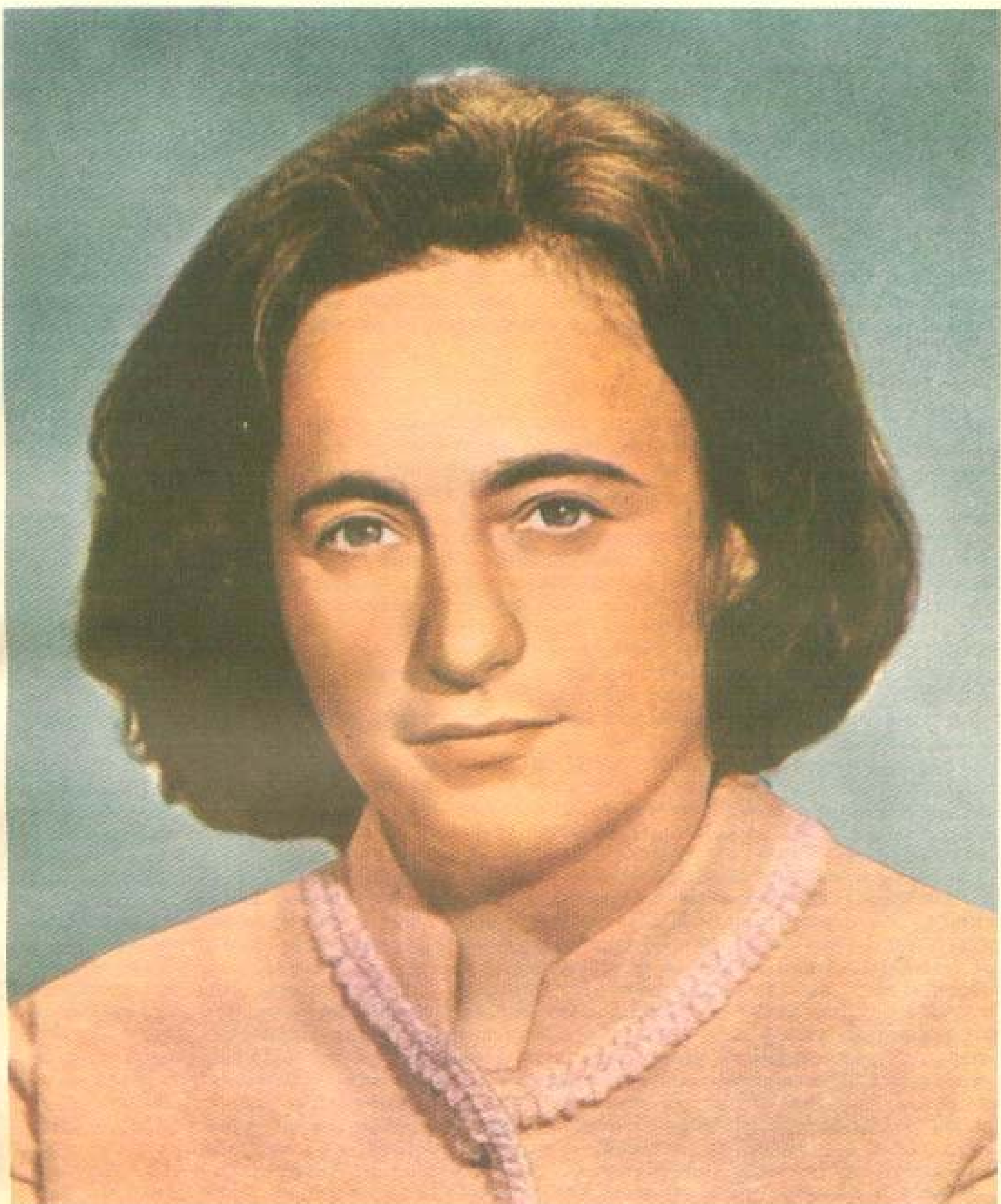
Totuşi nu există pe pămînt
Totuşi nu va exista sub cer
Ca iubirea ţării simţămînt mai sfînt
Daciei latine, lerui, lerui, ler

Noi din suma scurtei noastre vieţi
Nemurirea ţării întrupind,
Muncitori, ţărani, constructori şi poeţi
Ca un singur suflet, ca un singur gînd.

Tot pămîntul e numai cer
Pe ochii noştri cad ninsori
Dalbe flori şi lerui ler
Şi lerui ler şi dalbe flori

PREȘEDINTELE NICOLAE CEAUȘESCU

Acad. dr. ing. ELENA CEAUŞESCU

DOUĂ DECENII GLORIOASE

Sărbătoare între sărbătorile anului 1985: împlinirea a două decenii de cînd partidul și poporul au încredințat cîrma destinului nostru național tovarășului Nicolae Ceaușescu, omul de gîndirea și fapta căruia se leagă gloria epocii pe care o parcurgem din istoria României.

Noi sîntem, zicea unul dintre marii noștri istorici, patria la un moment dat. Noi sîntem numai clipa unei patrii eterne. Și dacă rostul fiecărei generații este ca prin lucrarea ei să înalțe tot mai mult în lumină numele țării, înțelegerea timpului și a rostului din timpul care ni s-a dat înseamnă chiar puterea noastră de a înfăptui tot ceea ce decurge din întrebarea cu care sîntem datori mereu: acum, aici, ce bine pot face? Prin această interogație tulburătoare, clipa se investește cu dimensiune istorică. Și aceasta nu înseamnă decît că poporul român în expresia lui umană de astăzi își înțelege menirea în perspectiva duratei mari a istoriei sale iar paginile noi ale acestei istorii reprezintă mai presus de toate mărturia unei conștiințe care nu amînă, care nu lasă pe mîine nimic din ceea ce poate întreprinde azi, care nu a lăsat pe seama zilei de azi nimic din ceea ce putea face ieri. De douăzeci de ani încoace, cu tenacitate și cu geniul ce însuflețește istoria tuturor națiunilor care dăinuiesc, implicarea lucidă și curajoasă în făurirea propriului nostru destin sub soare a configurat spațiul de referință în largul căruia caracterul de a fi valid al unui ideal transpus în faptă se traduce prin progres, bunăstare, demnitate umană. S-a lucrat în acești ani cu nădejde și au fost obținute succese remarcabile, unele dintre aceste succese fiind de-a dreptul vitale pentru destinul țării. Peisajului natural i-au fost fructificate cu un spor nemaiîntîlnit puterea latentă, resursele, și i-au fost multiplicate izvoarele de bogăție și forță. Aparent mai puțin schimbător, în același răstimp s-a modificat, fără îndoială, chiar peisajul sufletesc al oamenilor acestei țări, al celor prin care există toate cîte există, și realitățile ei, și năzuințele ei. Abolirea imobilismului la care duce detașarea, lipsa de implicare, a fost consacrată prin revigorarea democrației în sistemul social-politic românesc, aceasta devenind, prin crearea unor forme instituționalizate de exercitare a ei, o realitate încorporată în substanța vieții naționale. Contribuția fiecărui om la fapta cetății, asumarea unor răspunderi și eforturi pe măsura țelurilor comunității tuturor fiilor acestui pămînt, redimensionarea intereselor personale în raport cu interesul general au edificat în noi înșine sentimentul acut al istoriei, prin credința că tot ceea ce se întîmplă, proiectele țării, împlinirea proiectelor țării, ne privește personal. Acest sentiment fiind o altă expresie a aceleiași realități conform căreia conștiința e un factor de progres, în anumite împrejurări chiar cel mai important factor de progres. În înfăptuirea operei constructive cu care am fost și sîntem și vom fi întotdeauna datori, asemeni fiecărei generații trecute sau viitoare, asemeni fiecărui rînd de oameni din istoria țării, mai înainte de toate am avut nevoie de noi înșine, de toate resursele noastre fizice și sufletești, de tot ceea ce noi reprezentăm ca potențial de energie și de creație. Și aceasta s-a produs și se produce printr-o necontenită afirmare a încrederii în noi înșine. Astfel, cu încrederea prin care am redobîndit înțelesurile menirii noastre adevărate pe coaja subțire a acestui pămînt zbuciumat, cu aceeași încredere prin care se fortifică, îndeobște, orice opțiune dovedită înțeleaptă prin girul vremii, avem a descoperi că spiritul acestor ultime două decenii ale istoriei naționale a produs în plan material, în plan spiritual și moral, metamorfoze ce se conturează în memorie cu pregnanța clipelor cheie, cu ardența momentelor de răscruce, cu strălucirea faptelor de preț. De aceea în conștiința comună acești ultimi 20 de ani alcătuiesc o epocă. Este Epoca Nicolae Ceaușescu. Treptele devenirii noastre în cei 20 de ani care au trecut din acea vară a anului 1965, cînd la București s-au desfășurat lucrările Congresului al IX-lea al partidului, s-au succedat cu stringența unei logici sociale recîștigate prin ivirea în planul prim al istoriei a celui mai înțelept și mai cutezător dintre fiii țării. În fruntea partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a imprimat vieții noastre de zi cu zi o dinamică nouă și, totodată, ne-a îmbogățit interior cu convingerea că ritmurile alerte ale acestei dinamici nu se pot împlini decît prin convergența programatică a tot ceea ce în spațiul românesc înseamnă faptă și idee înnobilate de idealul comunist al propășirii țării. Gîndirea și fapta sa au promovat un nou stil de a trăi, de a munci, și di-

mensiunea veritabilă a acestui adevăr o aflăm în toate inițiativele sale de ctitor și călăuzitor al țării integral înnoite. Desigur, am putea aduce în sprijinul acestor rînduri o serie de date statistice semnificative prin ele însele, indiferent ce domeniu ne-am propune să-l cercetăm în amploarea și evoluția sa, dar între România anului 1965 și România anului 1985 deosebirile nu sînt nicidecum numai de ordin cifric. Certitudinea de a ne fi înscris pașii în ritmurile caracteristice comunităților care și-au propus drept țel o înaltă civilizație materială și spirituală, un necontenit progres, stă umăr la umăr cu certitudinea că unul dintre titlurile de glorie veșnică ale acestei epoci stă în relevarea adevărului că politica partidului comuniștilor români, în esența ei, continuă în cuget și faptă cele mai înaintate și generoase demersuri și strădanii din istoria noastră, că ruptura românilor cu trecutul nu a avut și nu are în vedere o despărțire de idealurile dintotdeauna ale poporului care sîntem, de nobilele tradiții ce ne acordă distincție între națiunile lumii. Prin rostirea, la tribuna Congresului al IX-lea, a acestui adevăr deosebit de tonic pentru toți fiii pămîntului românesc, s-a revigorat însuși substratul adînc al patriotismului nostru și în această faptă decisivă pentru progresul țării se întrevede intuiția genială a tovarășului Nicolae Ceaușescu și se întrevăd convingerile de-o viață ale bărbatului care de două decenii călăuzește destinul național. Succesele obținute în aceste decenii își găsesc astfel o explicație majoră prin chiar patriotismul chemat a se exprima prin muncă. Iar regăsirea crezului neclintit al unor vizionari, al înaintașilor, în chiar temelia a tot ceea ce în viața românilor înseamnă inițiativă, elan, demers social creator, atribuie acestei epoci meritul nepieritor de a se înscrie în cartea de istorie în primul rînd prin felul cum a înțeles că, mai ales într-o carte de istorie, o filă se reazimă pe alta, că una sporește lumina celorlalte după cum toate celelalte pot să sporească lumina uneia dintre ele. De aceea spuneam că dincolo de cifre, dincolo de numirea, pe rînd, a marilor ctitorii ale acestor două decenii, o perspectivă cuprinzătoare asupra acestui răstimp ce s-a dovedit a fi cel mai bogat în fapte din istoria țării ne-o oferă deopotrivă înțelegerea simțului datoriei și a comunității de interese prin care s-a făurit garanția însăși a construirii socialismului pe pămîntul românesc: unitatea întregului popor în jurul partidului. Ctitorind, ca urmare a orientărilor stabilite de Congresul al IX-lea și a programelor elaborate de Congresele și Conferințele Naționale ce au urmat, o industrie înfloritoare și puternică, desfășurînd o largă ofensivă pentru trecerea, în ultimii ani, la înfăptuirea obiectivelor unei noi revoluții agrare, adăugind noi valori patrimoniului de spiritualitate al poporului nostru, ridicînd continuu nivelul de viață al oamenilor țării și edificînd o nouă statură morală prin împlinirea personalității omului nou ce se definește prin raportarea sa la înaltele criterii și exigențe ale spiritului revoluționar, perfecționînd neîncetat structurile cadrului nostru social, am reușit să impunem din ce în ce mai convingător virtuțile, ca idee și realitate, ale socialismului în înfățișarea sa particulară ce decurge din condițiile concrete ale țării noastre. După cum particulară este, în istoria noastră, caracteristica Epocii Ceaușescu de a fi produs o vitalizare de substanță a solidarității sociale și umane la scara întregului spațiu național. Pe acest temei în care sînt cuprinse resursele de fertilitate ale oricărui proiect de viitor, hotărîrile Congresului al XIII-lea apar întru totul realizabile. Elaborate în spiritul orientărilor și indicațiilor formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, aceste proiecte au fost supuse judecății obștești, conform practicii profund democratice statornicite în viața politică a României socialiste, astfel încît forma lor definitivă s-a impregnat cu pecetea înțelepciunii colective, prin litera și prin spiritul lor aceste proiecte reprezentînd încă o dovadă, strălucită, a substanței acestei epoci, și anume că din dialogul permanent pe care secretarul general al partidului, primul președinte al României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îl întreține cu țara, cu oamenii țării, rezultă înseși sursele creativității politice. Spiritul care a modelat și a fortificat timp de două decenii puterea de a înfăptui și de a îndrăzni a României însuflețește ca o prezență tutelară aceste răspunderi noi pe care ni le-am asumat și din acest punct de vedere însăși realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția supremă de conducere a partidului reprezintă pentru comuniștii români, pentru poporul român, un act de conștiință și un angajament solemn în fața viitorului. Temeinicia acestui angajament, a acestei hotărîri de a privi mai departe, de a consolida victorii repurtate cu trudă, derivă dintr-o experiență trăită plenar iar justificarea ei de esență se regăsește în fiecare pagină a istoriei noastre consecutivă Congresului al IX-lea. Pe parcursul acestei epoci, România și-a conceput rolul și rațiunea de a fi ca simbol și promotor al unei evoluții permanente, al unei ascendențe neobosite spre valorile de expresie supremă ale spiritului laborios, iar implicarea ei în mecanismul năzuinței spre mai bine a planetei întregi, deschiderea ei spre lume și efortul investit în întărirea independenței și suveranității ei s-au produs cu o acoperire reală în credibilitate și măreție. Din strădania de a influența benefic cursul evenimentelor, în numele unei lumi a păcii, a echității și a preeminenței dreptului asupra forței, rezultînd beneficiul implicit și indiscutabil prin care prestigiul și demnitatea națională sînt sentimente trăite de noi mai ferm și mai întemeiat decît oricînd în istoria noastră.

Astfel, în acești ani țara și-a ridicat fruntea asemeni soarelui care, răsărind, se-acoperă de lumină.

C. DUMITRU ■

Un moment înalt al istoriei noastre contemporane

Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român

România a trăit — între 19 și 22 noiembrie 1984 — o memorabilă clipă a devenirii sale socialiste: al XIII-lea Congres al Partidului Comunist. **Clipă intensă, clipă strîngînd în ea istorie și generînd istorie. Iar istoria — știm prea bine — se bazează pe documente, dar și pe faptele care le-au inspirat, pe dreapta lor interpretare și comparare, pe evidențierea succesiunii lor logice. Dintr-o asemenea perspectivă Congresul al XIII-lea — moment înalt al prezentului și viitorului nostru — a venit ca o încununare firească a unor mari acumulări de experiență în toate domeniile vieții economice și sociale, ca o ridicare pe o treaptă superioară a marii întemeieri care a fost Congresul al IX-lea; în sfîrșit, el reprezintă expresia conștiinței revoluționare a poporului român în acest moment, legitimarea teoretică, științifică a unei etape în dezvoltarea istorică a patriei — etapă la care nu s-a ajuns lesne, ci prin multă trudă, îndrăzneală și pricepere — și prefigurarea unei etape noi, menite să încununeze alte și alte eforturi constructive.**

Congresul a ilustrat, cu deplină forță și limpezime, unitatea indestructibilă dintre partid și popor, expresia cea mai vie și mai înălțătoare a acestei unități fiind realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în suprema funcție de secretar general al partidului, **act de o deosebită însemnătate, de adîncă semnificație — probînd voința întregii națiuni de a continua măreața operă de înălțare necontenită a patriei, operă ce poartă numele inspiratorului și arhitectului său:** „epoca Nicolae Ceaușescu".

Reinvestirea tovarășului Nicolae Ceaușescu — de a cărui prodigioasă activitate sînt nemijlocit legate toate izbînzile României din ultimele două decenii — în funcția de secretar general al partidului confirmă încrederea neclintită a unui popor întreg în drumul ales, drum al unei uriașe încordări de energie, voință și inteligență, drum pe care patria a urcat, într-un timp foarte scurt, treptele spre atingerea unor ritmuri dinamice de dezvoltare în toate ramurile de activitate. Viața, practica au validat concepția originală a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la întregul proces de edificare a noii societăți, concepția ce nu încetează și nu va înceta să-și probeze consistența și realismul. Votul comuniștilor, votul poporului, vot unanim — realegerea în fruntea partidului a clarvăzătorului om politic și militant revoluționar Nicolae Ceaușescu — reprezintă cea mai elocventă dovadă a înaltei aprecieri pe care toți oamenii muncii din țara noastră o dau neobositei activități a celui mai iubit și mai stimat fiu al patriei, dorința unui popor harnic, neobosit și pașnic de a urma neabătut calea aleasă — aceea a construirii socialismului și comunismului în România.

Forumul comuniștilor a aprobat în unanimitate — dîndu-i o înaltă apreciere — Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XII-lea și Congresul al XIII-lea și activitatea de viitor a partidului în vederea înfăptuirii obiectivelor dezvoltării economico-sociale în cincinalul 1986—1991 și, în perspectivă, pînă în anul 2000, a României, **Raport prezentat de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, document de însemnătate vitală pentru mersul înainte al țării, un model de analiză profund științifică, de gîndire vie, cutezătoare. Devenit, în urma hotărîrii Congresului, programul de muncă și luptă al partidului, al întregului popor, temelie a activității viitoare a tuturor făuritorilor societății socialiste multilateral dezvoltate, a comunismului în România**

Un moment înalt al istoriei noastre contemporane

— Raportul întreprinde o analiză atentă, multilaterală a realităților economico-sociale din patria noastră, a realizărilor obținute în cincinalul actual, al activității ideologice, politice și organizatorice a partidului, a întregii vieți internaționale și fundamentează direcțiile principale de acțiune în cincinalul 1986—1990 și în deceniul următor pentru înfăptuirea cu succes a obiectivelor noii etape de realizare a Programului partidului.

Raportul a oferit dimensiunile exacte ale progresului înregistrat de România de-a lungul celor patru decenii de existență liberă: creșterea de o sută de ori a producției industriale, de șapte ori a celei agricole și de 32 de ori a venitului național. Izbînzi ce nu pot să nu impresioneze, izbînzi acreditînd ideea unui veritabil „miracol românesc", miracol născut din participare plenară a tuturor categoriilor de oameni ai muncii la edificarea și consolidarea noii orînduiri, din exercitarea de către partid, cu energie și competență, a rolului de conducător încercat și inspirat în cadrul acestui proces, canalizînd marile resurse ale unui popor vrednic în direcția croirii unui traiect propriu, demn, plin de realizări însemnate. În cincinalul viitor acest drum va continua. Documentele Congresului prefigurează o nouă întemeiere. Izbînzile și acumulările de pînă acum creează posibilitatea trecerii la o etapă calitativ nouă în dezvoltarea generală a patriei. Nivelul producției industriale va deveni comparabil cu acela al țărilor dezvoltate din punct de vedere economic, producția de cereale va ajunge la 30—32 milioane tone, în paralel cu finalizarea unor lucrări de irigații, desecări și îmbunătățiri funciare pe mai bine de patru milioane de hectare, vor fi date în folosință peste 1 500 noi capacități de producție, în toate ramurile economiei (programul de investiții însumînd circa 1 400 miliarde lei), se va amplifica activitatea de cercetare științifică, vor înflori în continuare cultura și arta. Pînă în 1990 — deci, iată, în foarte puțini ani —, țara își va rostui cu grijă marile domenii de activitate: se va încheia, în linii generale, reorganizarea intensivă a tuturor sectoarelor industriale, se va asigura o mai bună sistematizare și organizare a teritoriului în vederea folosirii corespunzătoare a întregii suprafețe agricole și a obținerii unor recolte mari și sigure, va crește substanțial, cu aportul cercetării științifice, nivelul tehnic și calitativ al produselor, astfel încît o parte dintre ele să situeze România pe primul loc în lume.

Dacă spunem despre Congresul al IX-lea că a fost momentul redeșteptării ființei naționale, al trezirii la viață a marilor disponibilități creatoare ale poporului, atunci Congresul al XIII-lea trebuie considerat unul al romantismului revoluționar întemeiat pe fapte convingătoare, un moment de la care națiunea română a început să viseze avîntat și lucid, sigură de forța ei creatoare, de puterea sa de a depăși orice obstacole.

„În anul 2000 — se spune în Raport —, România va deveni o țară industrial-agrară, multilateral dezvoltată, ce va asigura condiții de viață, conform cerințelor științifice, pentru dezvoltarea sănătoasă, fizică și intelectuală, a tuturor cetățenilor patriei noastre." Producția industrială va depăși 3 000 milioane lei, vor fi asigurate corespunzător necesitățile energetice ale țării, producția agricolă va crește de două ori, se va realiza cuprinderea întregului tineret în învățămîntul de 12 ani, venitul mediu anual pe locuitor va fi de peste 8 000 lei, moment în care se va trece la manifestarea tot mai largă a principiilor comuniste de repartiție, muncă și viață.

Pentru înfăptuirea acestui măreț și mobilizator program vor trebui depuse eforturi considerabile. Dar este nevoie și de o anumită strategie, de un corpus de idei călăuzitoare, prin a căror transpunere în viață să poată fi atinse toate cele propuse. Și din acest punct de vedere, Raportul realizează o magistrală demonstrație de pătrundere științifică a realităților românești, de înțelegere și aplicare creatoare a tezelor materialismului dialectic și istoric, el probind, și la nivel conceptual, realismul și justețea politicii de pînă acum a partidului nostru, necesitatea continuării drumului deschis, în mod original, corespunzător situațiilor

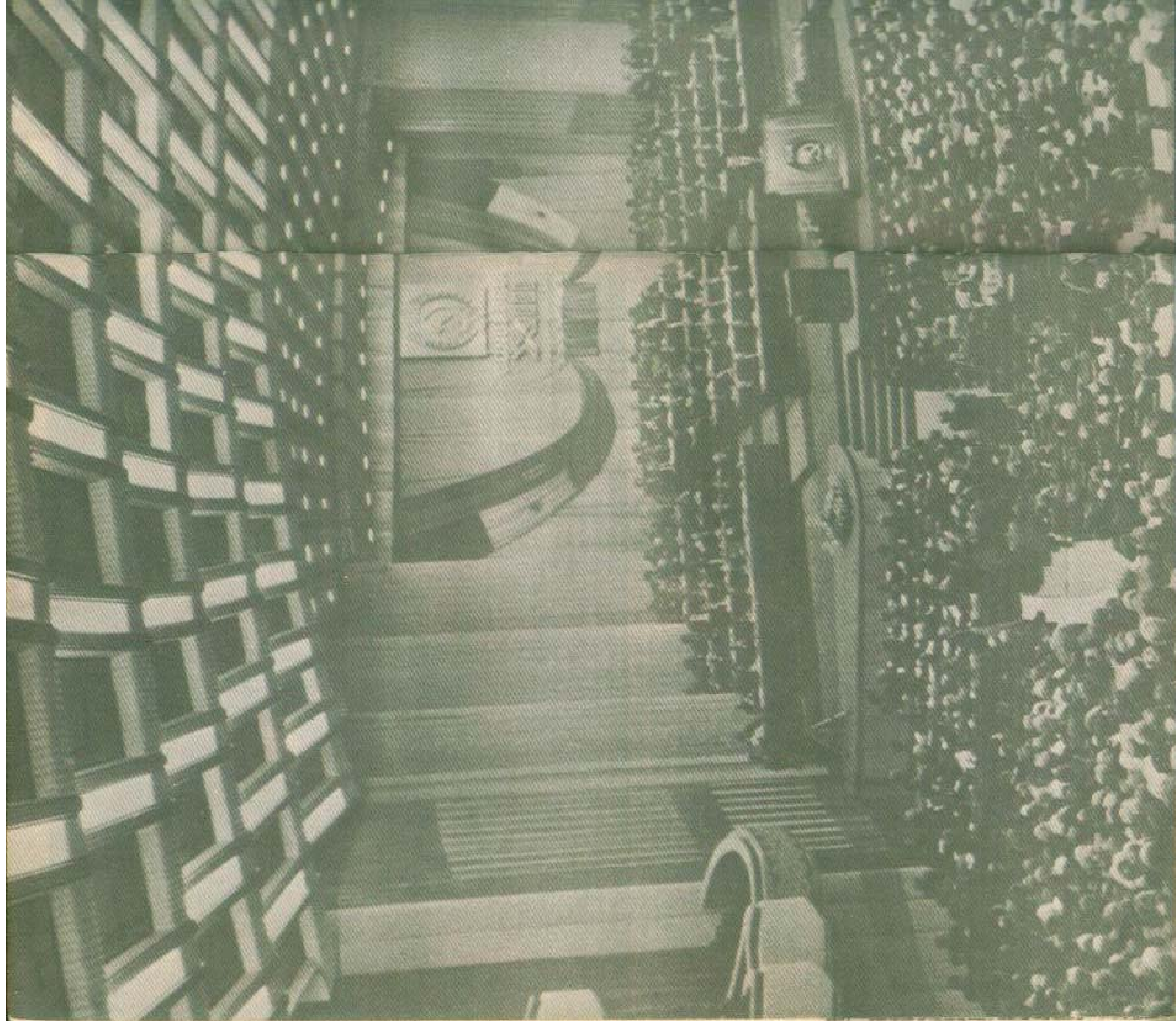

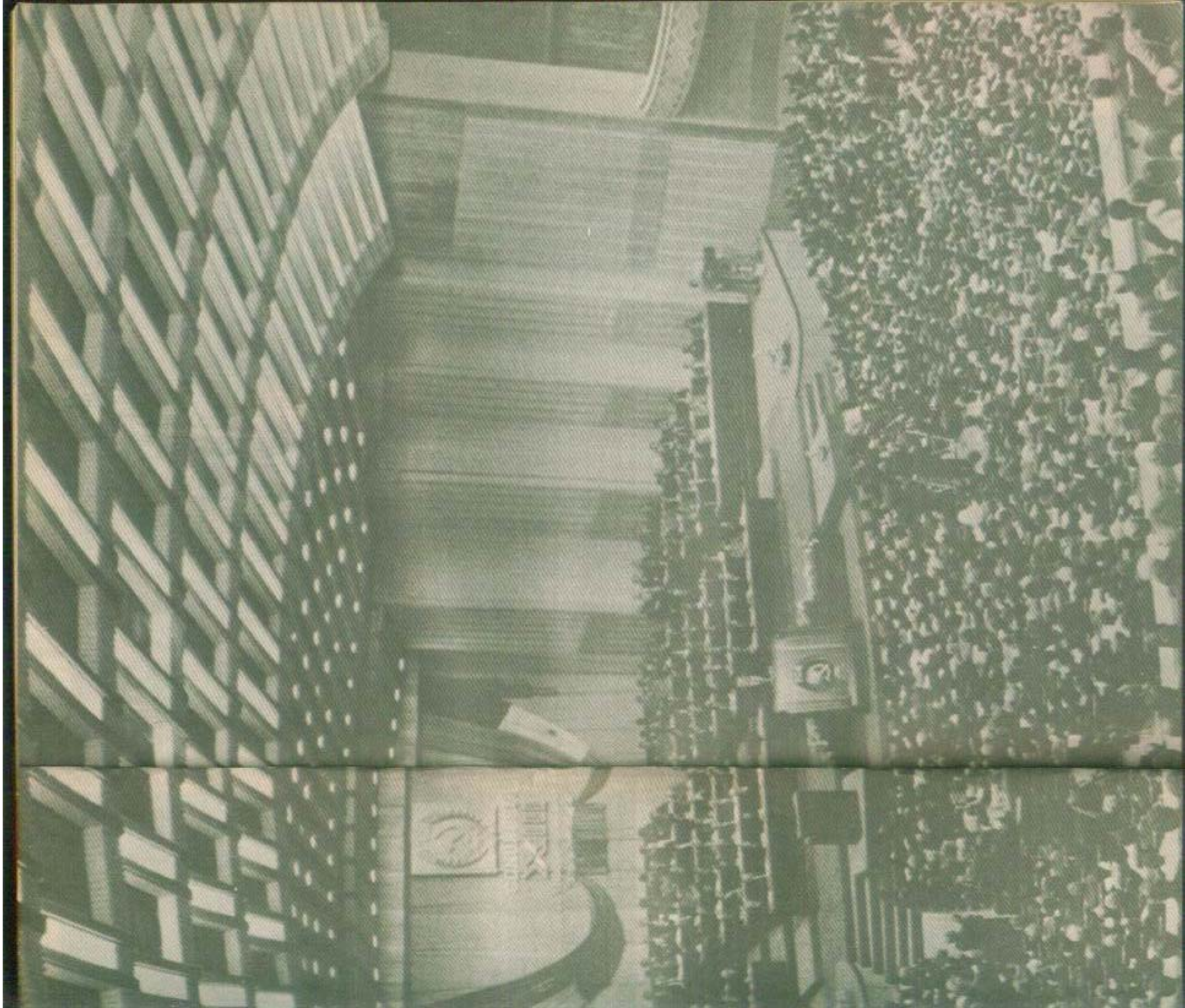
şi posibilităţilor ţării, de Congresul al IX-lea. Partidul trebuie să-şi asume şi pe mai departe rolul său conducător, amplificîndu-şi-l în permanenţă, în paralel cu creşterea atribuţiilor statului în asigurarea dezvoltării armonioase, unitare a societăţii. Îndeplinirea acestor sarcini, perfecţionarea activităţii din toate domeniile de activitate reclamă oameni pe măsură, oameni care să fie pe deplin conştienţi de faptul că procesul revoluţionar nu se va încheia niciodată, că el nu este alcătuit din momente de vîrf şi din hiatusuri, oameni care să fie revoluţionari de profesie, aceasta presupunînd un înalt nivel de cunoştinţe teoretice şi o temeinică pregătire politico-organizatorică. Nu se poate ajunge la creşterea calităţii produselor industriale sau a muncii de pe ogoare în afara creşterii calităţii omului care îndeplineşte aceste activităţi. „Congresul al XIII-lea al partidului — s-a accentuat în Raport — va

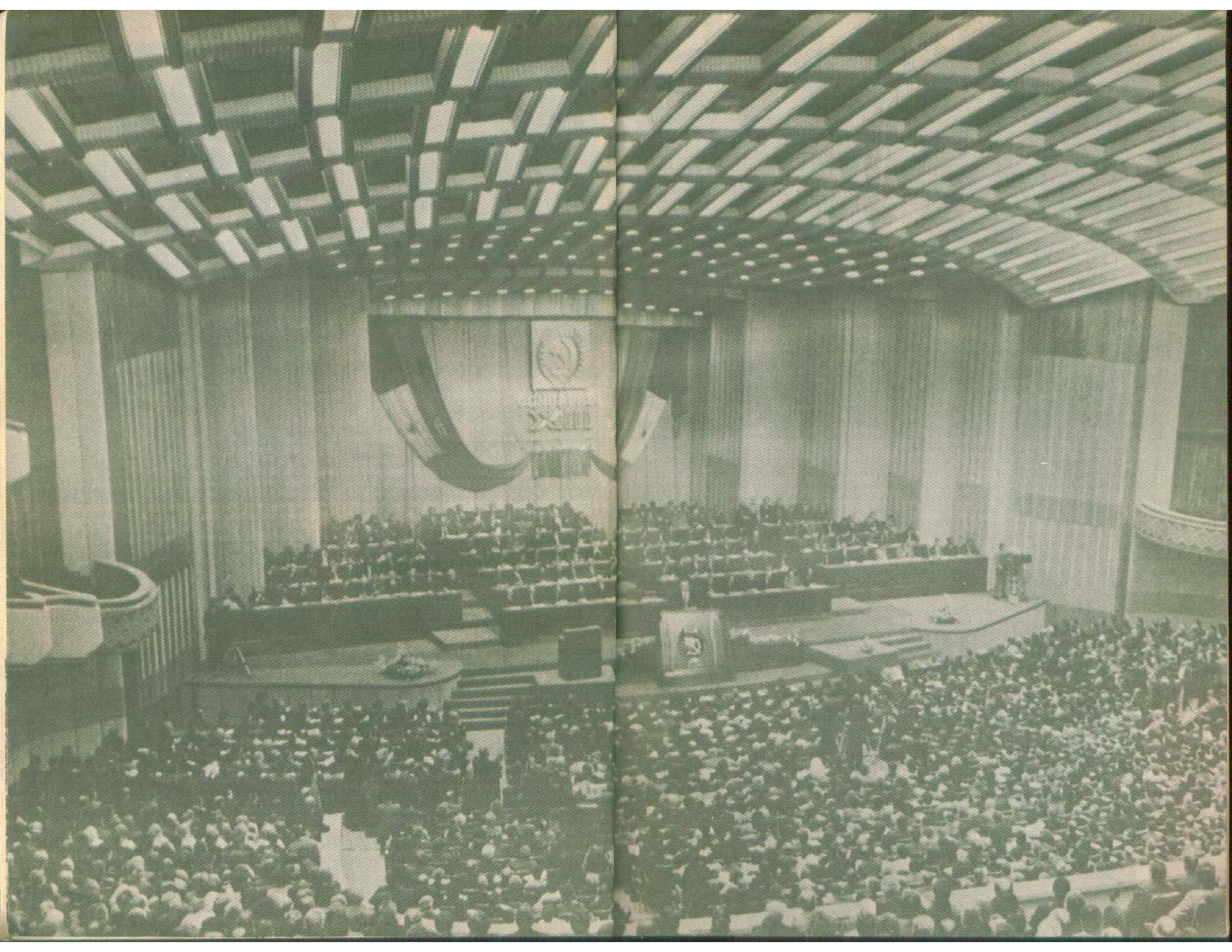

adopta hotărîri de însemnătate istorică pentru viitorul patriei. Dar adoptarea unor hotărîri juste, a unei linii generale juste nu constituie decît începutul. Hotărîtoare va fi munca politico-organizatorică de unire a întregului popor în înfăptuirea tuturor programelor de dezvoltare economico-socială. Realizările de pînă acum ne dau deplina încredere că dispunem de tot ce este necesar pentru ca hotărîrile ce vor fi adoptate de Congresul al XIII-lea să fie realizate, că, în următorul cincinal, poporul nostru va parcurge încă un drum important pe calea făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, a înaintării spre societatea comunistă, spre bunăstare, fericire, libertate şi independenţă."

Atît Raportul, cît şi celelalte programe adoptate de către Congres — Directivele cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1986—1990 şi orientările de perspectivă pînă în anul 2000, Programul-Directivă de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1986—1990, Programul-Directivă de creştere a nivelului de trai şi ridicare continuă a calităţii vieţii în perioada 1986—1990, **precum şi adoptarea** Programului ideologic ca parte integrantă a Programului Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare spre comunism — **prefigurează în chip clar perspectivele luminoase ale patriei, avînd ca unică, supremă ţintă mai binele poporului, viaţa sa fericită într-o patrie puternică, liberă şi bogată. Elaborate din iniţiativa şi cu participarea nemijlocită a secretarului general al partidului, aceste programe de dezvoltare deschid noi orizonturi patriei şi consfinţesc voinţa unanimă a întregului popor ca, strîns unit în**

jurul partidului, a celui mai prețuit fiu al patriei, să înregistreze noi succese pe calea dezvoltării necontenite, a bunăstării și progresului României. Această puternică voință este limpede exprimată și în Rezoluția Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român: „Deplina unanimitate cu care Congresul a adoptat linia politică generală și orientările de perspectivă ale partidului, documentele de importanță istorică pentru progresul armonios al societății noastre socialiste, hotărîrea unanimă și puternicul entuziasm cu prilejul realegerii tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția supremă de secretar general al partidului au dat o impresionantă expresie unității de gîndire, voință și acțiune a milioanelor de comuniști, a întregului partid și popor — chezășia înfăptuirii cu succes a hotărîrilor adoptate, a tuturor obiectivelor înscrise în Programul partidului."

Prin însemnatele sale hotărîri, prin memorabilul său vot, Congresul al XIII-lea a consfințit dorința poporului de a înfăptui nestrămutat politica partidului, de a da o strălucire nouă anilor ce vin. De aceea, în inima și mintea tuturor au avut o vie rezonanță cuvintele-legămînt, pline de patos revoluționar, rostite de secretarul general al partidului în încheierea lucrărilor Congresului: „Asigur partidul și poporul nostru că și în viitor — ca și pînă acum — voi face totul pentru a răspunde încrederii ce mi s-a acordat, că voi acționa cu toată fermitatea, cu toate forțele, în vederea înfăptuirii hotărîrilor Congresului nostru, a Programului partidului, pentru asigurarea ridicării poporului, a patriei noastre, pe noi culmi de progres și civilizație, pentru întărirea continuă a independenței și suveranității României socialiste."

Însuflețind întreaga națiune, învățîndu-ne să visăm deslușit și să aflăm căile cele mai drepte de a face din visuri viață — al XIII-lea Forum al comuniștilor români reprezintă un moment de referință al istoriei noastre contemporane. El a fost un Congres deschis, un Congres care a spus lucrurilor pe nume și care a avut permanent în vedere prosperitatea României și a poporului său. Începe un nou timp eroic. Urcăm o nouă treaptă. Țara întreagă — țara cu muncitorii, țăranii, oamenii ei de știință și cultură — pornește spre atingerea propriilor sale visuri. Nimic nu poate fi mai înălțător, mai îmbărbătător decît ca o națiune să lupte și muncească pentru ca ea, copiii ei și copiii copiilor acestora să poată trăi într-o lume a fericirii, liniștii și belșugului. Garanție a drumului drept pe care am pornit și a triumfului străbaterii acestui drum, călăuză a afirmării noastre demne între națiunile libere ale lumii — tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, Eroul României Noi.

DAN MUCENIC ■

Raliul calităţii

Două mărci căutate: OLTCIT ŞI ARO

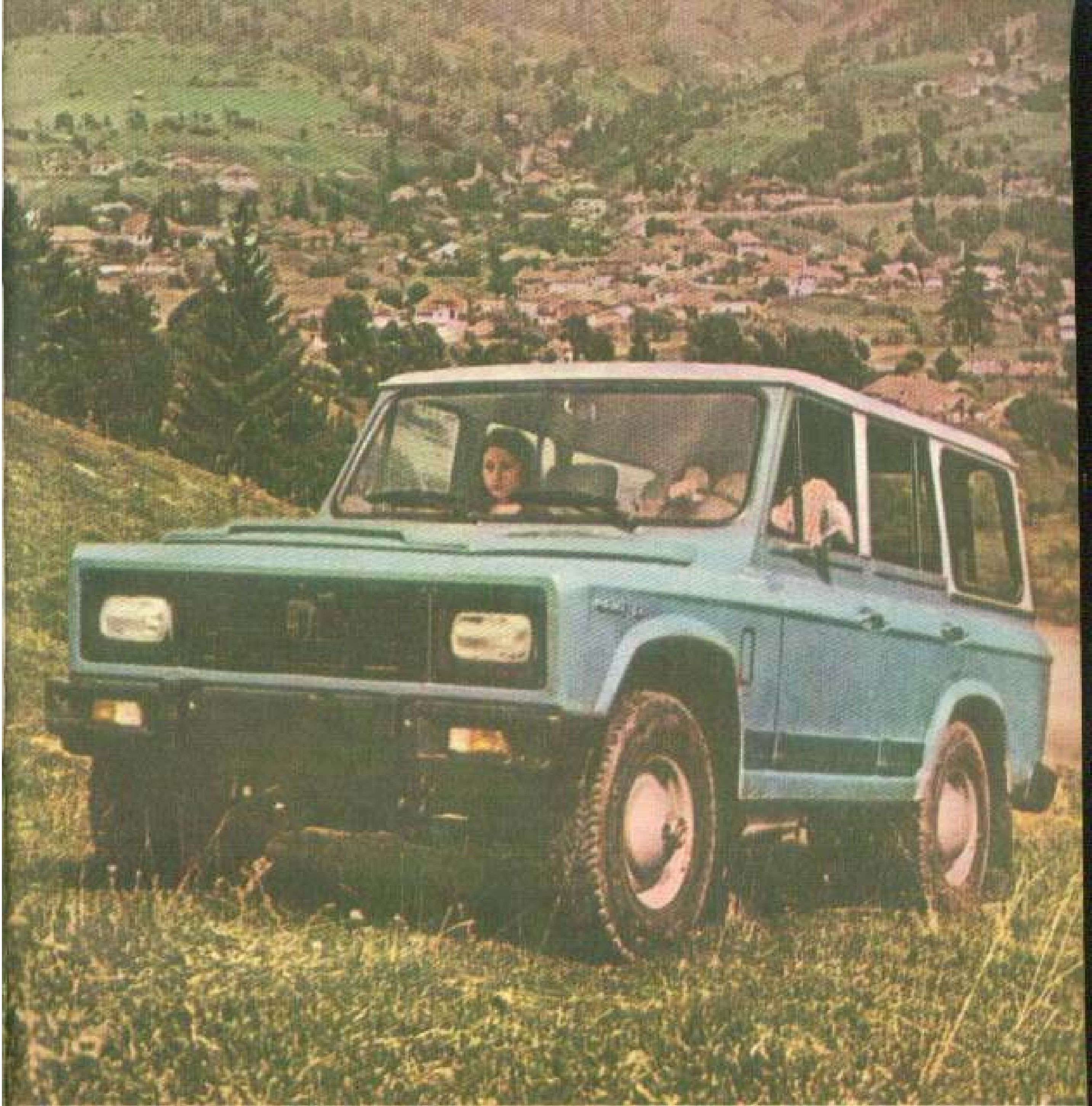
Anul 1984 a consemnat două izbinzi de răsunet ale industriei noastre constructoare de maşini : automobilul Oltcit, rod al colaborării româno-franceze, a fost lansat in circuitul mondial, iar autoturismul de teren ARO a obţinut premii de prestigiu in „Raliul faraonilor" desfăşurat in Egipt. Aceste noi şi importante succese, datorate unor produse de virf ale inteligenţei tehnice, competitive pe piaţa internaţională, au venit să sublinieze, o dată in plus, vocaţia de constructori a românilor, capabili să contribuie tot mai substanţial la zestrea de valori a contemporaneităţii, ciştigind pretutindeni stimă şi respect.

In vară, am avut privilegiul să asist, la Paris, la prezentarea maşinii Oltcit, în toate cele 5 versiuni ale sale, partenerilor francezi, prin a căror reţea Citroen automobilul fabricat la Craiova, ulterior expus şi la Salonul internaţional de la Portes de Versailles, intre 27 septembrie şi 8 octombrie, va fi răspindit in intreaga lume. Momentul a fost, pentru reporter, unul dintre cele mai impresionante, el notind opinii elogioase din partea beneficiarilor, care au remarcat, la unison, virtuţile tehnice ale Oltcitului, maşină menită, după cum declara unul, să cucerească piaţa mondială. Nu vom insista, Oltcitul fiind de-acum o prezenţă familiară pe şoselele noastre, ne vom mărgini să reproducem cuvintele vicepreşedintelui Societăţii mixte Oltcit, Raymond Fachon : „Sint foarte mulţumit de treaba făcută. Au existat destule probleme, unele complicate, dar le-am rezolvat. Ne putem socoti cu toţii, francezi şi români, invingători. Maşină aşteptată peste tot, Oltcitul are, consider, un frumos viitor, pe care constructorii români il garantează printr-o claritate şi o temeinicie a execuţiei fără cusur. Nu greşesc cu nimic afirmind că fabrica de la Craiova e una dintre cele mai moderne din Europa, iar lucrătorii ei sint tehnicieni de cea mai aleasă spiţă".

Primele 15 000 de maşini s-au livrat sau sint in curs de livrare către reţeaua Citroen. Supleţea Oltcitului, calitatea excelentă a caroseriei, consumul redus de carburant, puterea motorului etc., probă a unei competenţe profesionale inalte, recomandă cu prisosinţă automobilul realizat la Craiova, cumpărători din Franţa, Belgia, Olanda, Italia şi Austria exprimindu-şi, intr-o primă etapă, dorinţa de a-l procura. Altfel zis, Oltcit a ieşit in lume, ii urăm drum bun !

Fotografie de
VICTOR RĂDULESCU

După „Raliul faraonilor", în care a dobîndit două locuri I, atît la fete (ARO 10), cît şi la băieţi (ARO 242), la capătul unei confruntări dure, de la care n-au lipsit cele mai cunoscute firme de pe glob, deţinătoare de vechi tradiţii în acest domeniu, ARO a fost declarat „cel mai bun autoturism de teren din lume". Titlurile obţinute au confirmat încă o dată clasa mondială a automobilelor „made in Cîmpulung, Romania" într-una din cele mai dificile curse contracronometru existente, cursă care i-a purtat pe piloţi prin deşert, în vecinătatea piramidelor, supunîndu-i, dimpreună cu maşinile, unor încercări dintre cele mai exigente. Trecute toate, fără excepţie, cu brio. Asta pentru că ARO, ca să rezumăm, înseamnă 28 de ani de experienţă în industria automobilelor de teren, o concepţie proprie foarte avansată şi, ca rezultat nemijlocit al acestor realităţi, parcă de neconceput la vremea la care uzina de la Cîmpulung Muscel se limita la producerea de lacăte şi încuietori, 5 la sută din întreg exportul mondial de autoturisme de acest fel.

Drumul de la încuietori la moderna maşină de azi, învingătoare în „Raliul faraonilor", a fost de bunăseamă greu. Numai că românii, a căror vocaţie şi talent de constructori au devenit proverbiale, au ştiut să-l scurteze prin rîvnă şi abnegaţie, înscriindu-se în 20 de ani, cei mai fertili din istoria patriei, cu rezultate de domeniul visului. Cu performanţele anului 1984, Oltcit şi ARO sînt numai două exemple dintr-o listă infinit mai lungă.

OVIDIU IOANIŢOAIA ■

O cale albastră spre lume

Simbătă 26 mai 1984, o zi istorică în inaugurarea de obiective industriale, economice și sociale, construite în această perioadă de glorie a României contemporane, intrată în limbajul tuturor ca o dovadă de legitimă mîndrie și denumită „Epoca Nicolae Ceaușescu". In ziua de 26 mai 1984, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăşa Elena Ceaușescu, a inaugurat Canalul Dunăre-Marea Neagră, o importantă construcție, devenită efigie și simbol al acestei epoci definită de impresionante ctitorii economice și sociale. După secole de încercări, Epoca Nicolae Ceaușescu a înnobilat harta României cu o nouă cale de navigație, cu o adevărată poartă spre lume, care dă potențialului economic al țării o nouă și fertilă deschidere, care pune la îndemîna altor țări străduințele și performanțele industriei românești, o formă concretă de colaborare și prietenie.

Canalul Dunăre-Marea Neagră este opera integrală a poporului român. O impresionantă construcție care prin datele sale fundamentale dă măsura potențialului nostru creator, a inteligenței românești și a capacității industriei de a realiza obiective de asemenea proporții. In zilele de 18—19 iunie 1973 Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român a adoptat hotărîrea cu privire la realizarea Complexului hidrotehnic și de navigație Dunăre-Marea Neagră. In ultimul trimestru al anului 1975, lucrările de construcție au început iar în data de 9 mai 1978, Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român a aprobat proiectul general de execuție. Construirea Canalului Dunăre-Marea Neagră a durat aproape 9 ani și la executarea lui au contribuit zeci de mii de oameni, sute de întreprinderi, institute de cercetare și proiectare, el fiind cu adevărat o sinteză a potențialului economic al României, opera integrală a poporului român.

Pentru executarea canalului au fost efectuate 300,9 milioane metri cubi de excavații, au fost turnate 4 milioane tone de metri cubi de betoane, s-au executat lucrări de protecție și taluzare pe o suprafață de 4,1 milioane metri pătrați, au fost utilizate 1 300 tone de echipamente hidromecanice și tabliere metalice pentru poduri în greutate de 11 085 tone. Au fost construite rețele de drumuri, de cale ferată, linii de energie electrică, s-au construit drumuri în lungime de 167 de kilometri. Calea ferată construită pentru a deservi lucrările de construcție măsoară 87 de kilometri. Lucrările de proiectare au fost coordonate de I.P.T.A.N.A. și la realizarea lor au contribuit 38 de institute de studii și proiectare. Pe șantierul canalului, în perioadele de vîrf, au funcționat 7 000 de mașini conduse de șoferi din 29 unități I.T.A. din întreaga țară. Constructorii au fost găzduiți în 7 tabere de locuit, dotate cu dormitoare, cantine, cluburi, magazine, școli, grădinițe. In momentele de vîrf la construirea acestui grandios fluviu care leagă oameni și țări au lucrat 30 000 de oameni ai muncii, studenți, elevi, militari în termen și alte categorii de cetățeni. Pe frontul construcției au fost folosite 510 excavatoare, 488 de buldozere, 72 de autogredere, 177 de macarale auto, 70 de macarale turn, 4 000 de autobasculante, 16 drăgi și 17 instalații de transport cu benzi.

In ziua de 28 mai, cînd în fața a sute de mii de locuitori și constructori, în prezența a sute de corespondenți de presă de pe toate meridianele, tovarășul Nicolae Ceaușescu a inaugurat Canalul Dunăre-Marea Neagră, în patrimoniul poporului român și la îndemîna navigatorilor lumii intra în funcțiune o nouă cale de comunicație. Pe harta pla-

netei se inaugura o nouă geografie, cu putere de simbol și efigie. Canalul are o lungime de 64,2 kilometri, cu o adîncime normală de 7,50 m, cu un nivel minim de 7,00 m și cu unul maxim de 8,50 m. Canalul permite o navigație fluvială în două sensuri, avînd o lățime de 70 de metri pe Valea Carasu și de 90 de metri în zona de platou. Pe canal pot circula convoaie de barje, alcătuite din 6 unități a 3 000 tone fiecare. Pot circula, de asemenea, nave maritime de 5 000 tone, cu un pescaj de 3,80 m și cu o viteză de 9 kilometri pe oră. Pentru construirea canalului au fost ridicate 36 de poduri rutiere și feroviare în lungime de 3 650 metri. 11 dintre ele sînt de mare complexitate. Cele mai importante poduri, adevărate monumente de tehnică și arhitectură, sînt cele de la Agigea, Cernavodă, Medgidia, Basarabi. Înălțimea liberă pe sub toate podurile care traversează canalul este de 17 metri.

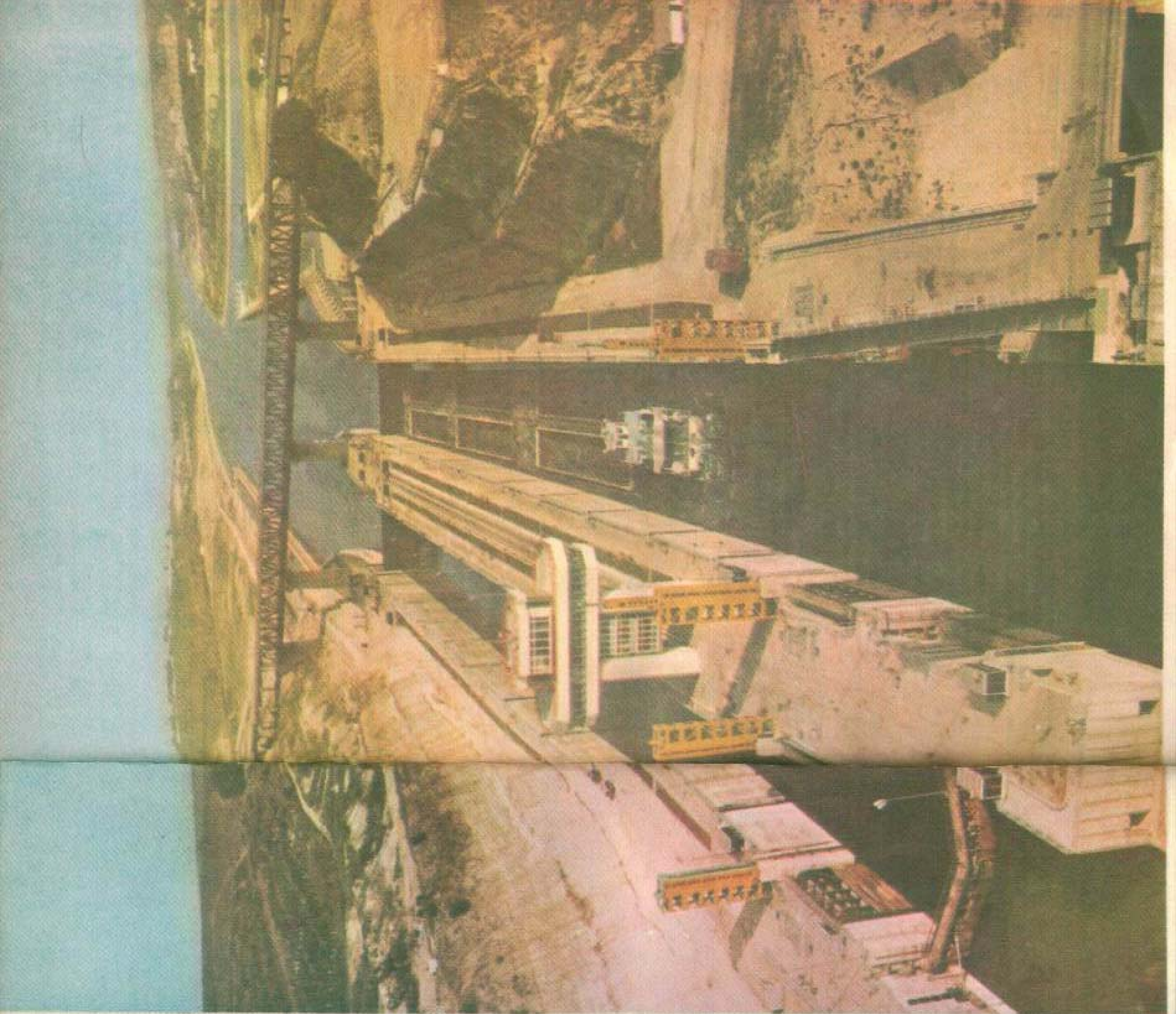
Legătura între canal și Marea Neagră se face prin două ecluze gemene, cu lungimea utilă a sasurilor de 310 m, cu o lățime de 25 m și adîncimea de prag de 7,5 m. Ce-a de-a doua ecluză este situată la Cernavodă, la kilometrul 62,498. Diferența de nivel între amonte și aval a permis amplasarea a două hidrocentrale de 5 mW. În apropierea ecluziei de la Cernavodă a fost instalată o stație complexă de pompare a apei care asigură un debit de 250 de metri cubi pe secundă în situațiile în care cotele apelor Dunării coboară sub 7,50 metri. Această stație va furniza și o importantă cantitate de apă necesară irigațiilor. Prin construirea canalului mii de hectare de pămînt au fost redate agriculturii iar pe o suprafață de sute de mii de hectare se poate practica o agricultură intensivă, care să beneficieze de irigații moderne. Canalul este prevăzut cu 4 porturi care vor avea 61 de dane de operare și așteptare, cu bazine a căror suprafață însumează 43 de hectare și cu platforme portuare întinse pe o suprafață de 36 de hectare. Ansamblul portuar de la Medgidia este conceput pe vehicularea unui volum total de mărfuri de 11,5 milioane tone pe an, portul de la Basarabi pentru un trafic anual de 700 mii tone iar capacitatea portului de la Cernavodă va atinge un milion de tone cu posibilități de extindere pînă la 7 milioane tone anual. Avantajele noului drum maritim decurg din scurtarea distanței cu circa 400 de kilometri și din condițiile de trafic pe care le asigură cu un grad de maximă siguranță.

În 26 mai 1984, la marile artere de navigație construite de mîna omului pe glob, se mai adăuga una, Canalul Dunăre-Marea Neagră, situat în clasa VI conform normelor C.E.E.-O.N.U., cea mai mare clasă atribuită canalelor interioare. El a fost realizat în 9 ani, față de 28 de ani cîți au necesitat pentru construirea Canalului Panama, lung de 81 de kilometri. Canalul de Suez, lung de 164 de kilometri, executat în 10 ani dar cu un volum de excavații de numai 275 de milioane de metri cubi. Pentru executarea Canalului Dunăre-Marea Neagră s-a dislocat o cantitate dublă de pămînt față de cea dislocată la construirea canalului Moscova-Volga și de patru ori mai mult decît cea dislocată pentru construirea Canalului German de Nord.

Efigie și simbol al Epocii Nicolae Ceaușescu, Canalul Dunăre-Marea Neagră a intrat în geografia lumii ca o poartă albastră spre lume, spre prietenie, colaborare și pace, ca un sublim mesaj de muncă al unui popor care așa înțelege să se exprime pe locul său cuvenit sub soare.

BOGDAN NISIPOIU ■

TINERII

VIZIUNEA ROMÂNEASCĂ CU PRIVIRE LA ANUL INTERNAȚIONAL AL TINERETULUI

Una dintre coordonatele fundamentale ale prodigioasei activități internaționale a României socialiste o reprezintă, fără îndoială, promovarea constantă și sistematică a problematicii tinerei generații de pretutindeni.

Pornind de la adevărul că dincolo de importanța pe care o prezintă măsurile întreprinse de fiecare stat în plan național în vederea ameliorării statutului material și spiritual al tinerei generații, ele trebuie amplificate în mod necesar cu desfășurarea unor inițiative și acțiuni la nivel mondial, cu un caracter global. Țara noastră a militat pentru înscrierea și promovarea problematicii tineretului în cadrul preocupărilor Organizației Națiunilor Unite, ca o componentă fundamentală a vieții internaționale contemporane.

Această bogată activitate s-a exprimat în primul rînd prin faptul că România a fost inițiatoare și coautoare a peste 30 de rezoluții adoptate de Adunarea Generală a ONU în materie de tineret, care au privit, în principal, promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare, educarea tineretului în spiritul respectului pentru drepturile fundamentale ale omului, educația pentru dezvoltare, participarea tinerei generații la viața social-economică, politică și spirituală a națiunilor și popoarelor lumii.

Sînt semnificative în acest sens documente ca: „Declarație cu privire la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare" (adoptată în forumul mondial la 7 decembrie 1965), o adevărată Cartă a educației pașnice a tinerilor), „Acțiuni concertate pe plan național și internațional în vederea satisfacerii necesităților și aspirațiilor tineretului și promovării participării sale la dezvoltarea națională și internațională (adoptată la 14 decembrie 1973), „Tineretul în lumea contemporană" (1976) etc.

Punctul culminant al acestui proces de afirmare multidimensională a preocupărilor privind tineretul în domeniul interstatal l-a constituit proclamarea, în urma unei strălucite inițiative românești, prin rezoluția 34/151 din 17 decembrie 1979 a Adunării Generale a ONU, a anului 1985 drept „An Internațional al Tineretului", sub generoasa deviză „Participare, Dezvoltare, Pace".

Prin proclamarea Anului Internațional al Tineretului și adoptarea de către Adunarea Generală a ONU în noiembrie 1981 a Programului concret de măsuri și activități ce urmează a fi întreprinse înainte și în timpul Anului Internațional al Tineretului, s-a acționat, pentru prima dată în istoria raporturilor internaționale, pe baza unei strategii mondiale privind tineretul. În viziunea românească, Anul Internațional al Tineretului reprezintă o manifestare complexă, multidimensională, desfășurată la scara întregului tineret al planetei, avînd ca scop fundamental, așa cum rezultă din termenii devizei sale, dezbaterea și soluționarea unor numeroase aspecte de natură politică, social-economică, educațional-științifică, cultural-informațională, precum și organizațional-juridică privind statutul material și spiritual, actual și de perspectivă al tinerei generații de pretutindeni. Pentru soluționarea unor asemenea complexe probleme, țara noastră consideră necesară inițierea unor acțiuni globale, cu largă semnificație pentru tineretul tuturor țărilor și care să privească ansamblul problemelor care-l preocupă.

În acest sens, după cum se cunoaște, încă din anul 1972 delegația Republicii Socialiste România la sesiunea a XXVII-a a Adunării Generale a ONU a propus ca în domeniul tineretului să se acționeze pe baza unui plan complex de măsuri, preconizînd, printre altele, următoarele: adoptarea unui instrument internațional cu valoare juridică corespunzătoare (cartă, declarație, convenție etc.) privind tineretul, care, sintetizînd principiile, concluziile și recomandările desprinse din dezbateri, să conțină prevederi concrete de natură a crea cadrul necesar pentru o participare efectivă a tineretului la dezvoltarea națională și internațională; convocarea de către ONU și instituțiile sale specializate

a unor reuniuni ale tineretului, la nivel regional și mondial, în cadrul cărora să fie dezbătute probleme majore ale vieții internaționale; examinarea posibilităților creării unui organism permanent al ONU pentru problemele de tineret, avînd misiunea de a promova colaborarea internațională și de a coordona acțiunile ONU și instituțiilor sale specializate în acest domeniu. Asemenea propuneri de largă audiență și un real interes din partea comunității internaționale a făcut țara noastră și în cadrul sesiunilor din anii 1975, 1977, 1978 ale Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. Pornind de la asemenea preocupări, România a avansat un grup de inițiative globale, constructive și realiste privind marcarea Anului Internațional al Tineretului, ca un eveniment complex, plurivalent.

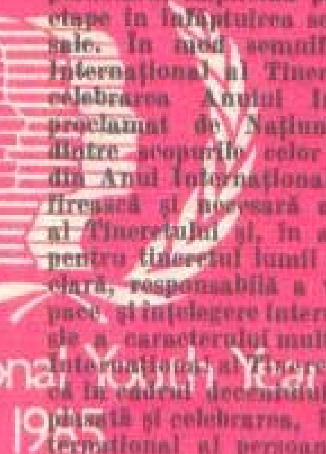
O primă propunere de acest gen se referă la convocarea, în 1985, sub egida ONU, a unei Conferințe guvernamentale pentru problemele tineretului, care să reprezinte cadrul adecvat dezbaterii și adoptării unor măsuri practice menite să contribuie la creșterea participării tineretului, la nivel local, național, regional și internațional, la soluționarea marilor probleme cu care se confruntă.

Indiscutabil, elaborarea și adoptarea unui asemenea document ar fi de natură să ofere o perspectivă clară, precisă a opțiunilor și aspirațiilor fundamentale ale tinerei generații, precum și a obligațiilor ce incumbă fiecărui stat față de formarea generațiilor viitoare. Faptul că în plan internațional au fost adoptate deja, după cum se cunoaște, o serie de acte care consacră drepturile și libertățile fundamentale ale omului (în primul rînd Declarația universală a drepturilor omului din 10 decembrie 1948 și cele 2 Pacte: drepturile economice, sociale și culturale și, respectiv, drepturile civile și politice din decembrie 1966) nu fac inutilă adoptarea unui document special privind tineretul ci, dimpotrivă, relevă actualitatea și necesitatea unei asemenea întreprinderi. Desigur, Declarația privind drepturile și responsabilitățile tineretului, ca o particularizare a actelor existente la condițiile și interesele specifice ale tinerei generații, nu se reduce la o reproducere mecanică a drepturilor deja consacrate, ci va urmări evidențierea drepturilor și libertăților tinerilor (în specificul și actualitatea lor) din perspectiva îndrituirilor umane generale.

Depășind caracterul strict revendicativ al documentelor anterioare, preconizata Declarație va trebui să înscrie responsabilitățile tinerei generații în strînsă unitate cu drepturile sale, ca o expresie clară a marilor răspunderi sociale — la scară națională și internațională — ce incumbă tineretului.

Întrucît, în prezent, competențele la nivel internațional, în materie de tineret, sînt distribuite la un număr considerabil de organe și organizații internaționale, guvernamentale și neguvernamentale, ar prezenta interes întreprinderea demersurilor necesare pentru crearea unui organism de legătură între sistemul Națiunilor Unite și mișcarea de tineret care să reunească într-o viziune sistematică preocupările de natură instituțională în domeniul tineretului. Un asemenea organism ar fi util în vederea amplificării cooperării la nivel interstatal în domeniul problematicii tinerei generații, prin antrenarea activă a organizației mondiale la dezbaterea și soluționarea unor aspecte de maximă actualitate care privesc tineretul, în diferite contexte economico-sociale și culturale. În vederea impulsionării și creșterii eficienței preocupărilor de evaluare multidimensională a condiției economice, politice, sociale și spirituale a tineretului și a elaborării, pe această bază, a unor strategii optime privind tînăra generație, există importante premise pentru înființarea unui Centru internațional de cercetare și documentare privind tineretul, folosind ca măsură tranzitorie infrastructurile deja existente, prin funcționarea, în diferite țări, a unor centre naționale de cercetări privind tineretul.

Un alt element fundamental al concepției românești privind semnificațiile Anului Internațional al Tineretului îl reprezintă propunerea privind proclamarea unui deceniu al tineretului (1986—1995), în scopul asigurării continuității preocupărilor și programelor în materie de tineret. O asemenea inițiativă pornește de la aprecierea că pentru a răspunde în mod adecvat marilor probleme ale tinerei generații de pretutindeni, depășind stricta sa semnificație calendaristică, Anul Internațional al Tineretului nu trebuie să reprezinte o activitate de campanie, ocazională, care se termină în 1985, ci să se constituie într-un amplu proces desfășurat la scară planetară, implicînd parcurgerea mai multor etape în înfăptuirea scopurilor și obiectivelor sale. În mod semnificativ, în 1986, Anul Internațional al Tineretului va fi urmat de celebrarea Anului Internațional al Păcii proclamat de Națiunile Unite. Identitatea dintre scopurile celor două manifestări face din Anul Internațional al Păcii o continuare firească și necesară a Anului Internațional al Tineretului și, în același timp, constituie pentru tineretul lumii un prilej de exprimare clară, responsabilă a vocației sale perene de pace, și înțelegere internațională. O altă expresie a caracterului multidimensional al Anului Internațional al Tineretului o constituie faptul că în cadrul deceniului tineretului ar putea fi plasată și celebrarea, în 1987, a Anului Internațional al persoanelor lipsite de locuință.

Ultima rezoluție, din luna noiembrie 1984, a Adunării Generale a ONU, privind pregătirea și marcarea Anului Internațional al Tineretului a fixat ca sarcină pentru Comitetul consultativ al ONU pentru Anul Internațional al Tineretului ca la viitoarea sa sesiune, din martie 1985, să elaboreze linii directoare pentru programe de perspectivă în domeniul tineretului și urmărirea punerii lor în aplicare. Elaborarea și adoptarea unui plan global privind tineretul, care să cuprindă problematica tineretului în ultimul sfert de veac al celui de-al doilea mileniu și erei noastre, va avea, desigur, o semnificație deosebită pentru promovarea scopurilor și obiectivelor Anului Internațional al Tinere-

tului. Efectiva lor aplicare în practică necesită însă reevaluarea și concretizarea prevederilor generale în funcție de nevoile concrete ale fiecărei etape istorice.

Potrivit strategiei sub care este conceput și se desfășoară Anul Internațional al Tineretului, activitățile care îi sînt consacrate urmează să se desfășoare la nivel național, regional și internațional.

Ca expresie a largului ecou național și mondial pe care le-a avut inițiativa proclamării Anului Internațional al Tineretului, pînă în prezent s-au constituit comitete naționale de coordonare pentru Anul Internațional al Tineretului în peste 125 de state ale lumii, ca organisme de largă participare, ce desfășoară o importantă activitate pentru promovarea obiectivelor manifestării.

Creat în noiembrie 1981 ca organism interdepartamental larg reprezentativ ce cuprinde 107 membri și care reunește reprezentanți ai organizațiilor de tineret, studenți și copii, precum și ai unor ministere și instituții centrale cu preocupări și responsabilități în domeniul tineretului, Comitetul Național Român pentru Anul Internațional al Tineretului desfășoară o bogată activitate. Încă de la crearea sa, în spiritul recomandărilor cuprinse în Programul concret de măsuri și activități ce urmează a fi întreprinse înaintea și în timpul Anului Internațional al Tineretului, adoptat de Adunarea Generală a ONU și a Comitetului Consultativ al ONU pentru Anul Internațional al Tineretului, Comitetul Național Român și-a elaborat și adoptat propriul plan de măsuri și acțiuni, reactualizat și concretizat pentru perioada 1984—1985, ținîndu-se în considerare experiențele acumulate, la diferite niveluri, în legătură cu pregătirea acestei ample manifestări. Planul conține importante măsuri și acțiuni privind participarea responsabilă a tineretului la realizarea obiectivelor de dezvoltare a patriei, concretizată, în 1984—1985 prin îndeplinirea și depășirea angajamentelor asumate prin Programele anuale de participare a tineretului la realizarea, prin muncă patriotică, a unor sarcini cuprinse în Planurile naționale unice de dezvoltare economico-socială, în planurile de dezvoltare a agriculturii și industriei alimentare, de transformare revoluționară a naturii. Sînt de asemenea înscrise importante obiective referitoare la asigurarea condițiilor optime de viață, pregătire și afirmare multilaterală a tineretului, la participarea tinerilor și organizațiilor lor la procesul decizional. O însemnată direcție de acțiune o constituie intensificarea luptei pentru pace și dezarmare, pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte, în contextul campaniei desfășurate sub genericul „Tineretul României dorește pacea." Sînt preconizate ample acțiuni cu caracter politic, cultural-artistic, sportiv, turistic consacrate pregătirii și marcării Anului Internațional al Tineretului. Se prevăd, totodată, editarea unor lucrări de mare tiraj privind situația tineretului contemporan, precum și elaborarea unor studii științifice pe această temă. Printre acțiunile cu participare regională și internațională de tineret, copii și studenți se înscriu o serie de seminarii, mese rotunde, expoziții, alte manifestări cultural-artistice ce vor fi organizate în perioada 1984-1985 în țara noastră. Planul de acțiuni conține o serie de prevederi în legătură cu participarea activă a Comitetului Național Român la procesul de ansamblu al pregătirilor pe plan internațional pentru Anul Internațional al Tineretului: extinderea schimbului de informații și experiență cu organisme similare din alte țări, lărgirea contactelor și consultărilor avînd caracter de lucru cu Secretariatul Executiv pentru Anul Internațional al Tineretului, Secretariatul ONU, și o serie de instituții specializate din sistemul Națiunilor Unite.

Întregul proces de inițiere și desfășurare a Anului Internațional al Tineretului, eveniment major în viața tineretului de pretutindeni — reliefează încă o contribuție de seamă a României socialiste la soluționarea uneia din problemele fundamentale ale contemporaneității, cea a tinerei generații.

MIRCEA DUȚU ■

Din Programul Comitetului Național Român pentru Anul Internațional al Tineretului.

— Organizarea a 196 de șantiere ale tineretului în toate ramurile economiei naționale, îndeosebi la obiectivele din domeniul energiei, industriei extractive, îmbunătățiri funciare și construcții de locuințe;
— Plantarea de arbori, efectuarea de împăduriri precum și întreținerea plantațiilor și pepinierelor pe baza „Programului național pentru conservarea și dezvoltarea fondului forestier în perioada 1976—2010", în cadrul campaniei lansate de ONU;
— Organizarea unor acțiuni în vederea educării tinerilor în spiritul păcii și înțelegerii între popoare sub genericul „Școala — un promotor al păcii";
— Elaborarea unui studiu amplu privind condiția economică, social-politică și culturală a tineretului din R.S. România;
— Elaborarea proiectului unei „Legi a tineretului", care să prezinte, sub multiple aspecte, statutul, drepturile și responsabilitățile tinerei generații din R.S.R.;
— Organizarea, la nivel local și național, a unor consfătuiri cu tema „Tineretul și participarea sa la decizia socială";
— Desfășurarea în toate județele țării sub genericul „Tineretul României dorește pacea", a numeroase acțiuni în sprijinul păcii și dezarmării, al reluării cursului spre destindere și cooperare;
— Realizarea unei anchete internaționale privind Anul Internațional al Tineretului, în rîndul unor personalități ale vieții politice mondiale, lideri ai unor organizații de tineret și studenți etc.; răspunsurile vor fi publicate în presa de tineret și vor fi cuprinse într-un volum editat de C.N.R. pentru Anul Internațional al Tineretului sub titlul „Anul tinerei generații — o viziune internațională".
— Organizarea festivalului internațional „Copiii lumii doresc pacea".

Planetă de tînăr

Avem o planetă tînără. Fiecare al cincilea cetățean al Terrei aparține grupului de vîrstă cuprins între 15 și 24 de ani. La finele anului 1984 — subliniază secretarul general al ONU în raportul său privind situația tineretului lumii în actualul deceniu, populația înscrisă în grupul de vîrstă amintit era estimată la 922 de milioane, ceea ce reprezintă 19,4 la sută din totalul populației mondiale. Desigur, criteriul ales de Națiunile Unite pentru a delimita tînăra generație se întemeiază pe evidente rațiuni metodologice și de ordin statistic, fiind oarecum restrictiv și considerînd că vîrsta tinereții ar coincide cu perioada de la sfîrșitul copilăriei, pe de o parte, și intrarea în cîmpul muncii, pe de altă parte. Oricum, faptul că fiecare al cincilea locuitor al bătrînei noastre planete este tînăr ilustrează cît se poate de convingător importanta pondere a generației tinere în populația mondială, importanță care nu rezidă însă numai în acest aspect de ordin cantitativ. Rămînînd însă la statistici, trebuie arătat că estimările pentru sfîrșitul actualului deceniu indică o creștere a efectivului de tineri la circa un miliard de persoane.

De 20 de ani, grație îndeosebi unor multiple acțiuni și inițiative românești, ONU se ocupă sistematic de problematica tinerei generații. Enunțul lapidar din actul constitutiv al organizației (Carta ONU abordată la San Francisco, în 1945) — „Să izbăvim generațiile viitoare..." și-a aflat începînd abia cu anul 1965 concretizări semnificative legate de adoptarea unor rezoluții privind aspecte esențiale ce țin de condiția tineretului în lumea de azi, de interesele și aspirațiile sale specifice. Anul Internațional al Tineretului, în care iată am și pășit, odată cu intrarea în 1985, focalizează astfel tocmai preocupările comunității mondiale în acest domeniu nemijlocit legat de pregătirea, de modelarea viitorului de pace și progres al umanității. Cine altcineva decît tinerii cetățeni ai planetei vor fi chemați să ducă, mai departe în timp, zestrea cîtorva milenii de civilizație umană? Sau atunci cînd se fac speculații în legătură cu felul cum va arăta viitorul ziua de mîine a omenirii, nu sînt tocmai tinerii singurul element cunoscut în dificila ecuație a viitorului? Preocuparea față de tineret are, fără îndoială, rațiuni de ordin prospectiv. Dar pentru ca tineretul să-și poată asuma responsabilitățile cu care-l investește condiția sa obiectivă de purtător al viitorului, nu trebuie uitat faptul că el trăiește și se formează, muncește și aspiră astăzi, în timpul prezent. Grija pentru tineret, pentru cunoașterea problemelor sale reale, pentru rezolvarea acestora prin programe coerente și eficace se află la ordinea zilei, acesta fiind, în ultimă instanță, obiectivul generos al Anului Internațional al Tineretului.

A aplica însă remediile necesare, a încerca ameliorarea situației tineretului contemporan — care dincolo de statutul de puternică forță socială este și una dintre cele mai vulnerabile categorii ale populației Terrei — presupune o cunoaștere aprofundată, din partea tuturor factorilor cu responsabilități în domeniu, la nivel național și internațional, a complexei problematici a generației viitorului.

● *Tineretul și deteriorarea climatului internațional.* A devenit o stranie regulă a istoriei ca tinerii să fie primele victime ale războaielor. În condițiile actuale, în care armele acumulate în arsenale ar putea distruge de mai multe ori viața pe Terra, un eventual război mondial — care în mod cert ar degenera într-o conflagrație nucleară — ar pune sub semnul întrebării însăși noțiunea de viitor, existența în continuare a civilizației omenești. Iată de ce, una dintre problemele fundamentale ce confruntă astăzi dramatic tineretul este problema marii opțiuni pentru viață și pace, problema salvării omenirii de holocaustul atomic. Dincolo de conștiința uriașului pericol pe care-l generează escaladarea la ritmuri tot mai alerte și la nivele calitative tot mai înalte a cursei înarmărilor, îndeosebi a înarmărilor nucleare, tinerii au dobîndit și conștiința enormei risipe presupuse de o asemenea evoluție profund negativă. Ei știu că marile resurse canalizate spre scopuri distructive pot și trebuie să fie reorientate spre sectoare ale activității pașnice, spre soluționarea unor acute probleme economice și sociale care afectează grav popoarele și în primul rînd tineretul. De aici, puternica mobilizare — fără precedent — a tinerei generații, a organizațiilor de tineret și studenți de diferite orientări politice, filosofice sau religioase împotriva aberantei escaladări a cursei înarmărilor, pentru trecerea la dezarmare, în primul rînd la dezarmarea nucleară, la edificarea unui viitor pașnic, lipsit de înfricoșătoarea amenințare cu distrugerea atomică. Nu întîmplător Pacea a fost înscrisă în deviza Anului Internațional al Tineretului, pentru că ea concentrează una dintre opțiunile majore ale tinerilor de pretutindeni, condiționînd rezolvarea tuturor celorlalte

probleme cu care se confruntă tineretul acestui sfîrșit de mileniu.

• *Tineretul și flagelul subdezvoltării.* În țările în curs de dezvoltare trăiesc în prezent 734 de milioane de tineri. Altfel spus, patru din cinci tineri trăiesc în țările mai puțin dezvoltate ale planetei. Țări care se confruntă în mod dramatic cu urmările nefaste ale dominației coloniale, dar și cu dificultățile generate de inechitățile din actualul sistem de raporturi economice internaționale nedrepte, cu efectele nefaste ale crizei economice mondiale. Iar consecințele pe plan social ale existenței pe întinse zone ale planetei a înapoierii și sărăciei sînt dintre cele mai grave, îndeosebi asupra situației tineretului și copiilor. Conform datelor furnizate de FAO, subalimentarea (consumul a mai puțin de 2000 de calorii pe zi) afectează 28 la sută din populația Asiei, 25 la sută din cea a Africii și 13 la sută din cea a Americii Latine. Peste un miliard de oameni trăiesc într-o sărăcie absolută. Peste 55 de mii de tineri și copii își pierd viața în fiecare zi, în țările sărace, din cauza lipsei de alimente.

Maladii cărora li s-a descoperit de multă vreme remediul continuă să facă milioane de victime în țările subdezvoltate. Analfabetismul afectează în prezent peste 800 milioane de oameni, în mare parte tineri, și se estimează că la sfîrșitul secolului cifra neștiutorilor de carte se va ridica la un miliard. Aceasta în timp ce cu costul întreținerii și echipării unui singur soldat s-ar putea asigura școlarizarea a peste 80 de elevi pe timp de un an. Migrația masivă a tinerilor de la sat la oraș, incapacitatea economiilor de a absorbi forța de muncă tînără, slaba dezvoltare a învățămîntului fac ca sute de milioane de tineri din țările în curs de dezvoltare să fie condamnați, încă de la intrarea în viață, la șomaj. Chiar și atunci cînd găsesc de lucru, așa cum se relevă în Raportul secretarului general al ONU, în numeroase cazuri tinerii se înscriu într-o gamă largă de categorii ocupaționale marginale: artizani, liber profesioniști, vînzători stradali, vînzători ambulanți, zilieri, gunoieri, prostituate, cerșetori și imensul personal din domeniul serviciilor.

• *Tineretul occidental – șomajul, problemă prioritară.* Efectele crizei economice mondiale, incapacitatea societății capitaliste de a aplica soluții viabile marilor probleme economice și sociale, se răsfrîng în mod dramatic asupra tinerilor din țările occidentale. Recesiunea, încercarea de a arunca povara crizei asupra maselor largi de oameni ai muncii au generat o creștere peste cotele de alertă a șomajului, îndeosebi a șomajului juvenil. Din totalul de 35 milioane de șomeri din țările membre ale OECD, circa jumătate sînt tineri. Tinerii sînt primii concediați în situații de criză și ultimii preferați la angajări — se acuză lipsa de experiență — ceea ce face ca numeroși tineri să treacă direct de pe băncile școlii în rîndul marii armate a „oamenilor de prisos".

Desigur, între problemele care afectează eșaloane importante ale tineretului contemporan se înscriu și fenomenele de marginalizare, delincvența juvenilă în creștere, absența, în numeroase țări, a unui cadru politico-juridic menit să garanteze participarea efectivă a tinerilor la viața societății. Schița pe care am încercat-o în rîndurile de mai sus deși extrem de sumară este totuși grăitoare, argumentînd oportunitatea, marea actualitate a proclamării Anului Internațional al Tineretului sub deviza „Participare — Dezvoltare — Pace". Ampla manifestare din acest an își propune o sarcină de uriașă complexitate: aceea de a ameliora situația tinerei generații a lumii, de a spori participarea acesteia la procesul dezvoltării pe plan național și internațional, de a asigura o și mai amplă mobilizare a generației viitorului în lupta pentru o lume a păcii, mai bună și mai dreaptă, pe planeta noastră.

AUREL PERVA

International Youth Year
1985

O fereastră deschisă spre... Intercontinental

În plin centrul Capitalei României de azi, se află un pivot puternic al turismului nostru — „Intercontinentalul".

Prin amabilitatea directorului acestei prestigioase întreprinderi de turism, MARIN STANCU, am aflat că pragul acesteia a fost călcat în cei treisprezece ani de existență de personalități de excepție ale lumii contemporane: politice, economice, artistice, sportive și că ospitalitatea românească a fost în permanență aici la ea acasă, că aceia ce ne-au vizitat țara au avut numai cuvinte de laudă la adresa amfitrionilor de la „Intercontinental".

Dar să deschidem o fereastră spre intimitatea sa: „Interul" nostru are 22 de etaje numerotate, fără etajul 13, acesta fiind sărit la numărătoare!

Directorul Marin Stancu ne oferă fotografii și scrisori elocvente demonstrându-ne că România este căutată de o lume de excepție, pentru minunatele sale valori, pentru frumoasa sa reputație de țară a păcii și prieteniei, pentru nedezmințita-i ospitalitate.

Fotografie de
EMILIAN BERDELI

Yves Cousteau

Peter Gilmore

Demis Ro

SPICUIRI DINTR-O CARTE DE ONOARE

Am venit în acest hotel ca tour-leader, de la deschiderea sa în anul 1971. Foarte mulți dintre cei din personalul hotelului care îmi sînt cunoscuți, sînt încă aici. Îmi este foarte plăcut să știu că dintre ei, unii au progresat notabil: este cazul lui George Opriș care a început ca bagajist și a ajuns șef de recepție.

Pot spune că vin aici ca acasă, deoarece de la portar la casier și conducere, toți mă cunosc și îmi urează „bine ai venit".

Și, ceea ce este foarte important, turiștii din grupurile mele spun același lucru după ce părăsesc hotelul și mergem trei zile în Nord. Ei apreciază deosebita considerație de care se bucură, serviciul ireproșabil, personalul ospitalier, mîncarea bună.

Cu sinceritate,

R. CLAYTON NICOL — tour leader Travel Corporation Of America Travcoa

■

Doresc să vă adresez mulțumirile mele cele mai sincere pentru sprijinul acordat și bunăvoința cu care ați răspuns solicitării noastre în legătură cu vizita făcută în România de domnul Takeo Fukuda, fostul prim-ministru al Japoniei. Datorită efortului depus de întreg personalul hotelului „Intercontinental" condus de dumneavoastră, ziariștii japonezi care au însoțit delegația și care au fost găzduiți în hotelul „Intercontinental", au fost mulțumiți și plăcut impresionați de serviciile prestate.

Încă o dată, vă rog să primiți mulțumirile mele cele mai sincere și asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Col. HIDEO HIROTA — atașat al Apărării — Ambasada Japoniei, București

■

Prezenta este doar o scurtă notă pentru a vă mulțumi dv. și membrilor colectivului „Intercontinentalului" pentru amabilitatea manifestată față de grupul DOCA în timpul vizitei noastre recente. Camerele nu ar fi putut fi mai bune, iar serviciile prestate au fost de asemenea la înălțime.

Încă o dată, multe mulțumiri pentru grija și atenția pe care le-ați manifestat. Îmi exprim nerăbdarea de a fi din nou în vizită la București.

EDWARD ELLIS — vicepreședinte al Defense Orientation Conference Association

■

La data de 25 iunie 1984 ați organizat la dv. în hotel o recepție pentru Compania noastră.

Vă rog să îmi permiteți să îmi exprim pe această cale mulțumirile mele pentru reușita acestei recepții. Organizarea și desfășurarea ei au fost de excepție. Aș dori în mod special să mulțumesc pentru calitatea deosebită a bufetului, toate mîncărurile fiind apreciate de oaspeții noștri.

Vă mulțumesc încă o dată pentru foarte buna desfășurare a recepției „Lufthansa" și doresc să mă bucur de o bună colaborare cu dv. în viitor.

Cu deosebită stimă,

J. SCHAEFER — director pentru România al Deutsche Lufthansa Aktiengesellschat

■

Vă mulțumesc pentru minunatele flori și pentru șampania pe care mi-ați trimis-o ieri în cameră de ziua mea! Mă bucur pentru asta de două ori!

Sînt foarte impresionată de hotelul dv, de personalul dv. și de serviciile oferite oaspeților dv. Încă o dată, vă mulțumesc!

Cu sinceritate,

PEGGY KELSEY — camera 1004

■

Doresc să mulțumesc personal întregului colectiv al „Intercontinentalului" bucureștean pentru ospitalitatea sa minunată și serviciile excelente. Am fost oaspete în hotelul dv. de numeroase ori din 1972 pe perioade mari de timp. Nu am fost niciodată nemulțumit în nici un fel de superbul serviciu și profesionalism al angajaților dv. Din inimă, sincere mulțumiri directorului general și întregului său colectiv!

Al dv.,

FRANK A. URSINO — directorul Expoziției Teatrul American Astăzi

ță la Bucu-

epreședinte
Conference

-ganizat la
oania noas-

exprim pe
tru reușita
lesfășurarea
l special să
ită a bufe-
preciate de

ntru foarte
'thansa" și
laborare cu

or pentru
Lufthansa

le flori și
imis-o ieri
cur pentru

lul dv., de
e oaspeților

amera 1004

întregului
bucureștean
i serviciile
lul dv. de
de mari de
ulțumit în
profesiona-
nă, sincere
întregului

directorul
an Astăzi

Demis Rou

Pierre Elliot Trudeau

Jimmy Connors şi Norris Bill

REMUS GIURGIU, *conducătorul grupului folcloric „Hora" al „Intercontinentalului" are un jurnal personal în care a adunat impresiile celor veniți, la noi, ale celor ce au văzut la „Balada", la etajul 21 al „Interului", spectacolul folcloric. Spicuim cîteva:*

Din partea „Ambasadorilor Prieteniei", a președintelui nostru Harry Morgan, a colectivului de directori și a întregului grup de directori pentru România din 1983, îmi exprim sincerele mulțumiri pentru extraordinarul, spiritualul, excelentul spectacol folcloric văzut! Cîntăreții, dansatorii și instrumentiștii ne-au arătat un spectacol care ne-a pus în legătură cu marile tradiții ale folclorului românesc, prin numere deosebite. Este o amintire dragă pentru directorii noștri, pe care o vor duce cu ei în Statele Unite și despre care vor povesti viitoarelor grupuri care vor vizita România. Bravo!

GEORGE PLASKO — director pentru Muzică și Educație al Ambasadorilor Prieteniei

■

O zi minunată, într-un oraș minunat, Parisul Europei de Est. Muzică și distracție foarte plăcută. Doresc să mă întorc încă o dată.

R.W. DUNCAN — Seattle University U.S.A.

■

UN OM, O DEVIZĂ

La recepția hotelului, o carte de vizită probată de practică — omul care știe tot în arta hotelieră, de la o rezervare posibilă în orice hotel Intercontinental de pe mapamond și pînă la a fi un model de amfitrion: George Opriș.

Cu un grup numeros de servicii cuprinzînd recepția propriu-zisă, concierge-ul, casieria recepției, minicentrala, serviciul rezervări care include și biroul celor șase continente, serviciul telex și telefoanele, curierii, bagajiștii și oficiul de închirieri mașini cu șofer, George Opriș răspunde cu promptitudine la oricare apel. De la a pune la dispoziție toate informațiile necesare privind o excursie pe Valea Prahovei sau în Nordul Moldovei și pînă la a rezerva locuri la un concert simfonic, ori a recomanda o seară românească la „Pescăruș" și chiar a lua legătura și a rezerva o cameră în New York sau la Nairobi, George Opriș și echipa sa răspund cu promptitudine.

Călători frecvenți ai celor șase continente sînt oaspeți ai hotelului „Intercontinental" București și se simt și grație muncii întregului colectiv condus de George Opriș, ca la ei acasă. „Deviza noastră — spunea acest tînăr pasionat de profesia sa — este: „Fiți bine veniți la „Intercontinental" — București în România!"

O ALTĂ CARTE DE VIZITĂ

Specialistă în pregătirea și primirea grupurilor, Calinici Viorica a urmat în 1978 un curs de specializare pentru organizarea serviciilor grupurilor de turiști și inițiere în departamentul relațiilor cu clienții la Viena și a reușit printr-o muncă atentă și perseverentă, să își însușească pînă în cele mai mici amănunte acest mecanism.

Printr-o stăpînire ideală a limbii engleze, printr-o colaborare permanentă cu agențiile și agenții de turism din străinătate, prin trimiterea de oferte și aranjarea programelor grupurilor care trec pragul hotelului „Intercontinental" — București, Viorica și-a cîștigat un binemeritat prestigiu.

Intrînd în biroul ei, ești imediat surprins de mulțimea de telexuri și corespondență căreia trebuie să le răspundă de urgență. În calitate de Public Relations Manager, are misiunea de a contacta clienții importanți, de a primi delegațiile oficiale, de a găsi noi metode de marketing pentru a mări numărul clienților dornici să apeleze la serviciile „Intercontinentalului".

„De fapt, precizează în încheiere Viorica, scrisorile de mulțumire adresate de conducătorii grupurilor conducerii hotelului sînt o mărturie evidentă a serviciilor de calitate deosebită pe care întregul colectiv al hotelului „Intercontinental" București le prestează pentru a ridica la cote valorice tot mai înalte firma de renume mondial „Intercontinental" București."

Grupaj realizat de FLORETIN PALAGHIA ■

NOUA REVOLU

„Noua revoluţie agrară are ca obiectiv principal dezvoltarea intensivă a producţiei, obţinerea unor recolte record, sporirea pe această bază a contribuţiei agriculturii la dezvoltarea generală a ţării".

„Recolte mari, de peste 20 000 kg ştiuleţi la hectar şi de peste 8 000 kg de grîu la hectar, sînt expresia cerinţelor noii revoluţii agrare".

„Ceea ce au realizat unităţile fruntaşe, la grîu, la porumb şi la alte culturi, stă la îndemîna tuturor unităţilor agricole".

NICOLAE CEAUŞESCU

Nişte bănăţeni de seamă şi bucuriile lor deloc întîmplătoare

Fac ei ce fac, orăşenii, oricît de înrăiţi ar fi, şi din cînd în cînd mai cu seamă peste iarnă, te pomeneşti cu ei că întreabă cuprinşi de nostalgiile ferecate în memoria invulnerabilă a spiţei lor originare de ţărani: cum mai e grîul? Şi în întrebarea aceasta îşi face loc îndeajuns de limpede o speranţă pe care ei ar vrea ca răspunsul să o confirme. Iar cînd începe şi secerişul şi recolta se anunţă bună, e o bucurie pentru toţi. În istoria miilor de tone de cereale care sînt strînse atunci, vara, de pe lîngă fiecare dintre satele întemeiate pe pămîntul bun al acestei ţări, există însă evenimente asupra cărora se poate stărui chiar după ce întrebarea cum mai e grîul a fost demult lămurită că grîul, ei bine, grîul a fost bun. Cine vrea, poate să le afle, bunăoară, de la inginera Doina Vasilescu, preşedinta C.A.P.-ului Ogorul nou din Pecica-Arad: „Numai noi ştim ce-am pătimit în iarnă. Se aşternuse o pojghiţă de gheaţă şi plantele erau ameninţate. Bineînţeles că nu puteam să stăm şi să privim cum se prăpădeşte recolta, aşa că am scos în cîmp toţi mecanizatorii şi am trecut cu tăvălugul inelar peste tot grîul, pentru a sparge gheaţa şi a ajuta plantele să se dezvolte mai repede. Ne-am liniştit abia cînd am văzut că munca noastră reuşise şi grîul creştea de la o zi la alta. Am cîştigat o bătălie ştiută numai de noi şi utilitatea ei s-a regăsit în producţia obţinută mai tîrziu". Aici s-a obţinut cea mai mare producţie de grîu din vara anului 1984, în medie la hectar 8 365 kilograme, pe locul al doilea situîndu-se, cu 8 264 kilograme la hectar, C.A.P.-ul Steagul roşu, tot din comuna Pecica, iar locul al treilea pe ţară revenind, pentru o producţie medie la hectar de 8 253 kilograme, C.A.P.-ului Topolovăţu Mare din judeţul Timiş. Şi iată ce spune, în continuare, inginera Doina Vasilescu: „E adevărat că anul mai este şi cum şi-l face omul. Şi adevărat este şi că atunci cînd ai ajuns la rezultate bune, totul pare simplu. Mai ales cînd priveşti lucrurile din afară. Dar pentru noi, care am livrat la fondul de stat în acest an aproape 6 000 de tone de cereale şi care ştim cu cîtă muncă şi, nu o dată, cu ce emoţii se smulg pămîntului roadele, lucrurile capătă alte dimensiuni. Trebuie să fii sau să fi fost ţăran ca să înţelegi prin ce stări trece un specialist, un cooperator sau un mecanizator cînd nu cade un strop de ploaie luni de-a rîndul. În primăvară am trecut prin mari emoţii fiindcă am început să lucrăm după o secetă prelungită. Şi, cu toate acestea, deficitul de apă a fost în bună măsură atenuat prin respectarea strictă a tehnologiilor." Astfel, potrivit opiniei inginerei Doina Vasilescu, precum şi a celorlalţi doi remarcabili specialişti, inginerul Edgar Csiki, preşedintele C.A.P.-ului Steagul roşu, şi inginerul Ioan Josu, preşedintele C.A.P.-ului Topolovăţu Mare, aşa-zisele secrete ale marilor producţii, secrete despre care s-ar putea crede că sînt atît de profunde încît, de-ar fi aduse la cunoştinţa publică, i-ar uluí deopotrivă pe specialişti şi pe nespecialişti, se arată a fi realitate, pur şi simplu, munca bine gîndită şi munca bine făcută. Atîta tot, dar nu e deloc puţin şi nu e simplu pe cît ar putea să pară. Căci respectarea tehnologiilor nu înseamnă nicidecum a lucra doar după amintirile, cîte au mai rămas treze, ale unui curs de agronomie şi nici a întinde mîna pentru a desprinde din raftul unei biblioteci vreun tom savant, al folleta la repezeală şi a transmite ordinele, bunăoară, prin staţiile de

ŢIE AGRARĂ

radio care odată cu modernizarea agriculturii noastre au pătruns în multe unităţi agricole şi fac legătura între sediile centrale şi ferme. Neapărat că o agricultură modernă se face, în mod hotărîtor, prin ştiinţă şi documentare continuă, prin efortul de a aduce la un nivel optim toţi factorii— şi numărul lor e mare — de pe seama cărora vine sau nu vine mulţumirea în vremea culesului, însă e la îndemîna oricui să înţeleagă că mulţumirea aceasta are să vină, de pretutindeni, la vremea culesului, dinspre toate satele ţării, atunci cînd specialiştii, cu toţii, asemeni inginerilor Doina Vasilescu, Edgar Csiki şi Ioan Josu vor fi simţit pămîntul aproape şi vor mai fi simţit la fel ca ei, apropiaţi de inimile lor, pe toţi cei ce-şi petrec viaţa cu munca grea a pămîntului. Astfel se poate descoperi, în cele din urmă, că anumite bucurii nu sînt întîmplătoare, căci producţia de grîu obţinută în vara anului 1984 de către cele trei C.A.P.-uri din Cîmpia de vest a ţării se alătură producţiilor bune obţinute, de fapt, la toate culturile, şi pe lîngă acestea se adaugă şi rezultatele excelente în zootehnie. Iar titlul de Erou al Muncii Socialiste, care a onorat efortul de obţinere a celor mai mari recolte de grîu din ţară, a fost reconfirmat prin acordarea aceloraşi înalte distincţii C.A.P.-ului Ogorul din Pecica, pentru o producţie medie de 21 865 kilograme de porumb ştiuleţi la hectar, şi C.A.P.-ului din Topolovăţu Mare pentru realizarea unei producţii medii la hectar de 20 530 kilograme. În amîndouă comunele, aceste recolte fiind obţinute pe pămînturi neirigate şi dovedind, chiar şi prin acest fapt, că nivelurile de creştere a producţiei agricole prevăzute în Directivele adoptate de Congresul al XIII-lea al partidului sînt perfect realizabile. La Pecica şi Topolovăţu Mare aceste niveluri au şi fost atinse. Ceea ce nu pare a fi nicidecum pentru oamenii din aceste comune un motiv de-a bate pasul pe loc. Gîndul lor trage către o producţie de 10 000 kilograme de grîu la hectar, cam la atît situîndu-se posibilităţile biologice ale soiurilor folosite. Iar la porumb, cei din Topolovăţu Mare se străduiesc să obţină în anul viitor cel puţin 22 000 kilograme ştiuleţi la hectar. „Aşa înţelegem să materializăm aici, spunea inginerul Ioan Josu, obiectivele cuprinse în Directivele Congresului al XIII-lea, în spiritul tot mai înaltei exigenţe faţă de propria activitate, cu care ne-a obişnuit secretarul general al partidului nostru. Iată de ce întreaga noastră obşte vede în realegerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în suprema funcţie a partidului garanţia unor noi cuceriri revoluţionare, a unor noi înfăptuiri, spre binele nostru, al tuturor".

Şi rîndurile acestea, despre nişte bănăţeni care în felul lor sînt nişte oameni de seamă, au vrut să cuprindă nu atît detaliile muncii lor, despre care trebuie vorbit pe îndelete, ci numai faptul — esenţial după opinia noastră — că bucuriile lor nu sînt deloc întîmplătoare.

DUMITRU ELIADE

Cînd munca este fertilă, ea însăşi, ca un pămînt bun

Nici un război nu se cîştigă cu un singur soldat, oricît de viteaz ar fi el, asta se ştie prea bine, iar dacă munca pămîntului pare uneori a fi, pentru că e o muncă grea, asemeni unei lupte, atunci nu încape nici o îndoială că în preajma deschizătorilor de drum, a celor mai curajoşi, mai buni, trebuie să se alinieze şi alţii, de fapt toţi cei care sînt chemaţi ca prin strădania lor să învingă. Ţinut nu prea legănat, pînă într-o vreme, de visele cele mai ambiţioase pentru obţinerea unor recolte foarte mari, pentru că mai cu seamă în partea de nord a judeţului pămîntul nu este deloc dintre cele mai bune, mai ispititoare şi mai darnice, de mai mulţi ani încoace judeţul Olt şi-a făcut o faimă durabilă tocmai ca judeţ cu producţii record. Vor fi muncit oamenii de pe-aici întotdeauna cu nădejde pămîntul lor, bun-rău cum a fost, dar răsplata acestei munci grele şi cinstite s-a conturat cu limpezime într-adevăr numai în timpul din urmă, cînd mijloacele perfecţionate ale unei agriculturi moderne au izbutit să dea un înţeles deplin şi statornic mai vechiului gînd că anii agricoli şi faima şi bogăţia mai sînt aşa cum şi le fac şi oamenii, nu numai o ploaie căzută prea devreme ori prea tîrziu. O reîntemeiere, ca să spunem aşa, a satelor judeţului în cultul producţiilor mari este de înţeles însă că nu s-ar fi putut produce la aceeaşi oră exactă în chiar toate aceste sate şi din acest punct de vedere apare firească detaşarea unor nume şi înscrierea lor printre fruntaşi. Astfel încît, în judeţul Olt şi dincolo de marginile judeţului, mulţi vor fi auzit, şi nu doar din întîmplare, adică nu doar într-un singur an sau în doi, de rezultatele deosebite ale unor cooperative agricole precum acelea din Scorniceşti, Stoicăneşti sau Cezieni. Lîngă aceste exemple lista a rămas deschisă, cuprinzînd, treptat, şi alte nume, pe măsură ce aplicarea pe o scară tot mai întinsă a complexului de măsuri prevăzut de noua revoluţie agrară a determinat pe pămînturile mai multor comune creşteri simţitoare ale recoltelor. În această competiţie desigur că este nevoie ca unii să-i ajungă şi să se ambiţioneze chiar să-i întreacă pe cei din frunte, dar este de înţeles că nici fruntaşii nu stau pe loc. Bunăoară, în 1984 C.A.P.-ul Scorniceşti şi-a înscris în palmaresul producţiei de grîu un record unic în istoria lui: 7 203 kilograme de pe fiecare dintre cele 750 de hectare. Cum s-a ajuns la această producţie nu este nici un secret, detaliile tehnice se

cunosc, presa le-a adus la cunoștința tuturor celor interesați, dar amintind aici cel puțin de faptul, hotărîtor, al respectării cu strictețe a tuturor verigilor tehnologice, n-ar trebui să pierdem din vedere tocmai esențiala realitate că din mecanismul obținerii recoltelor mari nici nu s-a făcut și nici nu se va face un secret. Dimpotrivă. Și dacă recolta de grîu din vara anului 1984 vine să confirme încă o dată că la Scornicești s-a ajuns la o experiență valoroasă, nu e mai puțin adevărat că tocmai prin preluarea acestei experiențe și adaptarea ei la împrejurările locale se poate explica mulțumirea cu care președintele C.A.P.-ului Urzica, Florian Predica, vorbea despre obținerea a 5 336 kilograme la hectar, în medie, iar Constantin Bulitiș, președintele C.A.P.-ului Vădastra, despre o producție la hectar de 6 241 kilograme. Cum spunea acesta din urmă, pe unele terenuri cultivate cu soiul Malva s-au recoltat chiar 6 700 kilograme de pe un hectar și faptul apare demn de a fi amintit aici mai cu seamă pentru că soiul acesta reprezintă o creație a Stațiunii de cercetări agricole Caracal, de pe teritoriul județului, ceea ce dovedește că noua revoluție agrară este pe cale de a fi înfăptuită, în acest județ, prin efortul unit al țăranilor, al specialiștilor din producție și deopotrivă al celor din sectorul de cercetare. În cadrul acestui efort, fără îndoială că situarea județului Olt pe un loc de frunte în producția de cereale a însemnat o bucurie pentru inimile tuturor. În semn de cinstire a strădaniei lor, a muncii despre care s-ar putea spune că este fertilă, ea însăși, ca un pămînt bun, la sărbătorirea Zilei Recoltei din toamna anului 1984 a fost conferit prin decret prezidențial titlul de Erou al Muncii Socialiste unui număr de 9 unități agricole care au realizat producții medii de peste 20 de tone de porumb știuleți la hectar pe întreaga suprafață cultivată. Dintre acestea, 6 unități erau chiar din județul Olt. Cea mai mare producție de porumb a fost obținută la C.A.P. Scornicești, unde media recoltei la hectar, pe cele 780 hectare, a fost de 26 443 kilograme. Pe locurile următoare s-au situat C.A.P. Vădăstrița cu 24 530 kilograme, C.A.P. Urzica pentru o producție de 24 350 kilograme la hectar, cooperativa Mărgineni din comuna Scornicești și cele din comunele Ianca și Gostavățu. După cum ne spune președintele cooperativei din Vădăstrița, Marin Enceanu, succesul se datorează fără îndoială hotărîrii de a prelua și adapta experiența celor din Scornicești. Și e rîndul lui Florea Voinea, președintele Consiliului unic agroindustrial Vișina, să ne încredințeze că o hotărîre asemănătoare a fost adoptată de adu-

nările generale ale tuturor celor zece cooperative agricole din subordinea acestui consiliu unic. Rezultatul a fost obţinerea a 20 135 de kilograme în medie de pe suprafaţa cultivată cu porumb de cele zece cooperative agricole, adică de pe 6 075 hectare. Or un asemenea rezultat este în stare să aducă noi certitudini că agricultura noastră are posibilităţi de a obţine producţii record pe suprafeţe întinse şi de către un număr mare de unităţi agricole. Pe aceste certitudini se întemeiază, în judeţul Olt, şi planurile de viitor. La marea adunare populară din Slatina, prilejuită de sărbătorirea Zilei Recoltei, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a indicat să se extindă cultura intensivă de porumb cu producţii de peste 20 de tone la hectar. Pe baza acestor orientări şi indicaţii, Comitetul judeţean de partid a întocmit un program concret, în parte chiar înfăptuit pînă la această oră, pentru obţinerea unor producţii de peste 20 de tone la hectar pe 50 la sută din suprafeţele ce vor fi cultivate cu porumb în anul 1985. Astfel, în preajma deschizătorilor de drum se vor alinia, de fapt, toţi cei care sînt chemaţi ca prin strădania lor să învingă în această muncă grea a pămîntului, nu fără îndreptăţire asemuită adeseori unei lupte.

DUMITRU ELIADE

Despre grîu, sub un cer mai înalt

Acum, la cumpăna anilor, cînd nădejdea pe care o aduce un an nou seamănă cu un cer mai înalt, se înţelege parcă mai uşor că un cer mai înalt înseamnă un orizont mai larg şi fără îndoială că în acest adevăr se regăseşte cu tot mai multă precizie, din an în an, şi cu tot mai multă substanţă, de mai bine de două decenii, şi istoria Institutului de cercetări pentru cereale şi plante tehnice de la Fundulea. I s-a spus, la început, Institutul de cercetări pentru cultura porumbului. Şi misiunea lui era de a obţine hibrizi de porumb şi de a stabili pentru ei tehnologii prin care să se obţină producţii mai mari, astfel încît recoltele de cîteva căruţe de porumb de pe un hectar să rămînă cît mai repede de domeniul trecutului. Înnoirea s-a produs în numai 7 ani, într-un ritm ce a reprezentat el însuşi un record mondial, cum spune directorul de astăzi al institutului, dr. doc. ing. Cristian Hera. „Acel ritm a reprezentat într-adevăr un record, dacă ţinem seama de faptul că extinderea hibrizilor de porumb a durat în Statele Unite 40 de ani iar în diferite ţări europene 15—20 de ani". Dar a existat, de bună seamă, o explicaţie: „O generaţie de hibrizi se înmulţea în ţară, a doua în străinătate. Cînd la noi era iarnă, seminţele erau încărcate într-un avion şi însoţite de cîte un specialist ajungeau în ţări unde vara abia începea. Specialistul se întorcea după cîteva luni cu sacii cu seminţe. Astfel s-au putut obţine 14 generaţii de hibrizi în 7 ani". Pe atunci încă nu se construise, în curtea institutului, aşa-numitul fitotron. Sub cupolele lui, înălţate în urmă cu vreo cîţiva ani, se poate crea un climat de Polul Nord cu aceeaşi uşurinţă ca şi unul tropical şi în acest spaţiu privilegiat se pot face experienţe de mare fineţe, ce îngăduie o cunoaştere mai bună a proceselor din intimitatea materiei vii, a uzinei vegetale. Cercetătorii au fost ajutaţi astfel ca munca lor, care ia cîteodată înfăţişarea unei adevărate întreceri cu timpul, să se desfăşoare în condiţii mai lesnicioase. Desigur, a vorbi astfel cînd nimic nu e lesnicios, de fapt, în această muncă prin care adeseori se înfruntă necunoscutul, este numai un fel de a da de înţeles că mijloacele tehnice de care dispun astăzi cercetătorii de la Fundulea s-au alcătuit, odată cu trecerea anilor, printr-o investiţie de importanţă naţională, pe măsura rolului tot mai accentuat ce a revenit ştiinţei în condiţiile unei agriculturi intensive. Şi se poate spune că institutul de la Fundulea a avut o contribuţie însemnată la rezolvarea unor probleme majore ale agriculturii româneşti. Din seria atîtor exemple posibile s-ar cuveni să ne oprim cel puţin asupra faptului că prin 1970, bunăoară, soiurile autohtone reprezentau doar aproximativ 2 la sută din terenurile cultivate cu grîu şi că pînă în pragul anilor '80 au fost create mai multe soiuri productive şi perfect adaptate condiţiilor noastre, ponderea lor crescînd în acest răstimp pe mai bine de trei sferturi din cuprinsul pămînturilor pe care creşte pîinea ţării. După Dacia, Iulia, Ceres, Doina, ca să spicuim dintr-o listă de nume ce a deschis fiecare la rîndu-i un orizont mai larg, mai rodnic, agriculturii noastre, spectaculosul soi de grîu Fundulea 29 a însemnat un spor de producţie de 15—20 la sută faţă de soiurile folosite pînă atunci şi nu e de mirare că, omologat în 1979, el s-a extins cu iuţeala fulgerului, ajungînd a fi semănat acum, după datele de care dispune directorul Cristian Hera, pe aproximativ a treia parte din terenurile cultivate cu grîu în ţara noastră. Şi directorul institutului adaugă încă un fapt, cît se poate de revelator: „În cadrul unei experienţe organizate în 1981 de Universitatea Nebraska în 30 de locuri din lumea întreagă, soiul de grîu Fundulea 29 s-a situat primul între cele 33 de soiuri cu care s-a făcut experienţa. Aceasta dovedind că, pe lîngă un bun potenţial de producţie, el are o plasticitate ecologică, o adaptabilitate remarcabile". Încît nu ne rămîne să spunem decît că remarcabilă de-a dreptul ne apare şi vestea: un alt soi de grîu, Fundulea 133, a fost omologat de curînd şi potenţialul lui de producţie este mai mare cu aproximativ 1 000 kilograme la un hectar decît soiul Fundulea 29. Cei 160 de cercetători de la Fundulea, lîngă care n-o să facem greşeala de a nu-i aminti şi pe ceilalţi 260, de la celelalte staţiuni subordonate institutului, şi-au aşezat munca,aşadar, sub semnul bucuriei durabile pe care o cunoaşte numai un spirit treaz, lucid şi inovator, deschis înspre drumurile încă nestrăbătute. Munca lor are desigur o condiţie specială, ea presupune adeseori un anonimat în care se trage din greu, o tăcere incendiată de întrebări sau o confruntare de soluţii. Din această muncă răsar, iată, acele fapte de preţ care înseamnă, de fapt, belşugul rîvnit de toţi. Din stăruinţa, din competenţa, din pasiunea fără de care aceşti oameni n-ar putea face nimic la urma urmei, cercetarea agricolă românească a înregistrat progrese considerabile iar aici, la institutul de la Fundulea, unde programele de cercetare la care se lucrează astăzi mai îngăduie o raportare poate numai sentimentală la anii cînd aproape totul trebuia luat de la început, mai presus de toate stă un adevăr: experienţa acumulată, rezultatele obţinute reprezintă o temelie solidă pentru înfăptuirea acestui obiectiv

cuprins în Directivele Congresului al XIII-lea: Știința românească va trebui să-și sporească aportul la dezvoltarea pe baze moderne a agriculturii, la obținerea unor producții ridicate, sigure și stabile, indiferent de fluctuația factorilor climatici". Fără îndoială, spune directorul Cristian Hera, producțiile stabilite pentru anii viitori pot fi realizate și chiar depășite: „Înfăptuirea deziderAtelor noii revoluții agrare depinde de eforturile și de capacitatea creatoare a tuturor celor ce lucrează în agricultură și pentru agricultură. În institutul nostru, unde am avut ocazia de mai multe ori să primim, la fața locului, îndemnurile, orientările și sfaturile prețioase ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, noi sîntem hotărîți să răspundem cu devotament și cu întreaga noastră putere de muncă la realizarea programului cuprins în Directivele Congresului al XIII-lea, pentru a spori contribuția agriculturii la progresul general al țării".

D. CONSTANTINESCU ■

Legume și tradiție

La noi în țară, și nu numai la noi, satisfacerea necesităților de hrană ale populației se face pe baza unor norme științific fundamentate, pe baza unui program judicios, în care legumele și fructele ocupă un loc prioritar. Nu întîmplător, în raportul prezentat la recentul Congres al XIII-lea al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că „Producția de legume va trebui să satisfacă în cele mai bune condiții necesarul de consum al populației, precum și cerințele industriei și exportului". Iar dacă, în anul pe care-l încheiem curînd, a fost prevăzută și realizată o producție de peste 6 milioane tone de diverse legume, în anii ce urmează — așa cum prevăd Directivele Congresului — începînd chiar cu 1985, s-a planificat o producție cu mult sporită, de 9—10 milioane tone pe an.

Cum se va asigura în continuare acest necesar mereu crescut de legume? În principal, prin crearea de noi soiuri de legume de înaltă productivitate, prin creșterea producției pe unitatea de suprafață, prin punerea științei la treabă. Răspunsul, doar aparent lapidar, l-am primit în toamna trecută de la ing. Lucian Stoian, directorul Institutului central de cercetări pentru legumicultură și floricultură Vidra. Vizitînd, la început de octombrie, cîmpurile experimentale încă neatinse de brume și intrînd, cît vremea și priceperea mi-au permis, în problematica deloc simplă a cercetării științifice pe care un mănunchi de 80 de specialiști entuziaști și de înaltă competență o efectuează aici, am înțeles, poate mai mult ca oricînd, cît efort material se depune, cît efort de inteligență se face pentru ca această țară și acest popor să aibă cît mai multe legume.

Inginerul Lucian Stoian, directorul, directorul adjunct tehnic, ing. Cătălin Caciuc, doi dintre cei mai autorizați oameni în materie, pe care i-am găsit atunci într-o excelentă dispoziție (și vom vedea imediat de ce), mi-au prezentat cu bunăvoință direcțiile principale ale cercetărilor și mi-au făcut cunoștință cu cîțiva dintre specialiștii de bază ai institutului. Este vorba, întîi și întîi, de ing. dr. Eugenia Șuța și ing. dr. Mara Tănăsescu, două dintre cele mai prolifice creatoare de noi soiuri de tomate, ardei gras, lung și gogoșar, cîștigătoare, anul acesta, a nu mai puțin de 7 medalii de aur la Congresul internațional de horticultură de la Erfurt. Acesta era și motivul bunei dispoziții de care aminteam. Pentru a se ajunge aici — mi-au mărturisit — a fost nevoie de ani și ani de studii și cercetări. De numeroase experiențe, de nopți de frămîntare și neodihnă. Și eforturile le-au fost, iată, răsplătite: noul soi de tomate Carolina, care a obținut prima medalie de aur, dă o producție record de 90 tone la hectar! Noile soiuri de ardei Mihaela, Cosmin, Splendid și Titan, de asemenea medaliate cu aur la sus-menționatul concurs, dau producții de 45—55 tone la ha, iar vinetele Narcisa și Lidia, realizate de ing. dr. Narcisa Sindile, ajung și pînă la 65 t/ha. În acest an agricol, harnicii cercetători ai prestigiosului institut de profil din Vidra, în rîndul cărora muncesc cu remarcabile rezultate și Constantin Ionescu, Nicolae Gherman, Jean Poncu, Olimpia Lascu și Rodica Țepordei, au omologat nu mai puțin de 15 noi soiuri de tomate, vinete, fasole, conopidă, varză, ridichi etc. Cu mare grijă, ei au urmărit, totodată, menținerea purității biologice, asigurarea autenticității soiurilor prin obținerea de semințe de categorii biologice superioare, elită și superelită, stabilirea de tehnologii și metodici de cultură adecvate diferitelor condiții pedoclimatice specifice. Aici, la institutul central, ca și prin cele 6 stațiuni de cercetări și producție din Arad, Bacău, Brăila, Buzău, Ișalnița și Iernut, amplasate în principalele zone legumicole ale țării, s-a urmărit cu asiduitate nu numai ameliorarea soiurilor, utilizarea energiilor neconvenționale sau combaterea integrală a bolilor și dăunătorilor, ci și, ceea ce-i foarte important, asigurarea întregului necesar de semințe selecționate, precum și mari cantități de legume proaspete pentru consumul populației.

Efectele cercetării științifice de la Vidra le-am regăsit mai apoi, tot mai mult, în cîmpurile de producție ale unităților agricole de stat și cooperatiste, în loturile și grădinile oamenilor. Iată de ce se cuvine cu prisosință un gînd bun, un sincer cuvînt de apreciere pentru acești căutători ai noului, pentru strădania lor, devenită deopotrivă datorie și pasiune, de a ne pune pe masă cît mai multe legume. Parcă văd și acum în fața ochilor mostrele nemaipomenite de tomate, ardei gras și gogoșar, vinete, varză, conopidă, castraveți, ridichi, morcovi, ceapă și usturoi pe care mi le prezenta-seră, în ziua aceea de început de toamnă, ca pe-o ofrandă a muncii lor, cercetătorii de la Vidra. Ei mi-au prezentat și alte legume cultivate aici dar mai puțin cunoscute la noi, precum sparanghelul, reventul, feniculul, andivele, scorțonera, și mă întreb: de ce acestea din urmă nu se cultivă pe scară mai largă și nu intră decît foarte rar în consumul populației? Mi s-a răspuns prompt că, deși sînt bogate în vitamine și substanțe nutritive, își găsesc mai greu locul în obișnuința oamenilor. N-au încă suficientă tradiție în arta culinară românească, pentru că, pur și simplu, nu li se cunosc bine calitățile, metodele și modalitățile de cultură și preparare. Există, deci, și aici o tradiție. O tradiție care, la noi, încă nu-i formată.

Din tot ce am văzut și mi s-a spus, am reținut clar un lucru: cu cît vom avea pe masă

mai multe legume proaspete, cu atît mai bine va fi pentru delicatul organism uman. Pentru că — așa cum afirmă nutriționiștii — cel ce consumă cît mai multe legume devine mai rezistent la îmbolnăviri, mai sănătos și, ca atare, mai apt pentru eforturile prelungite. Cert e că legumele devin tot mai mult baza hranei omului modern.

MIHAI STĂNESCU

La seceriș în Delta Dunării

Agricultura „mare" în Delta Dunării este la primii ei pași. Pămîntul e învățat să rodească. Dar recoltele deltei sînt deja o realitate și ele confirmă realismul hotărîrii de a pune în valoare acest imens potențial de hrană și frumusețe al ținutului de la gurile Dunării.

Primele studii sînt datorate cercetătorului Alexandru Timaru de la Institutul de studii și proiectări pentru îmbunătățiri funciare. Cercetările au fost continuate de oameni pricepuți și inimoși de la Institutul de studii și cercetări „Delta Dunării" din Tulcea, pe la sfîrșitul deceniului trecut. Azi, la cinci ani de la înființarea Întreprinderii de exploatare complexă a resurselor naturale ale deltei, previziunile încep să se împlinească și unul dintre cele mai grandioase programe agricole ale țării, program căruia i s-au pus bazele la Congresul al XII-lea al partidului, din inițiativa președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, program care, anul trecut, cu prilejul unei vizite de lucru în județul Tulcea, s-a întregit într-un complex de ample măsuri privind viitorul deltei și al oamenilor ei, mai exact menit să ducă la transformarea spectaculoasă a întregii zone de la vărsarea bătrînului fluviu în mare prin punerea în valoare a marilor suprafețe atît din punct de vedere al producției vegetale, animale, piscicole, forestiere, stuficole, al turismului, cît și al păstrării mediului înconjurător.

*

Ajunsesem pentru prima oară la Chilia Veche cu cîteva toamne în urmă, să mă conving că delta poate însemna și altceva în afara stufului, pescuitului, pliantelor turistice și inepuizabilului izvor de talente în canotaj. Era o toamnă care dăduse prea repede în iarnă, bătea un vînt tăios și Dunărea părea lipsită de farmec, plictisită. Găsisem acolo, în comuna aceea aruncată parcă la capătul pămîntului și gospodărită de oameni harnici și învățați cu greul, cu gerurile și turiștii, cu munca începută cu noaptea în cap, cu bătaia peștelui și, deopotrivă, cu tările care-i făceau să simtă mai puțin asprimea vremii, găsisem acolo, zic, un om care mi-a spus că la Chilia Veche trăiesc pionierii agriculturii în deltă. Bărbați și femei, copii și bătrîni, răbdători cu natura și înțelegători cu destinul lor. În Chilia, îmi spunea acel om, pe nume Josefin Florescu, director al I.A.S.-ului local, cred că agricultura se facea de pe timpul lui Ștefan cel Mare, dacă nu mai de demult. Așa spune lumea de pe aici. Făceau plugărie, creșteau animale. Pămîntul este foarte bun. Noi am scos o lucernă extraordinară. Și cantitate și calitate. Acum, în comună, e un început de sărăturare. Cînd se ridică apa, se ridică și sărurile.

Mai aflasem de la Josefin Florescu cîteva adevăruri despre ce însemna, despre ce credea el, ca specialist, că avea să însemne agricultura „mare" în deltă: Agricultură vom face aici cu toții. Stuficultorii vor învăța să fie țărani, dacă se poate spune astfel. De fapt, ei sînt mecanizatori. Sînt obișnuiți și cu munca și cu condițiile aspre ale deltei. Mîine, poimîine, eu intru cu tractoarele pe la Pardina. Cercetarea trebuie să găsească o soluție cu ierbicidarea. Apoi vin lucrările de îmbunătățiri funciare. Drenaj, irigare. Vara, în Ostrov, apa e la 6—7 metri adîncime. Se pot scoate de aici mari cantități de carne și lapte, vor fi complexe pe lîngă culturile de cereale și plante de nutreț. Practic, asta înseamnă revoluționarea deltei. Nu trădarea ei. Important e să facem totul cu înțelepciune, să fim cu picioarele pe pămînt, adică în deltă".

Primele incinte agricole: Ostrovul, Tataru și Pardina (azi, comuna 1 Mai). În prezent se face agricultură pe mari suprafețe în incinta 1 Mai. Insula Mare a Brăilei a fost o primă experiență, temerară, soldată cu succesul pe care-l cunoaștem. Delta este altceva. Ca amploare este cea mai mare acțiune de valorificare agricolă a unor terenuri neproductive. Pămîntul deltei este foarte eterogen. Cercetările au găsit aluviuni și valuri aluvionare, soluri limnice în diferite stadii de maturare fizică, chimică și biologică. Soluri organice pe o întindere de aproximativ 70 la sută, foarte bună pentru o agricultură de mare randament. Soluri turboase, plaur... Datele privesc zona îndiguită cuprinsă între 1 Mai, Pardina și Chilia Veche, incintele Rusca și Carasuhat. Desecările s-au făcut cu ajutorul unor rețele de canale și stații de pompare. 144 000 hectare, adică numai o treime din suprafața deltei, vor fi folosite pentru agricultură și pășuni în regim natural. Pășunile, care nu se vor îndigui, vor fi supraînsămînțate pentru sporirea cantității de masă verde. Firește, în aceste condiții se va crește un număr sporit de animale: în jur de 20 000 de bovine, 350 000 de oi și capre, peste 100 000 de porci, păsări, delta devenind astfel și o mare bază zootehnică.

*

În incinta Pardina (1 Mai) există, deocamdată, cele mai bune condiții pentru agricultură. Solurile sînt mai evoluate, mai lesne de lucrat. Comuna e și nu e. Cînd crezi că a început, s-a și terminat. Un bloc de locuințe, un fel de bufet, ceva între magazie și casă părăsită, lîngă ponton, un teren care poate fi folosit și la bătutul mingiei, clădirea Întreprinderii de exploatare complexă a resurselor naturale ale Deltei Dunării (IECRN), al cărei director este același argeșean inimos și priceput în ale pămîntului: Josefin Florescu. Anii au trecut și deși s-a apropiat la o jumătate de oră de casă prin noul canal, „tras" între Pardina și Tulcea, canal care face parte din același program de „sistematizare" a deltei, este mai tot timpul preocupat, plin de griji. Îi reamintesc că nu

demult de-abia aștepta să intre cu tractoarele aici, la Pardina. A făcut-o. **În bună măsură**, rezultatele au fost pe măsura așteptărilor. În toamna lui '84 a scos la orz aproape 6 000 kg la hectar, iar la porumb are și suprafețe cu 10 000 kg știuleți la hectar. Este departe de a fi totul. Pentru domesticirea pămîntului e nevoie, printre multe altele, și de răbdare. Fiecare etapă are importanța ei. Așa cum spuneam, pămîntul trebuie învățat să rodească astfel. El poate da cîțiva ani recolte extraordinare, pentru ca apoi să apară sărăturări, mlaștini. Dacă nu ești atent. Întreprinderea este, de fapt, un gigant, cu multiple probleme. Are ferme vegetale, ferme de animale, ferme de pescuit, ferme piscicole în bazine amenajate și un ocol silvic. Comuna se va „vedea" pentru că se vor construi pe raza ei 360 de apartamente, o fabrică de brînzeturi, o caramangerie, o fabrică de nutrețuri combinate. Tot pînă în 1990, sistemul de irigații va acoperi întreaga suprafață arabilă.

Comuna se trezește, se obișnuiește cu recoltele. Oamenii mai învață o meserie, sînt la doi pași de Tulcea, au o retribuție cu 10 la sută mai mare față de alte locuri din țară, chestiune echitabilă dacă ținem seama de condițiile de muncă deosebite, beneficiază de cazare și transport gratuit. Oamenii, atîția cît sînt. Pentru că, așa cum afirma și directorul general al Centralei Delta Dunării, Marin Nițu, delta are mare nevoie de brațe de muncă. Altfel spus, zecile de mii de hectare ce vor deveni arabile au nevoie de țărani. Niște țărani mai altfel, care să știe să și pescuiască, să știe să iubească și delta, să creadă în viitorul ei. Iar recoltele de azi ale ținutului de la capătul Dunării sînt o garanție a acestui viitor.

RĂZVAN BĂRBULESCU ■

Marile recolte se nasc la Semănătoarea

Cu alte cuvinte, noua revoluție în agricultură începe și de aici, din noul Ciurel.

S-au dărîmat maghernițele, s-a nivelat terenul iar acum se lucrează la temelia primei hale. E începutul. Vechiul Ciurel mai există doar în arhive. Cocioabele au fost spulberate într-o singură noapte fără să stîrnească nostalgii. **Semănătoarea** devine din întreprindere așezare. În cîțiva ani cartierul îi va aparține cu totul astfel că renumitele combine vor părăsi malul Dîmboviței pentru a fi depozitate în locuri adecvate.

În 1948, singura și cea mai directă legătură dintre actualele hale și agricultura României consta în faptul că sumele rezultate din truda pămîntului erau adăpostite în cunoscutele case de bani produse aici de firma Fichet, în locul căreia, după naționalizare, a apărut **Semănătoarea,** întreprindere de unelte și mașini agricole.

Foarte exact însă, **Semănătoarea** își leagă destinul direct de pămînt începînd cu anul 1950, cînd, într-o primăvară tîrzie, deschide porțile primului lot de semănătoare. Urmează, într-o ordine aproximativă, greblele, cositorile și secerătorile, toate cu tracțiune animală, utilaje avînd menirea să transforme agricultura unei țări eminamente agricole într-o agricultură modernă, puternică. Temelia revoluției noastre în agricultură se afla și aici, la Ciurel, pe malul drept al Dîmboviței, martoră la întreaga istorie a locului. Primele combine tractate, cele care prin 1958 înlocuiau cu succes faimoasele Claas-uri, au legat generațiile de mașini între ele. În '69, combinele autopropulsate pentru 36 de culturi confirmau experiența românească în acest domeniu.

Azi, Ciurelul nu mai există așa cum ne obișnuise: mizer, fără perspectivă. Locul își schimbă înfățișarea și mîine va ceremonia cum se cuvine intrarea Dîmboviței în Capitală.

Proiectele investiției sînt limpezi: o hală de montaj general, o hală de presaj, o strungărie, platforme de depozitare, terenuri pentru încercări. Se vor introduce roboți industriali, totul va fi pus pe calculator. Cel mai spectaculos salt din istoria fabricii. Îndrăzneala deciziei vizează un cadru mult mai larg, modernizarea și dezvoltarea Întreprinderii **Semănătoarea** integrîndu-se în amplul program de revoluționare a agriculturii noastre, de obținere a unor recolte la înălțimea posibilităților pămîntului, a investițiilor făcute.

„**Istoria pare simplă,** spune inginerul Petre Șerbănescu, directorul tehnic al întreprinderii. **Din luna aprilie a anului 1984, tovarășul**

Nicolae Ceaușescu s-a întîlnit în cîteva rînduri cu noi. Ne-a cerut propuneri pentru modernizarea întreprinderii, indicîndu-ne ca soluțiile să se bazeze pe rezolvări tehnice de ultimă oră, astfel încît Semănătoarea **să fie cea mai modernă fabrică din Europa, în domeniul mașinilor agricole. Gîndul, extraordinar ne-a cucerit. Secretarul general al partidului cunoaște în detaliu întreprinderea, produsele. S-a consultat cu noi în privința soluțiilor propuse, a făcut unele observații, recomandări, și iată-ne azi porniți la drum, un drum deosebit de fertil pentru agricultura românească".**

O fabrică de mașini agricole nu poate fi ruptă de viață, adică de ogor. Combina trebuie să dea totul în zece, cincisprezece zile. Productivitatea ei înseamnă strînsul recoltei contracronometru. Ultimele produse ale întreprinderii dovedesc grija proiectanților și constructorilor de a trimite țăranilor mașinile de care au nevoie. Un astfel de utilaj este combina C—6P, cunoscută deja în unitățile agricole. **„C—6P,** explică șeful atelierului proiectare, Nicolae Coteanu, **recoltează porumbul în știuleți depănușați pe 6 rînduri și face un lucru pe care nu-l mai face nici o altă combină din lume, taie separat tulpinele, le toacă și le recoltează într-o remorcă auxiliară".**

Toate produsele noi ale Intreprinderii **Semănătoarea** au fost prezentate în probe și demonstrații secretarului general al partidului. Indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu au vizat de fiecare dată productivitatea mașinii, greutatea ei, economia de metal, fiabilitatea. De altfel, această C—6P a suferit în ultima vreme o nouă îmbunătățire funcțională: s-a simplificat circuitul de recuperare a pănușelor. Ultima oră: C—80 o combină de capacitate mică, utilizabilă pe terenuri greu accesibile sau pe spații mici. Motorul de capacitate redusă consumă puțin iar fiabilitatea este foarte ridicată.

Excepționala investiție, investiție cu o destinație precisă — modernizarea fabricii — presupune, de asemenea și integrarea producției. Toate reperele care se vor asambla într-o combină vor fi realizate aici. Integrarea sporește responsabilitatea muncitorilor, tehnicienilor și inginerilor, oferindu-le satisfacția ca întreaga mașină să fie făcută de mîna lor. Alăturîndu-se bucuriei întregii țări că înaltul forum al comuniștilor a reales în unanimitate, în funcția supremă de secretar general al partidului, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, oamenii muncii de la întreprinderea din Ciurel se străduiesc să-și onoreze promisiunile, să fie la înălțimea încrederii acordate de către președintele țării, aceea de a se afla printre cei mai buni constructori de mașini agricole din Europa.

B. RĂZVAN ■

ADRIAN PĂUNESCU

Ultima noapte pe Atlantida

Alte 25 de poezii din volumul în pregătire

Aguridele coapte

Vorbesc aguridele coapte
din viile ultimei nopţi
bătrîni ne sînt strugurii copţi
aceasta e ultima noapte.

Urmează o zi cît o lume.
pămîntul devine cărunt,
nici sănii, nici fire nu sunt,
în iarna cea fără de nume.

Vorbesc toate cele tăcute,
un foşnet enorm e pe muţi,
de mîine cînd ai să te muţi
în patria vorbelor du-te !

Cuvinte, talaş de cuvinte,
tresar rugăciune, blestem,
doar noi, vinovaţii, tăcem,
în tot carnavalul ce minte.

Aceasta e ultima noapte,
ce-aveam să ne spunem ne-am spus,
sînt păsări ce ţipă de sus,
vorbesc aguridele coapte.

Şi căile noastre conspiră
că s-ar regăsi într-o zi,
dar, vai, eu curînd voi muri
cu capul în ştreangul de liră.

Opriţi această frunză

Atunci cînd cade frunza pornită să răstoarne
Întreagă roata lumii şi fiecare pom
O simt că mi se rupe din sînge şi din carne
Şi mi se face milă de lume şi de om.

Şi mi se face milă de mine şi de tine
Şi frunza care cade mă-nebuneşte iar
Şi-apoi de-atîtea lacrimi îmi e puţin mai bine
Şi mi se desfrunzeşte pe trup un calendar.

Şi nu se mai întîmplă nimic din cele sfinte
Doar frunza care cade în dulce hodorone
Şi nu mai am putere şi nu mai am cuvinte
Şi fiecare fibră răsună ca un gong.

Opriţi pe creangă frunza, destul cu-atîta
toamnă,
Destul cu-atîta ceaţă şi oameni neciteţi
Opriţi această frunză de foc ce mă condamnă
Să ştiu măsura tristă a scurtei mele vieţi.

Iarbă pe platoşă

Pe platoşa mea de sărbătoare
Răsar fire de iarbă
Nu-mi explic de unde
Această iarbă pe-o platoşă de metal
Pe-o platoşă de cavaler
Întors în permisie
O permisie pe care a obţinut-o tata
Pentru mine,
Pînă îmi creşte băiatul să-mi preia platoşa
Şi uite văd şi uite simt şi înnebunesc
simţind

Şi urlu de-mi răsună platoşa
Ca un clopot pe loc repaos
Ca un clopot în permisie
Ca un clopot dezarticulat,
Uite, urlu, că firele de iarbă care-mi răsar
pe platoşă
Nu-mi răsar din zale de metal
Ci-mi răsar din firimiturile de pămînt
Care îmi urcă încet-încet în vîrstă

Reamintindu-mi datoria pe care o am
Față de pămîntul din care vin.
Și, Doamne, îmi miroase a proaspăt
Și, Doamne, îmi miroase a iarbă
Tocmai dinspre moartea mea.

Nevoia de cumpene

Nici o cumpănă genială, absolut nici un pisc
Numai mediocrități de-a dreapta și de-a stînga
Acestei fîntîni care nu mai are apă.
Seceta este explicabilă, dar lupta împotriva cumpenelor — nu.
Uite, putem fi de acord
Că momentan apă nu există,
Pricepeți, dumneavoastră, fîntînari,
Pînă unde merge marea noastră înțelegere :
Putem fi de acord să murim de sete
Dar la ce vă folosește desființarea reliefului fîntînii,
Desființarea cumpenelor ?
Odată și odată tot va veni apa
Odată și odată tot vom mai bea o ciutură de apă rece
Și chiar dacă nu va fi așa,
Chiar dacă apa se va desființa,
Trebuie să recunoașteți și voi
Că numai cumpăna dădea — cu mișcările ei imprevizibile —
Un relief fîntînilor.
Hai să mărturisim setea noastră
Ne e sete
Pînă la stafidirea picioarelor în șolduri.
Noaptea visăm apă
Și alergăm în spatele oglinzilor
Să lingem argintul.
Dar nu setea ne umilește
Ci lupta împotriva cumpenelor.
Voi credeți că noi vom uita de sete
Pentru că desființați cumpenele ?
Voi credeți că fîntînile vor ieși din atenția noastră
Numai pentru că nu vom mai vedea deasupra lor
Cumpenele ?
Lăsați cumpenele deasupra fîntînilor
Și chiar dacă nu va fi niciodată apă,
Cumpenele de pe fîntîni sînt eterna noastră speranță
Și cum există semnul mirării,
Semnul întrebării,
Pentru noi cumpenele sînt semnul apei
Chiar dacă apa va pleca dintre noi
În cer pentru totdeauna.

Eu fără tine

Tu ai o plecare fertilă și dureroasă,
scriu în această noapte
ceea ce n-am mai scris,
cum n-am mai scris,
de aproape douăzeci de ani.

Probabil că te-am iubit atît de mult
încît atunci cînd pleci
te rupi din mine,
eu te scad din mine
și redevin cel ce am fost.

Eu fără tine sînt cel ca tine,
vai, cît de dureroasă
și de cinic-fertilă
e plecarea ta
pe-ale cărei acorduri scriu
ca la vîrsta pe care-aș avea-o
dacă din mine te-ai scădea tu.

Jumătatea distanței

Plante sălbatice, animale domestice,
bunica printre ele,
la jumătatea distanței
dintre ele,
în bucătărie,
în sufragerie,
în balcon,
în ultima parte a vieții.

Somnul unui oarecare

Ca un bici pe lucruri se așază fraza
Nu mai am puterea să o cînt, o spun
Casa mea de bîrne, în livezi, la Breaza
Are lemne-n sobă dar miroase-a tun.

Plec înspre fîntînă, apă iau în mînă
Iarbă rezistentă mi se uită-n pași
Veverița curții ceasul meu l-îngînă
Casa mea de bîrne, tron sinucigaș.

Am această pace bine cumpărată
Dorm ca în pruncie care nici n-a fost
Mi-a-nflorit pe mînă un tăiș de fată,
Mi-a fost dor de pace și de-un adăpost.

Bălegar de oaie răspîndesc prin curte
Sînt așa departe de orgoliul meu
Am odihna lungă și am somnuri scurte
Nici nu mi-este bine, nici nu mi-este greu.

Sînt în întregime o ființă care
Numai să existe ar mai vrea și-atît.
Sînt un oarecare, sînt un oarecare,
Numele pierzîndu-mi am să-l port la gît.

Dreapta judecată

Judecătorii stau cu toții-n apă,
Și-l judecă pe cel ce-a îndrăznit
O calomnie mare să înceapă
Că Atlantida are un sfîrșit.

Acuzatorul șef susține, iată,
Că inculpatul e-un dușman venal,
Cu-ntreaga conștiință vinovată
Pe continent și-aici în tribunal.

— Priviți-l, zice omul, știți ce spune ?
El spune că aici va fi inec
În vreme ce în lume toate-s bune
Și nici prin gînd înecuri nu ne trec.

Uitați-vă la el cîtă minciună
A adunat în creier, e-un farsor
Dac-a-ndrăznit din om în om să spună
Că va veni oceanu-n viitor.

— Unde-i oceanul, inculpat sinistru ?
Ziceai că va veni, isteric hoț.
— Dar dumneavoastră, domnule ministru,
Chiar și acum sînteți în apă toți,

Curg hainele în jos pe dumneavoastră,
Nămolul peste martori s-a depus,
Oceanul intră-n voie pe fereastră,
Salvări și amînări acuma nu-s.

Nici nu puteți vorbi de-atîta apă,
Bolborisiți cu scoici și cu nisip
Sîntem de mult în acest fund de groapă,
Nu mai avem nici aer și nici chip.

De ce continuați această farsă ?
De ce nu-mi scoateți gleznele din lanț ?
Voi nu vedeți că valul se revarsă
Și nu mai sînt atlanți și neatlanți ?

Murim comun în apa unanimă
Și voi mă judecați pentru ce e.

De ce numiți ce vă spusesem crimă
Cînd chiar ce-am spus s-a întîmplat, de ce ?

Dar curtea se ridică în picioare,
Meduzele le-mprăștie cum pot
Și-acuzatorul șef în gura mare
Îl face vinovat și neagă tot.

— Oceanul nu există. Lumea noastră
E mai uscată astăzi ca oricînd,
Nu intră nici o apă pe fereastră,
Ce spune i se-ntîmplă lui, în gînd.

Și-abia rostește ultime cuvinte
Și se-neacă dus de-un val ciudat
Și-n locul lui e altul care minte
Dar mai solemn și mai manierat.

Dar și acela vine și susține
Că inculpatul e un criminal
Ce n-a văzut realitatea bine
Ci cu un fel, al lui, de chef mortal :

— Să-l condamnăm la moarte imediată,
Zic toți, și hotărăsc tot ei pe loc
Să-l pună-n piață, soarele să-l bată
Și seceta în lanțuri să-i dea foc.

Oceanul intră-n judecătorie
Urît, grohăitor, definitiv,
Aprodul nici s-anunțe nu mai știe,
Dar curtea strigă ultimul motiv :

— E condamnat, e condamnat la moarte,
Că ne-a bîrfit că ne vom ineca,
Și toți se-neacă lunecînd departe
Convinși că nu există-așa ceva.

Iar el, cel vinovat, în lanț se zbate
Și ar muri și el de n-ar fi fost
Ca gravitația să-ntoarcă toate,
Și să le strice cinic primul rost.

El se ridică trist la suprafață,
Bulboanele îl poartă către cer
Și mai aude cum cei duși din viață
Prin apă condamnarea lui o cer.

Liniște mov

Aud că ninge la Azuga, aud că ninge
la Brașov.
Zăpezile aici la Breaza au o ciudată
strălucire
Ceva ce vine de departe, de dincolo de noi
și fire,
Zăpezile aici la Breaza articulează
muguri mov.

Aud că la Ploiești e zloată și la Comarnic
tot ciment
La Nistorești pe dealuri aspre în pomi mai
sînt gutui și mere
Nu știu de ce aici la Breaza nici viforele
n-au putere
Și Prahova către vărsare horește mov,
horește lent.

Mi-a-ncetinit pe dealuri viața, furtunile
m-au părăsit,
Mă simt statuia de sfială a unui vifor
în derivă
În tîmpla mea semănătorul ninsori
magnetice cultivă
Probabil plec într-un concediu curînd la
minus infinit.

Dar, uite, că mai stau la Breaza liliachiu
și liniștit
Și-astfel cum n-am nimica „pentru", nici
n-am nimica „împotrivă".

Morile de calcar

La toate morile de calcar se vînd portrete
de bătrîni
Reclama morilor de calcar e bătrînețea
absolută
Bătrînii triști cu albe tîmple și cu un alb
abstract în mîini
Spre care vin voioși nepoții la despărțire
să-i salute.

La toate morile de calcar și-atîtea mori
de-acestea sunt
Se vinde vîrsta pe cartelă, se vinde calcar
în dezastru,
Substanța ieftină cu care devii bătrîn, devii
cărunt,
Se-apropie întreaga lume încet de gheizerul
albastru.

Și se lucrează-n foc continuu, trei schimburi,
dacă nu mai mult,
Se-mbătrînește cu-o viteză cu care s-ar
ajunge-n soare
E un război cu măști de calcar, cumplitul
vîrstelor tumult
Se vinde calcar pentru tîmple, fără sfîrșit,
în piața mare.

Se dau priorități de calcar și repartiții
mai de soi
Și-n carierele de calcar se-aud lopeți și
tîrnăcoape
Industria îmbătrînirii se adaptează pentru noi
Și calcaroasa vîrstă albă e mai aproape,
mai aproape.

Îmbătrînim în orice clipă în care-am vrea
să ne oprim
Ne trage calcarul spre sine ca o ventuză
care speră
Că toate morile de calcar cooperează unanim,
Cartelele de alb primite să se întoarcă-n
carieră.

Concert

Cînd arborii miros a vijelie
Ce umflă copertina de pe rai,
Caisa de la sine se sfîșie
Și tremură copitele sub cai,

Se nasc împrejurări contradictorii,
Natura intră-n fulger și-n concert
Și poți să plîngi de mînă cu toți norii,
Eu nu mai pot, eu nu mai pot să iert.

Înfig cuțitu-n masa din pădure
Să știe fiara că am fost pe-aici
Și-mpins de suflul existenței pure
Vă văd pe toți în jur așa de mici.

Atunci, eu stau de vorbă cu furtuna
Și vă traduc numai ce-mi spune ea,
Dar țineți minte voi că totdeauna
Furtuna intră-n componența mea.

Și nu e nimeni dintre voi în stare
Să-mi mai reziste dacă voi izbi
Și se va hurduca un val de mare
În solnițele din bucătării.

Aș da orice

Aș da orice avere și putere,
Aș da ce-mi place și ce mi s-ar cere
Ca-n viața mea bolnavă să învie
O săptămînă de copilărie.

Să fiu din nou în clasele primare
Și maica mea să știe ce mă doare,
Să aibă grijă cei bătrîni de toate
Și eu să cred că orișice se poate.

Copilăria mea ca și a voastră
Îmi intră ca o schijă prin fereastră
Și mă omoară cu lumină vie
Și simt în git și-n nări copilărie.

Dar nu se poate ; sint lucid : e ora,
Mă inrolez în moartea tuturora.

Dor de inzăpezire

Cum telegraful dă această știre
Că tot pămîntul este-nzăpezit
Noi pentru-un timp în veci nedefinit
Să facem cerere de-nzăpezire.

Pretindem deci cu voie vinovată
Și cu-un păgin și imbecil nesat
În voia soartei, noi să fim lăsați
Deszăpeziți să nu fim niciodată.

Ba chiar mai mult, cind pluguri mari răstoarnă
Nămeții de pe drumuri, de pe căi
Să-i facă mari și tari pe cei mai răi
În jurul nostru să rămînă iarnă.

De pretutindeni cumpărăm zăpadă
Precupețim și țurțuri și omăt
Și le luăm din lacrimi îndărăt
Cu niște ochi ce nu mai vor să vadă.

Deszăpezirea să se ducă dracu'
Pe noi să ne acopere de tot
Vrem să scăpăm de zilnicul inot
Noi în ninsoare vrem să trecem veacul.

Chiar dacă-mbrăcămintea ni-i subțire
Chiar dacă nu sintem prea pregătiți
Ninsori din cer binevenite fiți
Cu drag te salutăm înzăpezire.

Inexprimabil abis

Ce bine se poate scrie
cu un stilou prost
pe o hîrtie
ca mușamaua de adăpost.

Totul e să ai ce spune,
nu contează nimic,
dacă nu e deșertăciune
devine imortală și pe-un loz în plic.

Pe hîrtie igienică, pe sugativă,
pe carton, pe glaspapir,
se poate scrie ediția definitivă
a operelor lui William Shakespeare.

Se scrie adevărat și bine
dacă e ceva de scris,
dacă se găsește intîi în tine
acel inexprimabil abis.

Scriu pe bandajul de la mina stingă,
pe ziarul ordinar și frînt,
ceea ce ochii mei nu mai pot să plîngă
și trebuie plîns în cuvînt.

Pozează-mi

Astă seară, ultima noastră seară ;
înainte de a ne despărți,
te-am rugat frumos
te-am rugat respectuos
să stai jos,
pe un scaun, în fața mesei la care scriu,
ca să-mi pozezi.

Chiar dacă n-ai să mă mai iubești,
chiar dacă ai să fii ocupată
cu copiii tăi, cu necazurile tale,
cu examenele tale,
eu te rog să-mi pozezi
ca să te țin minte.

Fac aici cîteva schițe,
notez disperat,
stenografiez albastru ochii tăi
și nu-mi iese, nu-mi iese ce văd
ești greu de scris,
așază-te, mai stai.
lanțul se va rupe în cîteva ore,
vreau să te țin minte
și să te mai iubesc,
vreau să nu te uit,
măcar atît :
să nu te uit.

Nici un semn de viață

Din partea celor ce pleacă — nici o scrisoare,
pe-acolo pe unde-au ajuns
nu sint aceste obiceiuri :
nici o scrisoare, deci, nici o scrisoare,
morții sint morți, viii sint vii,
nici o scrisoare,
situație neschimbată,
peșterile se mișcă încet sub tronul lumii,
peșterile conspiră blind sub soba lumii,
inima ta — inima mea
una sub alta
în acest concurs de împrejurări,
în acest derby fără reguli,
ai să pleci și tu,
am să plec și eu,
te rog să nu dai nici un semn de viață,
ar fi păcat, ar fi nedrept, ar fi inutil,
te iubesc așa cum ești
de aceea nu te mai pot suporta cum ești,
trage binișor ușa după tine
și dispari
ca să te visez treptat,
ca să am coșmaruri cu tine,
nu uita consemnul :
din partea celor ce pleacă — nici o scrisoare,
nici un semn de viață,
totul să reintre în normal,
regnul mineral să te cuprindă,
și reapari tîrziu,
deodată cu izvoarele în marele pustiu,
să reapari cosmic,
să reapari de la o cotitură a existenței,
de-acolo de unde mai e un bot de cizmă
pin-la moarte
și să mă întorci cu fața la stele
în mormîntul în care mă voi hurduca
fără odihnă ;
dar du-te,
așa e cel mai frumos,
s-a împlinit un an de nedespărțire,
du-te, fetiță bună, du-te
te rog mergi undeva în lumea aceasta,
la un magazin de chibrituri
sau la un spectacol,
ca să pot închide ușa,
ca să pot trage zăvoarele,
ca să fiu singur, singur
și ca să te pot visa, așa cum te-am iubit,
și ca să pot trăi decepția
că nu mai știu nimic despre tine.

Nici un semn de viață,
nici un semn de moarte,
să presupunem că nu ne-am cunoscut,
doar atît, doar atît,
înainte de-a te stinge
caută-mă în pămînt
ca să mă-ntorci cu fața către stele.

Traversele

Și-acum tu te lipești de mine toată
Și să te rup din carnea mea nu pot,
Parc-am dormi pe linia ferată
Și-un tren ne va amesteca de tot.

Şi încă ne e cald şi ne e bine,
Nici nu mai ştiu ce e al meu şi-al tău,
E-un greier sau vibrează-aceste şine,
Chiar de-am să mor aşa, nu-mi pare rău.

Macazele anunţă roţi în fugă,
Ne ghemuim pe pietre imprudent
Şi mai rostim împleticit o rugă
Prin vuietul de pe terasament.

Apoi se-aud vagoanele inverse
Ne caută probabil cu un pat,
Dar noi ne-am învăţat între traverse
Şi ne-am iubit cum nu s-a mai aflat.

Cu mîzga şi cu terciul cărnii noastre
Şi cu orgoliul nostru ambigen
Reincarnînd traversele sihastre
Să fim începătura altui tren.

Să fim gătiţi de cea mai demnă plată
Că prea destul încet, încet am mers,
Rămînem deci pe linia ferată
Sau evadăm pe roţi în univers.

Lipeşte-te de pieptul meu, iubito,
Că şi aşa îmi e destul de greu,
Că soarta ta în mine am zidit-o
Şi rămăşiţa trenului sînt eu.

Dor de zi

După atîta clar obscur
mi-e dor de-o zi clară
din care să-mi pot tăia
bucăţi de lumină,
să mi le pun pe pîine
să-ncep să muşc,
să-ncep să mestec
şi să intru încet-încet
în noaptea din care tocmai veneam,
în clar-obscurul care mă obosise.

Doina Generală

Toate ţevile naiului în poziţie de tragere,
toate lacrimile neamului în depozite,
începem atacul cu lacrimi asupra lumii,
începem nepricopsirea prin melancolie,
începem gheorghezamfiriada,
începem războiul mondial cu ochii,
începem catapultarea sîngelui sărat,
declarăm Doina Generală,

Toate ţevile naiului în poziţie de tragere,
toate lacrimile neamului în depozite,
atenţie, fiţi gata, foc !

Do — re — mi — fa — sol — la — si — do !

Peisaj de iarnă

Mă-nzăpezesc de dragul poemului ce-l scriu
Mi-e foarte dragă starea de fiară în zăpadă
Las pleoapele să bată, perdelele să cadă
Şi cred cu amănuntul că-n lume e tîrziu.

Acestor brazi ai iernii ce seamănă cu noi
Precum îi viscoleşte şi fulgii îi încarcă
Privirea mea le spune un vechi albastru parcă
Şi îi trimite verii pierdute înapoi.

Dar eu rămîn al iernii noptatec şi sfios
Mă-nnebuneşte rîul ce curge prin ninsoare
O tristă veveriţă zburlită-n frig mă doare
Mă-ntorc din veşnicie spre casa mea pe jos.

Şi mă apucă rîsul deşi mă vreau solemn
Cînd iau desculţ nămeţii în tălpi să-mi fie
bine
Şi-apoi violoncelul bătut de viscol vine
Să-mi bandajeze firea, din casa mea de lemn.

Întomnare

Şi astfel toamna apăru
Pe neaşteptate în mijlocul verii,
Ca un diminutiv al verii,
Ca o alintare a verii,
Ca un pseudonim al verii
Şi treptat, treptat
În zilele scurte
Şi-n nopţile lungi
Ne simţirăm toamnă,
Ne numărăm toamnă,
Devenirăm toamnă
Pentru totdeauna.

Drumul luminilor

Luminile pe care le-am văzut
Luminile pe care le-am gustat
Veneau din depărtare, din trecut
Din zarea de copii a unui sat.

Luminile pe care le-am simţit
Luminile pe care le-am uitat
Plecau fumegător spre infinit
Din zarea de copii a unui sat.

Dar unde mergeţi, dragelor lumini,
Dar unde mergeţi, lămpilor cu gaz,
Cu case, cimitire şi vecini
De ce îmi reveniţi în minte azi ?

De ce mă ţineţi treaz peste cuprins
De ce vă resorbiţi de tot în rai
Că uite cerul fulgeră de nins
Şi tata-mare duce fîn la cai ? !

În rîu sînt urmele trecutei veri
În aer urcă fum din case reci
Luminile pornesc spre nicăieri
De nu mai poţi decît şi tu să pleci.

Luminile pe care le-am văzut,
Luminile pe care le-am uitat
Veneau din negurosul meu trecut
Din zarea de copii a unui sat

Şi-apoi s-au stins şi-am reintrat şi eu
În dulce întuneric interzis
Acolo unde-am să rămîn mereu
Lîngă fîntîni ce murmură închis

Şi-o mînă de bătrîn mai simt prin veac
Urcînd cu umbre stranii pe pereţi
Şi-o răsuflare dinspre cei ce tac
Suflînd adînc în lampa unei vieţi.

Bronz învins

La marginea lumii de bronz şi tot mai există
o floare
Şi tot mai există un om şi-aş spune că
tot se mai moare
Şi moartea-i un fapt împlinit ce-n noi
permanent se petrece
Dovadă că sîntem şi vii, că inima în noi
nu e rece.

La marginea lumii de bronz, pe unde coteşte
nefirea,
Mai spun şi mai cînt şi mai plîng că totuşi
există iubirea
Priviţi-vă-atent, fraţii mei, priviţi-vă bine
sub stele
Că bronzul nu-i totul aici, există şi bune
şi rele.

Şi uite răsar ghiocei, copilul în cioburi se taie
Bătrînii fac planuri în parc, la munte
miroase a oaie
Nu-i bronzul stăpîn pe pămînt cu dangăte
trist de frecvente
Putem să ieşim către cer din marile lui
monumente

Putem să zvîrlim în pămînt a griului
blîndă armată
Şi ea să răsară stelar cum cerul de vară
se-arată
Dar, uite, şi bronzul cel dur
mai bolboroseşte-n neştire
Şi-nvaţă de la ghiocei un cîntec mărunt
de iubire

Şi clopotul mare din tîrg ce-avea conversaţii
cu zeii
Se-apleacă să-nveţe şi el ce cîntă încet
clopoţeii.

Scrisoare fără adresă

Cui să trimit această tristă scrisoare
pe care-o scriu liniştit şi fără speranţă
rezemînd hîrtia ei
de tot oraşul,
de toată cartea de telefoane,
de toate iubirile care sînt cum sînt,
de toate crimele şi de toate amăgirile
acestei nopţi,
în care poştaşul destinat să ducă scrisoarea
doarme în somnul lui familist
în care visează recorduri mondiale personale
la marş, viteză şi săritura în lungime,
rezemînd scrisoarea mea
de toate adresele şi de toate rîndurile albe,
de toate dramele de dragoste
care seamănă probabil cu a noastră,
cui să trimit această scrisoare
care seamănă prea mult cu realitatea
ca să ţi-o mai trimit ţie ?
Cui, din toată această carte de telefoane,
din care cunosc mai mulţi
dătători de nume de străzi
decît locuitori ai străzilor ?
Cui ?

Fie, această scrisoare a mea,
fie, pentru întîia oară în istoria
telecomunicaţiilor şi poştelor
trimisă pe toate adresele,
ca o citaţie în masă,
ca o molimă unanimă,
primiţi, dumneavoastră,
semenii mei din toată
cartea de telefoane
a planetei următoarea
scrisoare a mea :
„Nu există iubire fericită,
există numai iubire,
fericirea nu e decît o himeră,
nu există dorinţă de comunicare
decît la tristeţe,
şi totuşi ştiind că nu există
nici iubire şi nici fericire,
eu vi le doresc pe amîndouă
şi adorm
cu capul pe adresele şi telefoanele
către care pleacă prin toţi poştaşii
scrisoarea mea de adio".

Vreme de secetă

Vreme de secetă
Nu ninge, nu plouă
Nu lăcrimează nimeni
Vreme de secetă
Vreme de panică
Buze uscate
Săruturi de tărîţe refuzate la export
Nimic important.

Mantaua lui Bacovia prin pomi
Şi Dumnezeu slăbit mult
Şi norii care nu mai vin
Şi norii care ne ameninţă
Şi norii care ne amînă
Hidrocentrale care nu mai merg
Şi lumina care se stinge
Ore în şir
În fiecare zi
În fiecare noapte
Şi toate cele pe care le consideram normale
Devenind excepţionale.

Vreme de secetă
Vreme de sete
Mamele nu mai au lapte în ţîţe
Fîntînile se usucă.

A plecat apa.
Unde a plecat apa ?
Cine a văzut apa ?
Cine a luat apa ?
Cum o să mai găsim apa ?

Rar cîte o lacrimă,
Rar cîte o picătură de sînge
Încolo numai secetă.

Toate redevin nisip
Mai ales oglinzile redevin nisip
Mai ales castelele redevin nisip
Mai ales soarta noastră redevine nisip.

Ne sfărîmăm o dată cu oglinzile
În care ne uităm.
Peste fîntîni plutesc stoluri bolnave
De păsări însetate.

Din legende coboară Alexandru cel Mare
Şi mai sparge o dată
Cupa cu apă
De pragul cortului.

Şi nimic important nu se petrece
În afară de secetă.
Pe toate gurile de transmisie
A stării lumii
Secetă.
Dăm ora exactă : secetă.
Buletin meteorologic : secetă.
Buletin de ştiri : secetă.
Meciuri sportive : secetă.
Iubire de secetă
Ură de secetă
Secetă de secetă.

Destul cu atîta deshidratare
În numele secetei lumii
În numele dezastrului înconjurător
Şi al lacrimei care nu mai vrea
Să cadă din ochi,
Al lacrimei care se conservă
În glanda lacrimală.

Declar starea de urgenţă
În literele mele
Şi în vreme de secetă
Vă doresc o ediţie nisipoasă

Cu clepsidra în mînă
De „Poeme deshidratate"
Pe acest deşert în care
Din ochi în ochi
Urlă seceta
Care ne va usca de tot.

Şi, Doamne, uite sărbătoarea secetei,
Uite negurile şi moleculele de apă
Fugind într-o absurdă emigraţie.

Secetă, secetă
Inexplicabilă secetă
Ori poate pedepse
Pentru atîtea lacrimi
Şi atîta sînge
Ori poate pedepse
Pentru batjocorirea apei
De către vîslaşi.

SPECTACOLE CU A CĂROR AMINTIRE INTRĂM ÎN '85

Nu este deloc un compliment ce se face publicului nostru acela că în bună parte datorită lui avem o mişcare teatrală importantă, vie. Faptul că, spre deosebire de multe alte locuri din lume unde, în cel mai bun caz, sălile sînt pline la reprezentaţiile „de bulevard", la muzicaluri, la însăilările facile, gîndite special pentru a „amuza" fără a pune probleme, la noi, dimpotrivă, teatrele au biletele vîndute pe luni înainte la spectacole de mare calitate artistică, intelectuală este îmbucurător. Deci la spectacole „grele", care necesită concentrare şi cultură, bun gust şi imaginaţie. Este un lucru ce nu poate decît să-i stimuleze pe creatori, pe conducătorii de instituţii teatrale în realizarea unor repertorii de calitate. În puţine locuri din lume teatrele oferă cîte 6—8 premiere într-o stagiune; în puţine locuri din lume se încearcă realizarea unui echilibru cît mai bun între numărul de piese din literatura dramatică naţională şi cea străină, între textele clasice şi cele contemporane la nivelul fiecărei stagiuni şi al fiecărui teatru în parte; în puţine locuri din lume există o şcoală de teatru care să fi cîştigat o asemenea notorietate precum cea românească şi în puţine locuri din lume (dacă nu cumva nicăieri altunde) există un sistem atît de complex de colocvii şi festivaluri de teatru răspîndite în mai toate oraşele ţării, fiecare constituit pe o altă temă şi la care, practic, să fie angrenată întreaga suflare teatrală.

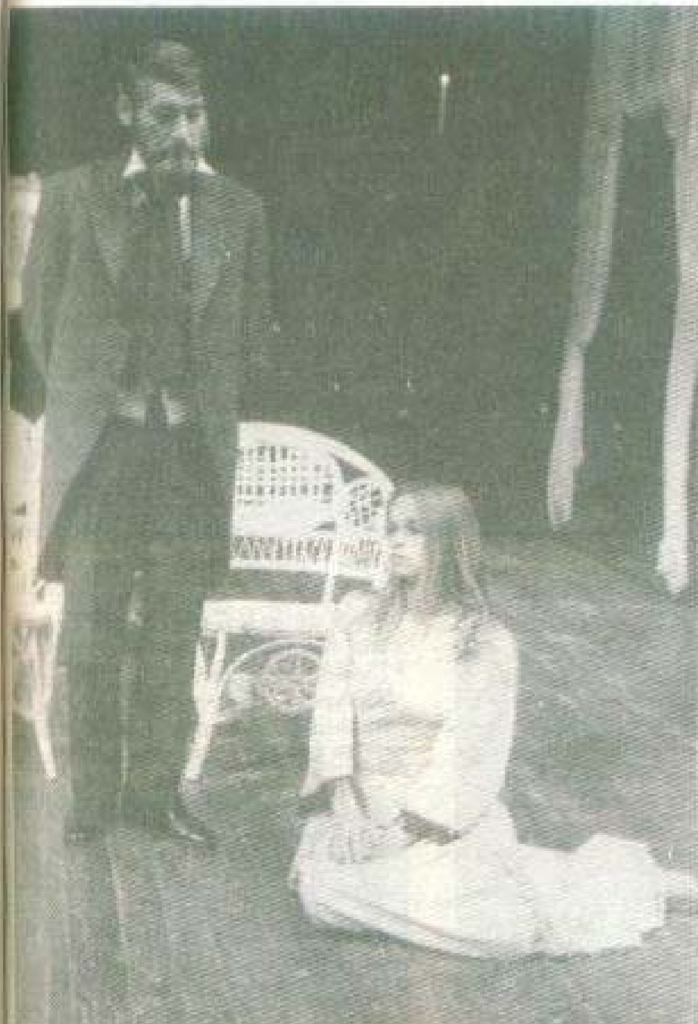

Mitică Popescu în Mitică Popescu, **un slogan de succes cu care a fost lansat fermecătorul spectacol de la Teatrul Mic.**

O dorință culturală ce se împlinește : „integrala" Caragiale pe scena Teatrului Național din Craiova. Regizorul Mircea Cornișteanu **a pus în scenă și** D'ale carnavalului.

Din toate aceste motive și încă din multe altele, este destul de dificil de selectat doar cîteva dintre premierele unui an (n.b. un an, în cazul teatrului, înseamnă a doua jumătate a stagiunii precedente și prima a următoarei). Cu toate astea, este evident că de fiecare dată anume spectacole care ies în relief, considerate de specialiști și de public superioare calitativ, sînt menite să rămînă ca evenimente într-o istorie a mișcării noastre teatrale. Nu este vorba, însă, de a încerca aici o ierarhizare a numelor și spectacolelor anului care se încheie. Nu. Ci numai de o trecere în revistă a cîtorva dintre reprezentațiile de teatru care au întrunit sufragiile criticii și specta-

O premieră absolută, o deosebit de importantă restituire : A doua conștiință, **de Delavrancea, în regia lui** Aureliu Manea. **În fotografie** Octavian Lăluț și Ileana Negru.

Unul dintre cele mai noi spectacole ale unui regizor marcant, Mircea Marin : Serată neprevăzută, **de Harold Pinter, la Teatrul din Brașov.**

torilor, care, deci, s-au situat printre cele mai reușite ale anului.

Așadar, încercînd a găsi, totuși, o anumită ordine în măsura apariției lor, a nașterii lor, iată titlurile unora dintre spectacolele care, cred, au onorat scenele pe care se joacă: *D'ale carnavalului*, de I.L. Caragiale, în regia lui Mircea Cornișteanu, la Teatrul Național din Craiova; *Rugăciune pentru un disc-jockey*, de D.R. Popescu, regia Dan Stoica, la Teatrul Național din Iași; *Jucătorul de table*, de Ion Coja, la Constanța, în regia lui Ion Maximilian; *După pauză începe războiul*, de Oldrich Danek, regia Magdalena Klein, Teatrul maghiar de stat din Timișoara; *Labirintul*, de Ion Barbu, în regia lui Kincses Elemer, Teatrul Bulandra; *Serată neprevăzută*, de Harold Pinter, în regia lui Mircea Marin, la Teatrul dramatic Brașov; *Jolly Joker*, de Tudor Popescu, regia Alexandru Darie, Teatrul din Oradea; *Piticul din grădina de vară*, de D.R. Popescu, regia Nicolae Scar-

Spectacolul de debut al regizorului Alexandru Darie **a fost unul de excepție : cel cu** Jolly Joker, **de Tudor Popescu, pe scena Teatrului de stat din Oradea.**

Un spectacol controversat : A douăsprezecea noapte, **de Shakespeare, în regia** Ancăi Ovanez Doroșenco, **la Naționalul bucureștean.**

Tînăra regizoare Magdalena Klein **a încîntat un întreg festival cu spectacolul său cu** După pauză începe războiul **pus în scenă la Teatrul maghiar din Timișoara.**

În spectacolul de poezie realizat de un impresionant grup de actori de la și la Teatrul Nottara : Orfeu în Cîmpia Dunării. **Versurile lui Nichita Stănescu au căpătat și inflexiunile inconfundabile ale vocii lui George Constantin.**

Actori prestigioși în Labirintul, **de Eugen Barbu, regizat de Kincses Elemer la Teatrul Bulandra** : Mihai Mereuță, Violeta Andrei, Virgil Ogășanu, Marcel Iureș.

lat, Teatrul tineretului din Piatra Neamț; *Somnoroasa aventură*, de Teodor Mazilu, regia Adrian Lupu, Teatrul de Nord Satu Mare (secția română); *Mitică Popescu*, de Camil Petrescu, regia Cristian Hadjiculea, Teatrul Mic; *Carte de vizită*, în seria „Nocturn" și *Arvinte și Pepelea*, recital al Brindușei Zaița Silvestru, ambele la teatrul Țăndărică; *Pădurea*, de A.N. Ostrovski, regia Costin Marinescu, și *Orfeu în Cîmpia Dunării*, spectacol de poezie, ambele la Teatrul Nottara; *A douăsprezecea noapte*, de Shakespeare, regia Anca Ovanez Doroșenco, Teatrul Național București; *A doua conștiință* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, realizat de regizorul Aureliu Manea la Teatrul Național din Cluj-Napoca.

MIRUNA IONESCU ■

Pădurea, **de Ostrovski, pusă în scenă de** Costel Marinescu, **la Teatrul Nottara, a avut șansa de a fi interpretată de mari actori. Roluri de neuitat au creat** Ștefan Sileanu **și** Mircea Diaconu.

Centenar

Liviu Rebreanu

La primirea în Academie

În tradiția nobilă a comemorărilor marilor noștri creatori — scriitori, artiști, oameni de cultură — literatura română cinstește în acest an memoria unuia dintre cei mai reprezentativi prozatori, părinte al romanului realist românesc, deschizător de drumuri mature, urmate statornic și fertil: LIVIU REBREANU. Cu Ion, Răscoala, Pădurea spînzuraților *(alături de celelalte cărți ale sale, contribuind, la rîndul lor, la întregirea unei creații de mare importanță pentru istoria literaturii noastre), romanul românesc se așază trainic în aria valorilor universale, marcînd totodată ora maturității prozei române. Cinstind prin amintire și exegeză evocatoare opera lui Rebreanu, nu facem decît să adăugăm, după puterile noastre și ale timpului nostru, încă o piatră la edificiul (în meritată expansiune) al posterității sale.*

Rebreanu, tatăl scriitorului

Rebreanu, mama scriitorului

La venirea în Capitala țării.

FILE DE JURNAL

Apropiata aniversare a centenarului Rebreanu (1885—1985) a stimulat activitatea editurilor, cărora le datorăm, între altele, apariția unor lucrări esențiale pentru cunoașterea vieții și operei marelui romancier. Astfel, tipărirea primului volum din *Jurnal* a deschis șirul scrierilor inedite din creația rebreniană, fiind considerat de numeroși recenzenți drept un adevărat eveniment al vieții noastre culturale. Volumul doi, aflat în curs de apariție la Editura Minerva (text ales și stabilit de Puia-Florica Rebreanu, addenda, note și comentarii de Niculae Gheran), adună integral însemnările marelui romancier dintre 1936 și 1940, precum și alte documente literare, ca de pildă interviurile scriitorului dinaintea și din timpul celui de-al doilea război mondial. Notațiile ce urmează ne apropie de masa de lucru a romancierului din 1939—1940, an deosebit de dramatic din istoria țării.

NICULAE GHERAN

Luni, 1 ianuarie 1939 [București]

Afacerea cu România *continuă, deși parcă mai în surdină. Zvonurile cele mai felurite circulă în lumea interesată: Că Șeicaru a semnat cu ministerul contractul pentru tipărirea* României *la tipografia lui; că* România, *prin „Fundațiile Regale", a cumpărat toată instalația* Adevărului *și va face o mare editură, încît Șeicaru rămîne cu buzele umflate; că C[ezar] Petrescu și-a dat demisia și că am fost numit eu în locul lui; că C[ezar] Petrescu va avea o întrevedere decisivă cu Călinescu*[1]*; că tocmai fiindcă au observat că Cezar Petrescu cedează în toate, Călinescu vrea să-l înlăture din pricina lipsei de diligență etc.*

Deocamdată însă cert este numai că Tileanu nu m-a chemat, cum mă vestise chiar el de vreo două ori.

Mai interesant este că regimul sub care trăim de un an, deși a dat și rezultate bune, distruge moralmente și puținul ce exista în țara asta blagoslovită. Nu s-a văzut nicăiri și de cînd e lumea atîta lașitate, lingușire, „Kriecherei", lipsă de caracter. E o emulație fără seamăn în lipsa de demnitate. Exemplul cel mai rușinos l-a dat însăși „Garda de fier" cu toți șefii legionari care voiau să regenereze România, care umblau să puie la zid pe vechii politicieni.

[1] În acele zile, Armand Călinescu era ministru la *Interne* (funcție încredințată încă în guvernul condus de O. Goga) și ad-interim la Educația Națională (iun.-dec. 1938).

Liviu Rebreanu elev la Sopron

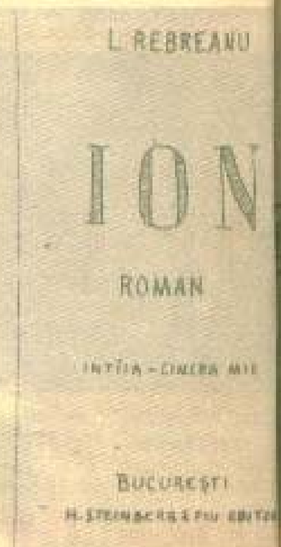
Cu Fanny și Puia Florica

Emil Rebreanu, fratele scriitorului

În chip de fermier la Valea Mare

FILE DE JURNAL

Luni, 9 ianuarie 1939, București]

Sosesc la 5,1/4 de la țară, firește încărcat. M-au căutat telefoanele, mai ales din cauza morții lui Caton Theodorian. Camil Petrescu mă consultă ce să facă și cît ajutor să dea familiei de la Autori.[2] *Zice că ar fi obținut 8 000 lei de la S.S.R., 10 000 de la T[eatrul] N[ațional], 10 000 de la Arte. Atunci să dea 20 000 lei de la Autori, din care să se scadă cei 5 000 lei dați deunăzi prin intervenția mea. Urma să mă vadă seara la Teatru, dar nu s-a mai arătat. Corneliu Moldovanu spune că bietul Caton și-a făcut singur articolele funerare pentru ziare. Sorbul a fost la mort, a stat o oră; el va vorbi din partea S.S.R.*

Seara am fost la premiera Duduca Sevastița, *de Sîngiorgiu, la „Național". Sîngiorgiu îmi spune că la Berlin a aflat la „DeutscherVerlag" că se va edita* Răscoala *în nemțește*[3], *traducerea doamnei din Elveția. Interesant. Spectacolul a reușit bine. Sîngiorgiu m-a poftit la ei la un pahar de șampanie, dar n-am primit.*

Mi se spune că Autorii, unii, ar vrea să mă facă pe mine președinte în locul lui Caton. Nu-mi surîde. Minuleștii ar umbla să facă pe Valjean[4]. *Nu se poate. Trebuie un profesionist.*

Vineri, 13 ianuarie [1939, București]

Azi-dimineață am fost la 11, la Ralea, ministrul Muncii, pentru a accelera legea pensiilor scriitorilor, împreună cu Demostene Botez, Arghezi, Sorbul, Corneliu [Moldovanu], Dauș. Într-o săptămînă să facem anteproiectul. Mîine seară vor fi toți la mine, împreună cu Barasch, să lucrăm.

Oricît, ar părea pînă la urmă aproape comic să notez iar o declarație în legătură cu intrarea mea la Academie. Petrovici îmi spuse azi, ieșind de la ședința comitetului de lectură [al] T[eatrului] N[ațional] că la Academie generalul Rosetti a făcut o declarație de admirație pentru mine, fiindcă a citit Răscoala, *care i se pare formidabilă, mai ales că el a trăit evenimentele. În legătură cu asta, am vorbit despre alegerile care se vor face. Le trebuie un filolog și vor să bage pe Drăganu, care multora le pare idiot. Pentru secția literară vor să mențe alegerea făcută, adică eu și Crainic. Rosetti atunci spunea*

[2] Societatea Autorilor Dramatici Români (S.A.D.R.).
[3] Singura traducere a romanului *Răscoala*, tipărită în timpul vieții scriitorului, s-a realizat, în 1942, la Viena.
[4] Ion Al. Vasilescu-Valjean.

Cu Şerban Cioculescu şi Vladimir Streinu

Gîndind la lumile cărora le-a dat viaţă.

La sărbătorirea a 50 de ani de viaţă

că Iorga are să mă combată. Petrovici însă ar fi spus că Academia nu poate face imensa greşeală ca, după ce n-a avut în mijlocul ei pe Eminescu şi Caragiale, să nu aibă nici pe Rebreanu, cel mai mare epic pe care l-a produs neamul românesc... O, dar vorbe d-astea cîte n-am auzit!

Duminecă, 24 septembre [1939, Valea Mare]

Deodată ne-am pomenit într-o turburare groaznică... Tocmai cînd sîntem înconjuraţi aproape complect de două mari neamuri de pradă.

Joi am sosit la Bucureşti cu mare întîrziere şi cu un personal în locul acceleratului. Fusese pe linie, dincolo de Craiova, o deraiere care a încurcat circulaţia... La amiazi aşteptam radio-jurnalul. La 14,05' se întrerupe brusc muzica şi o voce puţin sugrumată de emoţie anunţă: „Atenţiune! Armand Călinescu a fost omorît! O echipă de legionari l-a executat!" Pe urmă pauză lungă. Trec minute. În casă discuţie mare. Fanny extrem de agitată: „Vai, săracul! Nu se poate! Ce oroare!" Vocea părea să fi fost a lui Munteanu-Rîmnic. Chemăm la telefon Radio. Nu răspunde nimeni. Încep să ne asalteze telefoane: ce-a fost? aţi auzit? e adevărat? Peste vreo 15 minute — radio anunţă: „Un incident regretabil a făcut să se întrerupă emisiunea..." Apoi iar tăcere. Apoi aceeaşi frază. Se simţea la Radio mare încurcătură... În sfîrşit se difuzează radio-jurnalul — numai cîteva ştiri din străinătate. Între timp, Marioara Sorbul ne telefonează că vestea e adevărată: Călinescu a fost ucis de cinci legionari pe Bulevardul Berindei... Ca să controlăm, plec cu Radu spre casa Călinescu. Pe drum întîlnim maşini de-ale poliţiei, pe Radu Lobel[5], unii miniştri... Nu putem ajunge la Călinescu; poliţia nu permite trecerea pe stradă. Ne întoarcem spre Bulevardul Independenţei unde se vedea mulţime mare.

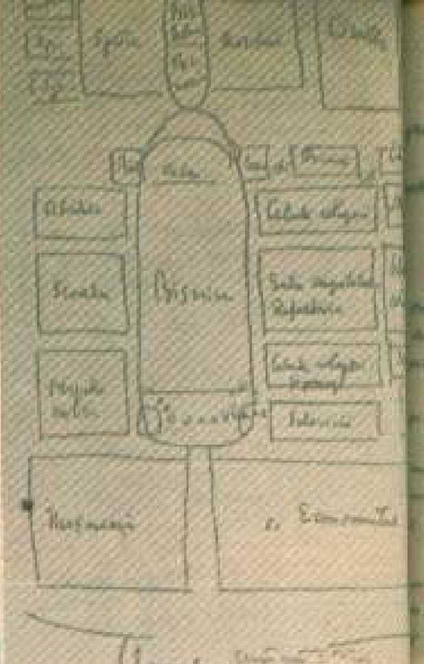
Nişte doamne şi domni care mă cunoşteau spun că şase legionari l-au împuşcat pe Călinescu adineaori. A fost ucis şi agentul ce-l însoţea. Salvarea l-a dus la Spitalul Militar. Ucigaşii au fost prinşi, cel puţin unul... După un mic incident cu un poliţist, care spune că n-a fost nimic... Se vede la încrucişarea bulevardelor o căruţă ruptă, o maşină răsucită. Pe agentul mort acuma l-au ridicat... Un gazetăraş ştie mai mult: maşina lui Călinescu a fost urmărită de altă maşină, la încrucişare maşina din urmă a tamponat puternic maşina primului-ministru încît a dat peste cap căruţa care tocmai trecea, întorcîndu-se cu botul spre bordul trotuarului. Bănuind un accident, agentul a sărit din maşină pri-

[5] Radu Lobel, secretar particular al lui Armand Călinescu.

Pe malul rîului Doamnei

În bibliotecă

Un desen

Schițe pentru Adam și Eva

În natură

Răsucind o țigară

FILE DE JURNAL

mului-ministru, să vadă ce s-a întîmplat. În aceeași clipă, cei din mașina din urmă, șase inși, au sărit de asemenea și au început a trage cu revolvere-mitraliere. Au doborît intîi agentul. Călinescu a vrut să coboare. Pe scară a fost ciuruit de gloanțe și s-a prăbușit jos, mort. Ucigașii au dispărut. Au mers la Radio de au anunțat asasinatul. Acolo au fost prinși toți șase...

Mai tîrziu, în cursul serii, grație și radioului străin, în special italian și unguresc, am putut reconstitui întîmplarea aproape complect. Călinescu venea de la Ministerul de Război acasă. Ucigașii îi cunoșteau probabil drumul. L-au ucis, așa cum spusese gazetarul. Douăzeci de gloanțe l-au nimerit, dintre care trei în cap. După aceea asasinii, fiindcă mașina lor se defectase cu ocazia tamponării, au oprit o mașină ce trecea — se pare, tocmai pe a lui Bujoiu[6] și au poruncit șoferului să-i ducă la Radio. Acolo au năvălit înăuntru. Santinela a fost bușculată, ca și alții care se aflau la intrare. Portarul a fost împușcat în picior. Au ajuns în studioul mare, unde orchestra tocmai cînta. Cu revolverele întinse, i-au făcut să tacă pe muzicanți, iar unul din ei a făcut la microfon anunțarea. În afară de ce s-a auzit ar mai fi spus: „Nici rușii, nici nemții nu sînt amestecați. Numai legionarii prahoveni și-au făcut datoria, ca să răzbune pe căpitanul lor!" Inginerul de sus a închis contactul după primele cuvinte... Pe urmă, cel ce a vorbit la microfon ar fi declarat: „Misiunea noastră e terminată! Acuma să vie poliția, să ne omoare!" Și au depus revolverele, petardele și un kilogram de ecrazită ce avea. Atunci a năvălit înlăuntru Lulu Ionescu cu cîțiva servitori și i-a legat. A sosit poliția, cu Paximade[7] în frunte, care a început să-i bată îngrozitor. Legionarii însă n-ar fi scos nici un vaiet. Pe urmă a venit justiția militară, cu o nouă bătaie. Astea toate la Radio, unde s-au adunat și toți conducătorii Societății. În sfîrșit au fost transportați la poliție, unde ar fi fost supuși unor torturi îngrozitoare: unora li s-ar fi rupt dinții, altora li s-ar fi răsucit mîinile și brațele etc...

Pe la 1 noaptea am fost sculat din pat de Mitric: să merg negreșit să văd pe criminalii care au fost executați în același loc unde au săvîrșit crima. M-am dus. Era lume destulă. Am întîlnit pe Sică Alexandrescu[8], care m-a luat în mașina lui... În mijlocul bulevardului, un cerc împrejmuit cu o funie ținută de soldați. În centrul cercului, claie peste grămadă, nouă cadavre oribile, în bălți de sînge, cu

[6] Ion Bujoiu, inginer, ministrul Economiei Naționale (7 mart.-20 sept. 1939).
[7] Chestorul poliției.
[8] Sică Alexandrescu (1896—1973), regizor cu care L.R. a întreținut raporturi colegiale. (Vezi la B.A.R., Coresp., nr. 141 992, o scrisoare către scriitor, prin care îi solicită „o mînă de ajutor pentru buna funcționare a „Teatrului nostru".)

Un scris de caligraf

Alt desen

La masă

craniile sfîrticate... Spectacolul înspăimîntător. De o barbarie medievală. Așa ceva poate să fi fost în urma progromurilor în Rusia odiniodră sau atrocitățile denunțate de germani la Broberg... Chiar atunci se înălța o pînză de-a curmezișul străzii, sus cu inscripția: „Asta va fi soarta de-aici înainte a tuturor asasinilor trădători de țară !" Mi s-a spus că au fost executați pe la 10,1/2 seara. Au fost aduși pentru reconstituirea crimei. Fiecare era întrebat: Cum ai făcut? Așa și așa. Și anchetatorul îi trăgea în cap sau în ceafă cîteva gloanțe, doborîndu-l. Șeful echipei, un avocat, Dumitrescu, ar fi fost ucis cu douăzeci de gloanțe. Alții spun că erau întrebați: Care ți-e ultima dorință? Și că unii ar fi răspuns: regretul de a nu fi băut sîngele lui Carol. (Cred că asta e inventată la tribunal de avocați fără clientelă, care au născocit că rudele celor executați astfel, fără judecată, vor să reclame parchetele pentru asasinat). La radio Roma s-a spus că au fost condamnați de un consiliu de război și executați de voluntari pe locul și cu armele cu care au săvîrșit omorul. Venind acasă, un magistrat îmi spune că guvernul vrea să execute pe toți legionarii cu ocazia asta, drept răzbunare și represiune.

A doua zi, vineri, a fost un bîlci oribil împrejurul cadavrelor expuse. Sute de mii de oameni alergau și se îmbulzeau să vază sîngele și hoiturile. Am impresia, din convorbirile cu diverși oameni, că efectul este tocmai contrariul celui scontat de guvern. Lumea, în imensa-i majoritate, după prima revoltă pentru uciderea lui Călinescu, văzînd sălbăticia represiunii, începe să considere victime și martiri pe asasini.

La Academie s-a făcut un panegiric. În conversațiile particulare nu observ încă interesul și indignarea. Se vorbește de altceva, ca și cînd crimele n-ar avea importanță. Ici-colo se exprimă temerea ca nu cumva rușii să profite și să ne invadeze țara — ca în Polonia. Mi se spune că radio sovietic ar fi anunțat aseară că întreg guvernul român a fost asasinat, că a izbucnit revoluția etc. Vineri seara radio Roma spune că au fost executați 44 legionari la Miercurea Ciucului și 30 la Ploiești.

Sîmbătă circulă vești numai despre uciderea de legionari în diferite orașe. Se citează nume. La Ploiești, trei uciși ar fi fost expuși, cu craniile sfărîmate...

Azi, sosind la Pitești, birjarul îmi spune că alaltăieri au fost omorîți trei legionari, iar ieri șase — lăsați să-i vadă lumea. Servitoarea de la Ionel sporește mult cifrele. Treizeci de legionari ar fi arestați la poliție. Au fost omorîte și cîteva studente etc.

Dă-le, Doamne, minte guvernanților să-și vie în fire! Sîngele vărsat cere mereu sînge. O crimă nu se pedepsește prin răzbunare personală — atunci e o vendetă între particulari. Crima trebuie repri-

Cu Puia la Valea Mare

O masă la Stockholm

Împreună cu N. Băltățeanu și Tudor Mușatescu

FILE DE JURNAL

*mată prin lege și judecată. Atunci devine pedeapsa un exemplu și împlinește o funcție socială. Un stat care părăsește temelia de drept riscă să se prăbușească în anarhie.**

Duminecă, 31 decemvre [1939, Valea Mare]

Cu cîteva minute înainte de încheierea acestui an atît de plin de întîmplări... Am venit de joi, să isprăvesc cu romanul Amîndoi. *Se pare că merge destul de bine lucrul oricît mă distrează în general radio cu veștile lui din toată lumea, mai toate rele, războinice, distrugătoare... Deși e o zăpadă mare și frumoasă, care te îndeamnă măcar la plimbare, nu prea ies din casă. Dealtfel, mă scol la 1,1/2 — 2 d[upă]-a[miazi], fiindcă scriu pînă tîrziu dimineața.*

Duminecă, 31 decembre [1939, Valea Mare]

Azi-noapte a fost —9 1/2°C, iar în cursul zilei pînă la 0 C, cu cer senin și soare. În seara de ajun a Anului nou e senin și ger. După-amiazi am trimis pe Mihai cu o telegramă. De asemenea să cumpere de-ale mîncărei pentru mîine. Am mai luat cîteva fotografii. Încolo mereu în casă, pentru lucru.

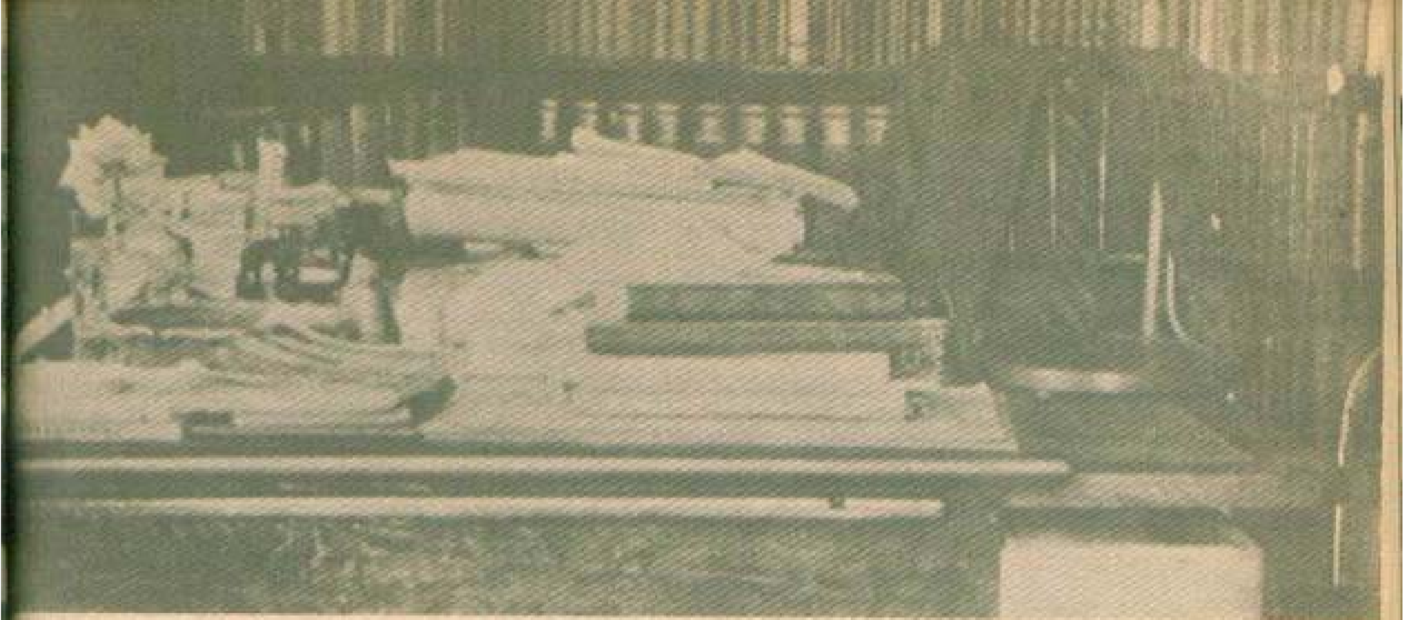
M-am culcat pe la 7 și m-am sculat la 13,1/2. Iar am întîrziat și aseară cu începutul scrisului, dar am mers destul de bine.

Joi, 21 martie 1940 [București]

După ce a apărut Amîndoi, *acum cîteva zile, vreau să mă apuc serios de* Păcală și Tîndală, *care aș dori să fie într-un fel opera mea cea mai reprezentativă, matură, dacă s-ar putea o epopee a vieții românești într-un sens, cum e d[e] ex[emplu]* Don Quijotte *sau* Suflete moarte. *Firește, de la intenție pînă la realizare drumul e mai lung ca de la Ierusalim pînă la Roma, dar lucrul mă pasionează.*

---

* Însemnările, dezvăluind parțiala nesiguranță a unor puncte de orientare, relevă totodată și cîteva aspecte funciarmente pozitive ale gîndirii autorului. Astfel se observă că unele rezerve pe care scriitorul le face în privința sîngerosului episod nu se refereau la caracterul îndreptățit al reprimării asasinilor, ci la modalitatea aleasă de guvernanți în acest scop. Poate că aici era în cauză și un anumit reflex al opoziției față de cei ce dețineau puterea de stat, poate că unele accente ale sale erau o exprimare intuitivă a insuficientei eficiențe a măsurilor de retorsiune ale dictaturii regale, care, prin natura sa, nu a știut și nu a putut să permită o participare de masă în pedepsirea și strivirea agenturii fasciste gardiste.

O masă de lucru care-și așteaptă zadarnic stăpînul

Creatorul de lumi

După propria lui mărturisire, nu scria decît noaptea: „Întotdeauna lucrez noaptea, lumina zilei mă distrage și-mi îngreuiază concentrarea. Simt nevoia să mă izolez complet, cu viziunea internă. Noaptea, întunericul care topește lumea reală îmi dă impresia că scrisul meu se materializează, creînd o realitate nouă, puternică. Haosul inițial e negru, nu-i așa? După miezul nopții, liniștea e deplină și eroii mei pot vorbi și se mișca în tăcere, prinzînd ființă. Ziua, orice mă distrează: un fruct ce atîrnă într-un pom, un pisoi care stă la soare, orice lucru ce-mi amintește necontenit că exist și fac parte din mediul înconjurător."

Deci, în restul zilei se întîmplă evenimente la care Liviu Rebreanu participă firesc, ca oricare om, nedeosebindu-se cu nimic de ceilalți. Dar cînd se lasă întunericul totul din jur dispare. Rămîne doar coala albă de hîrtie care îl fascinează și-l țintuiește la masa de lucru ceasuri în șir. Acolo se petrece miracolul: un om obișnuit devine un suzeran atotputernic, un creator de lumi cum n-au mai fost. Din teama ca nu cumva universul în care trăiește să dispară, scriitorul își asumă răspunderea să-l recompună cu ajutorul cuvintelor în opere nepieritoare. Ceea ce e de neînțeles în jur, ceea ce provoacă neliniște e ordonat în fraze așternute cu scris de caligraf și deodată capătă coerență, se îmblînzește, căpătînd accesul la armonie și frumusețe. Însă prețul plătit pentru un astfel de har e imens: „Uneori simt cu mare luciditate cum mi se scurge în picături lente sîngele și viața ca să se transforme în altă viață și alt sînge, să se transfigureze în oameni noi și într-un univers nou. De multe ori, ostenit, extenuat, aș vrea să mă smulg din frămîntarea aspră, singuratecă, să beneficiez de bucuriile mărunte, banale, dar bucurii ale vieții care trece în ritm din ce în ce mai vertiginos. Și nu se poate. E o vrajă care mă readuce la masa de scris, o chemare misterioasă care mă face să uit tot restul și să-mi trăiesc toate satisfacțiile într-o lume de ficțiuni, dar cu atîta intensitate, de parcă ar fi mai reale decît realitatea. Fiindcă în fond poate că lumea imaginației e mai aproape de esența realității decît lumea cea palpabilă a realității aparente".

Ultima fotografie

Alexe Mateevici

Limba noastră

Limba noastră-i o comoară
În adîncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc ce arde
Într-un neam ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte,
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cîntec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere ce spintec
Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul pîinii
Cînd de vînt se mișcă vara;
În rostirea ei, bătrînii
Cu sudori sfințit-au țara

. . . .

Limba noastră-s vechi izvoade
Povestiri din alte vremuri;
Și, cetindu-le-nșirate,
Te-nfiori adînc și tremuri.

Limba noastră îi aleasă
Să ridice slavă-n ceruri,
Să ne spuie-n hram ș-acasă
Veșnicile adevăruri.

Limba noastră-i limbă sfîntă,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plîng și care-o cîntă
Pe la vatra lor țăranii

Înviați-vă dar graiul,
Ruginit de multă vreme,
Ștergeți slinul, mucegaiul
Al uitării-n care geme.

Ștergeți piatra lucitoare,
Ce din soare se aprinde
Și-ți avea la revărsare
Un potop nou de cuvinte.

Nu veți plînge-atunci amarnic
Că vi-i limba prea săracă,
Și-ți vedea cît e de darnic
Graiul țării noastre dragă

Răsări-va o comoară
În adîncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată

(Poezii, 1926)

SCRIITORI DESPRE CEL MAI DRAG CUVÎNT DIN LIMBA ROMÂNĂ

Cuvîntul cel drag

Este iubirea pentru că ea le leagă pe toate celelalte este prezent în toate și nu va muri niciodată, cum cine iubește nu moare nicicînd, cum iubirea mișcă sori și stele cum trebuie să te cuprinzi de acel farmec sfînt și noaptea candelă s-aprinzi iubirii pe pămînt cum cele mai frumoase poezii ale lumii celebrează iubirea cum cele mai adînci și ale limbii române celebrează iubirea cum și cartea mea cea mai iubită nu numai de mine ci și de zecile și de mii de cititori se cheamă Imnele iubirii știu sînt prezent că acesta este cuvîntul de foc cuvîntul cheie și al vieții mele și al scrisului meu cum spune minunatul poet prieten Herbert Günther, la județul de apoi ți se va pune o singură întrebare: Hast du genug geliebt? Ai iubit îndeajuns?

Da, iubirea este cel mai iubit cuvînt dar iubirea ca și Lacrimile este de opt feluri opt vămi trebuie să străbați ca să ajungi la iubirea desăvîrșită la iubirea despătimită care nu vrea să posede ci să se dăruie care nu ia ci se dăruie pînă la jertfa de sine. Să ajungi să iubești din toată inima ta din tot sufletul tău și din tot cugetul tău ființa Logosului întrupat în istorie, din iubire față de tot ce există.

IOAN ALEXANDRU ■

*

Țară

După ce prietenul George Arion mi-a comunicat subiectul cu totul original al anchetei, am bîntuit toată ziua prin frumusețile limbii române și, pînă la urmă, m-am oprit la cuvîntul țară. Nu în sensul său imediat, pentru care avem sinonimele stat, patrie, republică și prin metaforizare, pămînt, moșie, vatră ci prin sensurile multiple care împodobesc și îmbogățesc limba.

Se știe că în limba română cuvîntul țară derivă de la latinescul Terra care desemna o anumită cuprindere de pămînt, într-o anumită unitate și armonie. Sens păstrat și în limba noastră cînd, de cu secole în urmă, cuprinderi de frumoasă și rotundă unitate geografică, etnografică, pitorească sînt numite țări: Țara Moților, Țara Oașului, a Zarandului, a Hațegului, a Bîrsei, a Loviștei etc. Sîntem o țară cu țări scriam cîndva, într-un reportaj — dar atît de complementare încît nici măcar dialecte nu avem, graiurile locale fiind numai de ordinul mărunt al înmuierii sau înăspririi consoanelor, ceea ce de altfel îmbogățește foarte mult și foarte divers folclorul. Culegerile lui Enănescu editate în BPT, cuprinzînd poezie populară din toate zonele țării, dovedesc cu prisosință acest adevăr constelat.

Într-o cuprindere mai largă, Muntenia se numește Țara Românească, și avea, în stemă, ca Imperiul Roman, o pajeră. Pajera aceea, la plural, s-a oprit din zbor pe coperta de versuri a lui Mateiu Caragiale, în cartea-i despre domnitori. La rîndul ei, Moldova se împărțea oral, baladesc, în Țara de Sus și în Țara de Jos. Descălecătorii întemeiau o țară. Toate acestea nu au nimic comun cu laudele medievale de sorginte

războinică și nici cu feudele în sensul de proprietate feudală ambele fiind împărțiri artificiale și trase cu vîrful sabiei. La noi, țările țării au fost și au rămas unități organice, — de obiceiuri și frumusețe, — adică plaiuri și splaiuri. Nici cu descoperirile geografice nu au nimic comun deși Terra Nova este o țară nouă și nu un pămînt nou, în concepția descoperitorilor, dar numai asemuirea denumirii le leagă. Noi nu aveam ce descoperi. Dacia întreagă a fost unită, apoi reunită parțial, — pămînturi cunoscute au fost repopulate de cei care le-au populat, — a fost de fapt o trecere continuă dincoace și dincolo de Carpați, pe vetrele proprii. Tocmai aici constă profunzimea și frumusețea noțiunii de țară în sensul ei geografic și pitoresc. Și de descălecare.

Mai există sensul rustic, — de la țară. Spunem că ne construim o casă la țară, adică pe vatra ancestrală, genuină de altădată, pe terra fecundă. Locuitorii ei se numesc țărani iar cînd spunem țărani spunem străbunii noștri dintîi, ai tuturora, de dinaintea orașelor tentaculare. Portul național este țărănesc, acolo e țărîna noastră și țarina. Țăranii au dat pîinea rotundă a patriei și au încins primele răscoale în apărarea și curățenia ei. Ei au format grosul oștilor de apărare a țării. Cînd scriem romane istorice, balade, pasteluri, doine, cîntece de leagăn, bocete, povestiri intrăm în lumea fantastică a vieții de la țară, a tradiției țării, în matricea neamului. Este țara de dincolo de negură, este țara de la izvorul alb, este țara visurilor noastre.

Iată de ce, un cuvînt aparent simplu și cotidian, cu o singură valență își inspică înzecit valențele și devine unul din arborii genealogici despletiți bogat în zestrea noastră primară.

Filologii și istoricii, scriitorii și toți creatorii de adevăr și frumos au călătorit și călătoresc atît de des prin deltele mirifice ale acestui cuvînt.

AL. ANDRIȚOIU ■

*

Mumă

Pentru mine, ca pentru oricine, cuvîntul cel mai drag din limba noastră este, firește, cuvîntul mumă. Poate chiar mai mult decît pentru alții, fiindcă eu am fost primul dintre cei nouă copii pe care muma i-a adus pe lume, iar după ce a început să-i vadă cum cresc s-a dus, încă tînără, în țara umbrelor.

Niciodată nu voi putea pune alături de acest cuvînt sacru decît cuvîntul țară, în îngemănarea care ne vine încă de la romani, prin terra-mater, muma-țară, muma-pămînt. Da, mi-e dragă această îngemănare, fiindcă m-am născut la țară, din părinți țărani, de la care am învățat limba română. Fiindcă, înainte de-a lua în mînă condeiul, am ținut sapa, ca un prim semn rodnic al legăturii cu țărîna cu pămîntul țării.

Aș putea spune că această mumă care mi-e țara mi-a dat mîngîierea de-a nu mă simți niciodată orfan, de a ști că am un rost anume, că am unde să-mi așez capul cînd sînt ostenit, că am pe cine admira aici acasă, în țara mea și a noastră a tuturora, că am cu ce să mă laud lumii cînd o port cu mine ascunsă în suflet.

Și oricît de trecătoare știu că este ființa mea, simt mereu îndemnul rădăcinilor din țărîna țării de-a încerca să las și eu un semn întru nemurirea ei, cinstind-o cu fapta și cuvîntul.

Iar acum cînd timpul de azi al țării a fost semănat, de poporul român și de conducătorul său, cu semințe darnice și roditoare, îmi sînt rădăcinile și mai adînci, venind din ființa nevăzută a mumelor și din căldura binefăcătoare a țărînei, simt că tot ce crește în jurul meu, văzut și nevăzut, poartă semnul recunoștinței pentru terra-mater, cea care ne ocrotește amintirile și ne ia în brațe toate visările.

Muma-țară, de-a pururi tînără și nepieritoare!

ION BRAD ■

*

Apelpisit și dumirit

Întrebarea dumneavoastră are acea viclenie și injustiție a frumuseții, care de multe ori înșeală și mituiesc inteligența. Bănuiesc că veți primi numeroase răspunsuri frumoase, firoscoase — ce cuvînt superb, impalpabil în ironia lui secretă, din „fire scoasă"... —, apelpisite, adică exasperate, cum se zice la Neogreaca și la Pocreaca. E o întrebare care, de ești calofil, recunosc că te bagă în boală. Eu nu sînt calofil. Eu iubesc calul și prefer să răspund ceva „urît" la această întrebare prea frumoasă, mai urît în sensul nemuritor, dat de fata împăratului cînd, sărmana, a avut de făcut față enormei probleme: „Cît de mult îl iubești pe taică-tău?" „Cît sarea în bucate." S-a produs, după cum se știe, minie. Cum de i-a venit copilei pe buze asemenea vorbă vulgarizatoare a sublimului din întrebare...? Pe urmă s-au dumirit, de vă place acest verb jovial, pentru un proces intelectual întotdeauna tragic. Mie-mi place dumirit cît apelpisit.

Injustiția acestei întrebări stă în împărțirea cuvintelor unei limbi în frumoase și, deci, urîte. Nu există așa ceva în nici o limbă a lumii. Toate cuvintele zise urîte — inclusiv „bube" sau „noroi" — pot fi frumoase și cele mai frumoase pot — și încă cum! — să fie urîte. Exemplu: un scriitor poate să pună pe hîrtie că mama lui i-ar fi lăsat ca vorbă de înțelepciune „să folosească întotdeauna bîta cinstei". N-am auzit ceva mai urît despre sfînta vocabulă cinste decît să se împerecheze cu bîtă! Exemplul invers (invers, Marine, invers — cum îi striga odată Vladimir Streinu lui Marin Sorescu): mai toți fugim de cuvîntul fond. Scriitorii să nu audă de el, gazetarii să nu-l scrie. Eu cînd sînt silit să-l practic, îmi murmur: „Șterge-ți ochii, nu mai plînge, a fost crudă-nvinuirea, fără reazim, fără fond..." În acea clipă a capătului de vers, fond vine de se leagă atît de bine cu ce simt că-l consider la fel de frumos ca mamă, primul cuvînt rostit, sau ca oi, primul cuvînt scris în românește.

Esența vieții și prin urmare, a esteticii vorbelor, ține de mișcarea lor pe hîrtie sau pe buze, iar mișcarea, adică înlănțuirea lor de talent. Să fim sănătoși, avem un formidabil talent în a răsuci și potrivi vorba-n gură, pe vîrf de limbă și de creion. Caragiale ne-a lăsat cultul pentru acest cuvînt demn, uscat și salubru — potrivire. Încît, ca să zic așa, precum acela care n-avea prefect, eu nu am cuvinte frumoase, eu am prieteni, și anume tot atîția cîte cuvinte sînt în dicționarul limbii române.

RADU COSAȘU ■

*

Patrie și Mama

Toate cuvintele limbii române îmi sînt scumpe. Ele sînt, toate, spațiul fără margini, tinerețea fără bătrînețe și viața fără moarte prin care poporul se înfățișează sieși ca o ființă unică și nepieritoare. Ele sînt scrise în temeliile fiecărei ființe, în adîncuri, acolo unde nimeni nu le-ar putea smulge vreodată. Ele sînt scrise pe cerul patriei, care le rostește.

în amiezile aurii de toamnă, cu galbenul Bărăganului, în diminețile incendiate de razele soarelui, în culoarea roșie a sîngelui eroilor prin care, pentru neatîrnarea și libertatea patriei, s-a îmbogățit prin secoli pînă-n adîncuri glia. Ele sînt scrise pe cerul patriei care le rostește, la a cărui vastă desfășurare și-au adus munca și sufletele oamenii ogoarelor. Ele sînt scrise pe cerul patriei care le rostește în serile senine de vară, cu albastrul intens al Voronețului, albastru în care s-au clădit, prin secoli, vocația pentru visare, încrederea în eternitatea omului.

Toate cuvintele Limbii Române îmi sînt scumpe.

Iată de ce, cu emoție și sfială față de ele, aleg doar două prin care cred a le aduna pe toate laolaltă: Patrie și Mamă. Din care simbolic și atît de adevărat s-a spus și spunem: Mama Patrie. Prin acest leagăn de cuvinte poporul urcă în eternitate.

NICOLAE DRAGOȘ ■

* Un cuvînt-orgă

Nu am un cuvînt preferat, ar fi o intoleranță față de limba română. Dar dacă un computer ar număra frecvența cuvintelor ce apar în textele mele, m-ar găsi poate în exces cu cuvîntul „lasă". Culorile lui sînt extrem de variate:

O stare de expectativă: „Lasă că vine (evenimentul) cutare", stare favorabilă sau nu, după cum se prezintă persoana sau evenimentul; cu alte cuvinte, sperie-te, sau ai răbdare, sau nădăjduiește. „Lasă", adică „să nu-ți pese, că nu-i mare lucru, trece", o întreagă atitudine sceptică sau consolatoare. „Lasă" mai are funcție de „afară de": „Lasă că nu eram pregătiți, dar mai și..." Mai avem și acel „lasă", adică nu te pripi, din „lasă, lasă, să vedem". „Lasă" păzește și independența sau integritatea individului, dezprimează pe celălalt „lasă-mă" sau „lasă-te", lasă-l"!). Există și un lasă fundamental în deviza „Laissez faire, laissez passer", adică dă voie, îngăduie, desfă chingile! Renunțarea (la muncă, bunuri, avantaje) te face lăsător, caracteristică paleolevantină, ca și evaziunea reciprocă: „lasă-mă să te las". Cînd ai prea mult sînge, „ți se mai lasă".

În „lasă" stă ascunsă și amenințarea, avertismentul: „Lasă c-ai să vezi tu ce-ți fac, ori ce se întîmplă, ori ce pățești dacă..." Stă, de asemenea, abandonul „cine iubește și lasă..."

Greu îmi imaginez un cuvînt cu funcții atît de multiple și variate, amenințător și consolator, liberalist și dizolvant, constrîngător și dilatoriu, optimist și sceptic. Cu zecile sale de funcții și nuanțe cuvîntul lucrează ca o orgă. Și ca la orgă se cîntă la el și subțire și gros, și tare și în șoaptă, și cu mîinile și cu picioarele...

PAUL EVERAC ■

* Acasă

E substantiv, e adverb, e stare și loc, e amintire și curgere și speranță. Sinonim pentru mamă și dor și iubită, țară și grîu, cîmpie și iarbă, limba română și românește. De acolo sînt, de acolo au fost ai mei, de acolo copiii mei și copiii lor, tot neamul meu, tot numele meu. O casă în mijlocul unui sat de cîmpie, fiecare perete are în el amprenta ochilor mei, curtea și pomii, veghea părinților și apa cuvintelor dintîi în care m-am spălat pregătindu-mă de drum.

Apoi, casa cea mare, definitivă, țara mea pe care am descoperit-o și o descopăr cu viața, cu trecerea, prin iubire. Vedeți, așa s-a și născut acest cuvînt. Din casă, care a primit înaintea lui litera A, semnul începutului, matricea, simbolul rădăcinii. Nu există durere mai cumplită, nu există infirmitate morală mai mare, decît aceea de a fi sărac de acest cuvînt. Lipsa lui acasă este superlativul absolut al singurătății, este singurătatea singurătăților.

Sînt atît de bogat și atît de puternic, atît de limpede, pentru ca-mi sprijin viața și visul pe acest cuvînt! Cît sînt, sînt prin el și prin datoria sfîntă de a lucra întru desăvîrșirea lui.

El e și hrana poeziei, credeți-mă, cînd îl rostesc numai, simt că încep să respir versuri.

Fiind el, substantiv și adverb, stare și loc, amintire, curgere și speranță. Sinonim pentru mamă și dor și iubită, țară și grîu, cîmpie și iarbă, limba română și românește.

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ ■

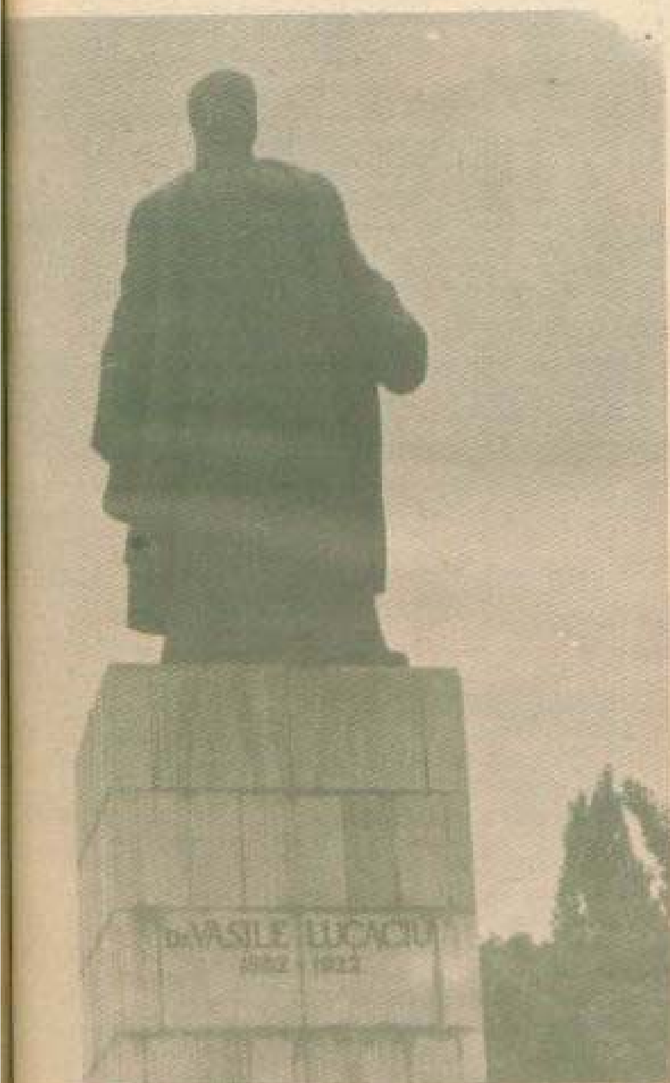
* Inefabil

Privesc o fotografie — veche de aproape 50 de ani — a mamei mele. Mai exact, ceea ce privesc nu e o jumătate de fotografie, și se văd încă semnele că fotografia a fost ruptă cîndva în două. Cealaltă jumătate s-a rătăcit. Desigur, în spatele gestului de a sfîșia o imagine se ascunde o poveste întreagă. Contemplu ceea ce a rămas: un obraz, un ochi pe care mi-l amintesc bătînd în verde, virgula roșie a gurii dar înainte de toate părul fabulos al acestei ființe, care-i atîrna efectiv pînă spre glezne și care va fi avut obiceiul să îngenuncheze odată cu ea pe pămînt. Această femeie frumoasă și cu mult mai tînără decît mine avea să fie născătoarea mea și fără îndoială nici nu visa pe atunci că ziua mea de naștere avea să pună punct după atîtea din propozițiile paradisului ei terestru. Prin echivalență, mă întreb care ar fi, în această jumătate de fotografie, elementul de fizionomie pe care îl așez mai presus decît celelalte, întrucît mi se pare același lucru cu a întreba care-mi este cuvîntul cel mai drag din limba maternă. Întrebarea comportă o torsiune abstractă și o reducere la absurd, oarecum în felul în care metalul în vasalitatea focului se transfigurează înainte de a dansa și a curge ca apa. E o reducere la absurd și o torsiune în numele venerației, al iubirii, și cu uneltele venerației, cu uneltele iubirii. Numai cine-și iubește limba maternă cu asemenea intensitate își poate îngădui să se alinte în felul acesta și să îngîne vorbe de dragoste la urechea ființei iubite. Așadar întrebarea se justifică cel puțin în virtutea principiului formulat de Augustin: „Iubește și fă ce vrei". Să fim preveniți însă că orice operație efectuăm în limbă ea ține de domeniul comunicării. Așa cum, în urmă cu cîteva secole, acel paroh din Bavaria — adus la sapă de lemn după o invazie de lăcuste — a dat norul de lăcuste în judecată sau cum Voltaire a insultat cutremurul de la Lisabona, prin orice operație efectuăm în limbă, fie și simpla selecție amoroasă a unui cuvînt, noi intentăm un proces tăcerii, absurdei tăceri care ne invadează. În ce mă privește, aș spune că iubesc mai mult jumătatea absentă din fotografia mamei sau, mai degrabă, raportul secret care-mi redă integritatea fizionomiei ei. De aceea și din multe alte rațiuni, fără a-l considera superior ierarhic în inima mea celorlalte cuvinte, mă solidarizez cuvîntului inefabil. Dar nu încetez să susțin că un cuvînt nu poate fi emancipat în detrimentul celorlalte, că nu se poate izola de pămîntul limbii care l-a zămislit deși uneori îl vedem zbaterea de [illegible] veroasă și sublimă de a se desprinde — pentru că fiecare cuvînt dintr-o limbă e o insectă cu aripi și rădăcini.

ION MIRCEA ■

(continuare în pag. 71)

Acasă la Vasile Lucaciu

Statuia realizată de sculptorul Corneliu Medrea din Bd. Republicii din Satu Mare, înfățișîndu-ni-l drept și viforos ca un stîlp la hotare. Simbolul de la Satu Mare este acum acasă la el, în vatra de etnogeneză, lumină și neîntreruptă civilizație românească.

Fără putință de tăgadă, Vasile Lucaciu a fost și rămîne unul dintre cei mai însemnați și mai aprigi luptători pentru înfăptuirea unității naționale a tuturor românilor dintre cîți a dat nord-vestul Transilvaniei în secolele XIX și XX. Bărbat patriot cu figură luminoasă, cu ținută impozantă, leonină, animat de cele mai sfinte idealuri pentru emanciparea românilor transilvăneni, pentru realipirea mîndrei Transilvanii la trupul țării-mume și făuririi statului unitar român, el și-a conturat încă din timpul vieții o personalitate distinctă, inconfundabilă, ocupînd un loc binemeritat în galeria oamenilor de seamă ai istoriei noastre naționale. Biografia sa, prefirată adesea cu momente tumultuoase, dar și dramatice, s-a identificat cel mai adesea cu „biblia latinului Ardeal", cu cartea sa de căpătîi, care a fost și a rămas pînă la sfîrșitul vieții sale istoria politică și geografia spirituală a românilor transilvăneni din preajma și de la sfîrșitul primei conflagrații mondiale, cînd imperativul istoric prioritar era desăvîrșirea unității de stat a României.

Vasile Lucaciu s-a născut la 26 ianuarie 1852, în comuna Apa, județul Satu Mare. El a văzut lumina zilei în casa cantorală de pe ulița principală, casă care acum este transformată în muzeu. Casă care a rămas neatinsă în urma puhoiului de ape din maiul anului 1970; deși prăpădul de ape cu valuri uriașe aducătoare de pustiu și întuneric au făcut ravagii în jur. Casa a rămas ca semn de trăinicie, desigur. Ca semn de durată prin vremi, peste vremi. Familia sa se trăgea din neam de țărani din Iojib (același județ), unde bunicul său, Văsălică a Lucoaiei, era iobag pe moșia contelui Karolyi. Tatăl lui Vasile Lucaciu, Mihail Lucaciu, a fost

Casa cantorală de pe uliţa mare din Apa, unde a văzut lumina zilei Vasile Lucaciu. Ca semn al trăiniciei peste vremi ea a rezistat potopului cataclitic de ape din malul anului 1970.

dascăl mai întîi la Racova, iar mai apoi în Apa şi Baia Mare. Învăţătorul Mihail Lucaciu, în timpul revoluţiei de la 1848, în momentul cînd alţii se înrolau de voie, de nevoie, în rîndurile armatei lui Kosuth, el a voit să se refugieze în Munţii Apuseni, pentru a intra în rîndurile moţilor lui Iancu. Autorităţile, circumspecte, l-au oprit să facă pasul.

Vasile Lucaciu era al doilea băiat dintr-o familie cu 6 copii, 4 băieţi şi două fete. Mama sa, Iuliana, a fost fiică de învăţător-cantor dintr-o suburbie a Sătmarului. Băietanul Vasile copilăreşte la Apa. Îşi urmează studiile la Baia Mare, Ungvár, Oradea, Gherla şi Roma. După 6 ani de studii asidue în Cetatea eternă obţine doctoratura în filozofie cu „magna cum laude". Devine preot în Sălaj, profesor la Satu Mare (1878—1885) şi luminător de suflete la Sişeşti (Maramureş). Deţine un loc de frunte în Partidul Naţional Român din Transilvania. Prezenţa sa în ziarele transilvănene de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX este mai mult decît onorabilă, în speţă pentru redeşteptarea simţămintelor naţionale şi a realizării unităţii de cultură a românilor din acest triunghi de foc al ţării. Se află în fruntea „Ligii culturale pentru unitatea tuturor românilor." Este autorul principal al „Memorandului" (1892), despre care litera istoriei vorbeşte pe larg. De la el ne-au rămas „Instituţiuni filozofice" I. „Logica" II. „Metafizica" III. „Filozofia morală", precum şi „Fasciclii filozofice", publicate între anii 1880 şi 1884 la „Tipografia Liberă" din Satu Mare. Iată o fişă bio-bibliografică lapidară. Cum însă faptele unui om mare sînt pe măsura vieţii şi destinului său mare, aparte, deosebit, cuvintele nu ajung pentru a-l exprima pe măsură, mai cu seamă cînd au făcut-o alţii iscusit înaintea ta.

Am impresia însă că trebuie să ne revizuim prin părțile esențiale atitudinea față de dr. Vasile Lucaciu. El nu este un „popă de țară" sau un „preot oarecare", cum au încercat unii istorici de pripas să-l plaseze între ghilimele. Flacăra culturii noastre naționale a fost ținută vie în mediul rural tocmai de către astfel de oameni care au schimbat catedra cu amvonul sau viceversa. Omul acesta este un munte de cultură și un vulcan de spiritualitate românească, după opinia mea, necercetat încă îndeajuns. Este una dintre cele mai luminate minți europene ale timpului său. Dovadă și temeinica sa pregătire filozofică. A se vedea, de pildă, conceptul de libertate la gînditorul ardelean în raport cu profundele sale asimilări din Kant, Hegel, Krug, Fourier, Spencer. Studiile sale filozofice atestă clar ca lumina zilei că îi știa și prețuia, în egală măsură, pe Platon, Toma de Aquino, Hegel și Marx. Dar despre toate acestea s-ar cuveni scrise studii separate. Alte dovezi? Dovadă și articolele sale sociale trădînd un acut simț al realului. Dovadă și articolele sale politice, de un simț acutizant al istoriei și politicului. Dovadă și discursurile sale fulminante, în care numai un Delavrancea îl egalează, de exemplu, în chestiunea țărănească. Configurarea statutului țăranului român ardelean se poate desprinde cu clarviziune din scrierile și discursurile sale profunde, aplicate, așa cum se poate întrevedea și din poemele lui Goga.

Așadar, mare talent oratoric, cu vaste și temeinice cunoștințe de istorie, filozofie, drept, diplomație, cunoscător al cîtorva limbi de circulație, de o profundă cultură romanică, pe bună dreptate Nicolae Iorga avea să-l numească „cel mai mare talent al românilor ardeleni", iar într-un alt loc: „Simbolul de la Satu Mare, cu fața lui de romană frumusețe severă, cu trupul de atlet, cu glas tunător, cu mișcarea poruncitoare". Prietenul său de luptă și de idealuri, Octavian Goga, i-a zis: „omul-drapel", „senator român", iar un contemporan sorbonard l-a numit „spiritus rector". Iată cum a fost definit și de către un ziar maghiar din anul 1907: "...„omul de cultură europeană, cu știință mare, cu inteligență modernă". Cunoscuții și contemporanii săi îl știau și-l numeau cu porecla devenită renume: „Leul de la Sișești". Nu întîmplător autoritățile maghiare ale vremii îi atribuiau calificative precum „agitator al Daco-României", „un nou Avram Iancu"! A fost un demn urmaș al lui Avram Iancu! Devine un demn continuator al luptătorilor ardeleni pentru neatîrnare, pentru păstrarea limbii și a simțămintelor românești, în același rînd cu Inochentie Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Horea și Iancu. De altminteri, trebuie reținut și un alt aspect mai puțin cunoscut: din cercul „România Jună", alături de marele nostru poet național Eminescu, alături de Slavici și alții făcea parte și „V. Lucaciu din părțile Sătmarului". Iată cît de frumos se exprimă Mihai Eminescu în ziarul „Timpul", din 4 noiembrie 1882: „Încă în suta a șaptesprezecea Miron Costin scrie regelui Poloniei că cel mai frumos și mai corect dialect românesc, cel mai apropiat de graiul italic, se vorbește la Sătmar, unde, cu toată emigrarea lui Dragoș, Românii rămași acolo sub fratele lui, voievodul Balc, sunt atît de numeroși ca și cînd n-ar fi ieșit nimenea din țară". Excepțional text, care dovedește continuitatea neîntreruptă de limbă și viață a românilor din această parte a Transilvaniei.

Nu întîmplător am adus reportajul nostru în acest punct nodal. Cu bunul cetățean și patriot, istoricul Petru Bologa, de al cărui nume se leagă, incontestabil, refacerea casei-muzeu de la Apa (nu punem cu nimic mai prejos ajutorul însemnat dat de Muzeul județean de istorie Satu Mare, în frunte cu tînărul, ambițiosul și instruitul director Doru Radosav), casă-muzeu care adăpostește obiecte aparținînd familiei Lucaciu, cărți, copii, xerocopii, fotografii etc: o viață de om închisă între pereții a două odăi! Aici am găsit un document de o valoare extraordinară și care vorbește de vechimea românilor din nord-vestul Transilvaniei. Cartea a fost posibil să apară sub îngrijirea lui Aloisie L. Tăutu (născut la Valea Vinului, județul Satu Mare), care a fost cardinal la Vatican. S-au recuperat astfel 5 scrisori sau documente emanate de cancelaria Papei Grigore al IX-lea și datate 25 iulie și 6 august 1377, ca răspuns la unele cereri adresate papei de către Ecaterina de Medieș, stăpîna castrului Medieș (castrum Megessalla). De reținut, satul Apa (vella Apa) făcea parte din castrul de Medieș (castrum de Megessalla), iar localitățile au și acum hotarele „medieșe". Trebuie încredințate mai rapid tiparului aceste documente, întrucît unii autori precum Imre Lukinich și Ladislau Gáldi ca să ne referim la un caz recent compilează și mistifică aceste documente! Ei afirmă că satele aparținînd de „castrum de Megessalla" au fost reluate, reprimite (repris) din mîinile „schismaticilor Valachi"!? Or din documente reiese clar că satele au fost luate cu forța, capturate, cucerite (aquisitum). Deosebire esențială! Alte documente istorice confirmă că în vecinătatea castrului de Medieș, (iar nu de Medișa, cum afirmă istoricii pomeniți mai sus!) exista un alt mare domeniu în posesiunea celor doi frați români cunoscuți, Drag și Balc, respectiv al descendenților lor. La drept vorbind, am socotit ca o datorie de onoare să punem în cîntar documentele amintite cu textul de mare valoare istorică și literară aparținînd poetului nostru național Mihai Eminescu. Așadar, ele demonstrează, dacă

mai era necesar, continuitatea, neîntreruptа continuitate de viață, civilizație și cultură a înaintașilor noștri. Sînt temeiuri pentru care neînfricatul luptător ardelean Vasile Lucaciu s-a luptat îndîrjit o viață întreagă, pînă și-a văzut visul cu ochii.

În Satu Mare, și Bihor, și Maramureș, și Sălaj, pe Valea Someșului și a Chioarului și a celor trei Crișuri, în aceste zone unde sentimentul național trebuia ținut treaz, a găsit Vasile Lucaciu un teritoriu fertil pentru afirmarea potențialului său intelectual și politic. Lupta de afirmare națională nu era una ușoară. Dualismul austro-ungar de la 1867 a înrăutățit vădit soarta românilor ardeleni. Legile apponyiene erau deosebit de draconice pe linia deznaționalizării forțate, a intoleranței prin școli și instituțiile publice. Împărăția de la Viena era cîrpăcită prin diplomație și mariaje. În Ardealul tuturor furtunilor istoriei, în aceste condiții vitrege intelectualitatea română era călăuzită de sfatul lui Bărnuțiu: „Țineți cu poporul ca să nu rătăciți!" Cam acesta era contextul în care „părintele Vasile" și-a făcut din cuvînt paloș, iar din sutana preoțească zale de luptător neînfricat. Și a luptat cu arma, cu mintea, cu inima și condeiul! Încă era departe momentul despre care Sadoveanu a scris în „România", organ al apărării naționale, editat la Iași: „Furcile s-au înălțat pretutindeni sub cerul tristei Transilvanii... Cehii s-au revoltat, ardelenii prizonieri se înarmează împotriva adevăraților lor dușmani. Bătrîna și heteroclita împărăție va trebui să cadă în muzeul de monstruozități al istoriei". Pînă la acest moment mai era de luptat, de îndurat, hotărît lucru. „Memorandumul" a fost un moment crucial în lupta împotriva politicii nedrepte a dualismului austro-ungar. Lucaciu și-a adus un rol deosebit, fundamental în întocmirea Memorandumului, alături de Iuliu Coroianu. A contribuit, de asemenea, la organizarea plecării la Viena a memorandiștilor pentru susținerea cauzei românilor în fața împăratului Francisc-Iosif I. Cum însuși afirma, delegația de memorandiști avea să se prezinte nu numai în fața împăratului: „Azi vorbim înaintea Europei". În locul drepturilor legitime revendicate cei 25 de oameni politici ardeleni, printre care Vasile Lucaciu, Ioan Rațiu, Gheorghe Pop de Băsești, Iuliu Coroianu, Patriciu Barbu, Nicolae Cristea, Aurel Suciu și alții, au fost condamnați la Cluj (în anul 1894). Vasile Lucaciu a primit cea mai grea pedeapsă: 5 ani! Ani de detenție mai suferise Lucaciu la Satu Mare și Seghedin. La Seghedin și Vacz au fost cele mai urgisite pușcării ale timpului. Mulți români au fost întemnițați la închisoarea aflată la confluența Tisei cu Mureșul — Seghedin — numită parcă în semn de insultă la adresa unui corp ceresc „Csillag" (Stea), de la care omul așteaptă strălucire, iar nu întunecarea vieții! Românii de prin satele pe unde a păstorit Lucaciu, români cam 300 la număr, din Apa, Medieșul Aurit, Sișești, Dănești, Bontăieni, Unguraș, Seini, Sîncrai de pe Grui, Racova, Ugocea, Satu Mare și Baia Mare, aveau să-i facă o vizită la închisoarea zăbrelită. Printre drugii de fier groși auzi Vasile Lucaciu pentru prima oară murmurată „doina" sa de jale, mierla jeluind jalea românilor năpăstuiți, pe versurile nepieritoare ale învățătorului bănățean Bocu.

Lucaciu declarase în timpul procesului Memorandumului la Cluj: „...noi nu cerșim milă la străini, ci voim să fim stăpîni pe soarta noastră... ideea libertății este izvorul bogat al virtuții care dă direcție popoarelor... Cele mai frumoase pagini ale istoriei omenirii sînt cele scrise cu sîngele vărsat pentru libertate". Care gînditor contemporan nu s-ar mîndri cu astfel de fraze profetice? Iată-le: „Cea mai frumoasă iubire este iubirea de patrie și cea mai nobilă credință este jertfa pentru binele ei". Emoționante fraze. În anii 1907—1909, alături de ceilalți deputați români Lucaciu și-a adus o contribuție esențială la demascarea, de la tribuna parlamentului din Budapesta, a politicii de maghiarizare forțată promovate de clasele dominante maghiare. A combătut legile strîmbe cu caracter economic, social, administrativ, cultural, care nedreptățeau pe români, dar slujeau politica de oprimare dusă de oligarhia maghiară împotriva acestora. A pledat pentru drepturile naționale ale românilor și ale celorlalte naționalități din Ungaria. Prin discursurile sale percutante, de mare forță și finețe oratorică, a trezit conștiința națională a transilvănenilor la realitate. A făcut însă distincția clară între clasele dominante maghiare, promotoare ale politicii șovine de deznaționalizare a naționalităților asuprite, și poporul maghiar. Discursul din 9 martie 1908 tocmai această înțelegere despre care aminteam o relevă: Lucaciu știe și înțelege cu mintea sa luminată și trează că „cetățenii de rasă nemaghiară îmi sînt frați și au aceleași drepturi la cultură, la dezvoltare națională ca maghiarii". În același discurs însă afirmă cu temei și tărie: ...„națiunile vreau să înflorească prin frățietate, nu prin hegemonie, prin deplină egalitate de drept nu prin supremație de rasă". Iată și spicuiri dintr-un alt discurs: „Nu mă-ndoiesc că vor veni vremuri mai bune, pentru că eu cunosc poporul maghiar ca pe propriul meu popor român și știu bine că poporul maghiar care gîndește corect, care are inima iubitoare, patriotul maghiar nu e de una și aceeași părere, în toate privințele cu ceea ce Dvs. în jurul chestiunii de naționalitate exprimați". Unul dintre martorii oculari, care l-au cunoscut bine pe Lucaciu, afirma că „iubea săracii de toate națiile. Cu domnii nu prea se împăca. Domnii români sau maghiari erau tot o apă și-un pămînt". De altfel, într-unul din discursurile de la Pesta argumenta necesitatea rezolvării problemei sociale: ...„noi, luptînd pentru eliberarea națiunilor subjugate luptăm și pentru dezrobirea claselor exploatate, că se va schimba întregul sistem". În sensul acesta, sigur că Vasile Lucaciu este și un vizionar politic. Iar dacă nu am ocoli cuvintele, am spune că are o gîndire social-politică înaintată, vizînd problemele în ansamblu, complex,

ÎN ACEASTĂ CASĂ A TRĂIT
Dr. VASILE LUCACIU
MILITANT DE SEAMĂ PENTRU LIBERTATEA NAȚIONALĂ A POPORULUI ROMÂN ȘI REALIZAREA UNITĂȚII SALE DE STAT

nuanțat, valorificîndu-le în virtutea militantismului său politic.

El vedea rezolvat conceptul de „libertate națională" în rezolvarea raportului dintre „ființa umană" și „virtualitatea sa". Pornind de la alienarea istorică temporară, remarcă necesitatea reîntoarcerii în sine a ființei umane sau, cum însuși spune „participarea ființei din principiul său". Validînd aceste opinii să încercăm o plăcută contactare cu patrimoniul gîndirii marxiste. Vasile Lucaciu îl nuanțează pe Marx și-l explică, întîlnindu-se: acolo unde Marx rezolvă problemele libertății prin „apropierea reală a esenței umane de către om și prin om". Putem exemplifica și modul fericit cum gînditorul transilvănean rezolvă raportul „individ-societate". Cităm: „individul este pentru totalitate, pentru ideal și nu totalul și idealul pentru individ". Cred că ar trebui făcut ceva mai mult pentru valorificarea gîndirii acestui mare patriot.

Așadar, Vasile Lucaciu este o minte strălucită și o prezență activă pe frontul social al Ardealului frămîntat de felurite convulsiuni. Între anii 1912—1913 lupta intelectualității transilvănene se dădea împotriva înființării episcopiei de Hajdu-Dorog. 83 de parohii românești din nord-vestul Transilvaniei urmau să fie încorporate la această episcopie, în care limba de oficiere urma să fie maghiara. Cei 73 000 de români din cele 83 de parohii urmau să fie supuși deznaționalizării și prin intermediul bisericii. La mitingul de protest de la Alba Iulia au participat 35 000 de români, printre care și Vasile Lucaciu, conducînd un convoi restrîns de țărani și intelectuali sătmăreni. La 14 iulie 1912 a fost în audiență la papa, trimis fiind de către Conferința Națională a românilor ardeleni de la Alba Iulia, pentru a protesta împotriva încorporării parohiilor românești la episcopia de Hajdu-Dorog și ruperea lor de dieceza din Gherla și Oradea. Papa l-a distins prelat papal cu crucea de aur pectorală, ca pe episcopi. Vasile Lucaciu, mîndru și demn, nu primește distincția, de vreme ce venise să reclame „expansioniștii maghiarizării", iar papa nu-i dădea nici un fel de garanție a redresării situației precare a românilor din Transilvania și a credinței lor strămoșești. Primește, totuși, cea mai ieftină cruce din lemn de la Vatican — păstrată la loc de cinste în casa-muzeu de la Apa —, ca semn, desigur, că a fost la papă în vremea respectivă și a ridicat problemele românilor; dar la plecare se făcuse că uitase să-i sărute inelul pontifical și supără astfel pe marele prelat. Așadar, nici nu este de mirare că datorită activității sale prodigioase, datorită frumoasei sale ținute morale, Lucaciu avea să se bucure de un imens și binemeritat prestigiu încă în timpul vieții.

Ca un stejar din mîndrele păduri transilvane a suferit furtuni grele, potrivnice, și a suferit ani grei de detenție, dar nu s-a încovoiat. Convingerile i-au rămas ferme și de

Dintre acțiunile realizate pe linia unității naționale și culturale ale românilor transilvăneni se numără și memorabilele întîlniri ale ASTREI (Bicsad 1908).

nestrămutat. Era viță de iobag hărăzit să rabde umilințele și nevoile, dar numai pînă la un loc! Pentru durerile lui erau durerile nației lui: toți de pildă pînă unde ajunsese asuprirea. Plîngerea românilor din Corodul sătmărean a intrat în istorie: „Noi, născuți ca români, dar limba noastră maternă nemaivorbindu-se... dorim ca o limbă și un suflet a învăța în școlile noastre românești". Despre tineret se afirmă în același cutremurător document: „...au crescut în așa spirit că se și rușinează că aparțin valahilor..." În final se mai subliniază: „Acum vrem să trăim ca români și ca români vrem să murim! Pretindem să ni se dea limba noastră maternă vorbită". Într-un alt document similar aparținînd românilor din Petea, sat românesc aflat la fruntariile țării, se spunea: „Din sufletul și trupul nostru ne legăm de scumpa limbă și sfînta lege românească"... O consfințire mai aleasă a unirii nu trebuia făcută decît muiată în colțul inimii acestor ardeleni destoinici.

„Dreptatea e cu noi"! afirma Vasile Lucaciu. Istoria devine ea însăși un act justițiar. Rațiunea istoriei este și rațiunea dreptății și pînă la urmă dreptatea învinge și istoria consemnează dreptatea făcută în timpul istoric. „Eu cred în deplina reușită a cauzei românești căci această cauză este dreaptă... La lupta noastră se asociază toată suflarea cugetătoare. Cred și sînt sigur că vom învinge". Aceeași credință era implantată de mult în inima sa, căci iată ce-i scria patriotului sălăjean Gheorghe Pop de Băsești: „Eu le-am spus-o la Satu Mare, la proces, că voi ajunge să fiu ales deputat pentru dieta din București. S-au cutremurat grozav la această amenințare și nici n-au avut curajul să reacționeze. Simțeau în subconștientul lor că spun un adevăr profetic, pe care ei nu-l vor putea evita, căci așa vrea istoria, așa vrea destinul, fiindcă e firesc să fie așa. E chestiune numai de timp și vom învinge". Cuvinte ce reprezintă bucăți de timp! Memorandiștii, prin glasul bătrînului președinte, Ioan Rațiu, declaraseră și în timpul procesului de la Cluj (1894): „...ceea ce se discută aici este însăși existența poporului român! iar existența unui popor nu se discută, se afirmă! De aceea nu mai sîntem nici acuzați, nici acuzatori! — Ne puteți osîndi ca indivizi, dar nu ne puteți judeca ca martori ai poporului! — Faceți ce voiți! Prin spiritul de intoleranță, prin fanatism de rasă fără seamăn în Europa, osîndindu-ne veți reuși ca să dovediți lumii că maghiarii (e vorba de clasele stăpînitoare — n.n.) sînt o notă discordantă în concertul civilizațiunii!". Iar în cercul electoral de la Baia Mare, convocat la Tăuții de Sus, Vasile Lucaciu avea să rostească un alt adevăr mesianic pentru care altminteri a și fost condamnat: „Noi românii ne luptăm și ne vom lupta în contra năzuințelor de a ne nimici și maghiariza, și avem nădejdea că vom ajunge la capăt cu lupta noastră dreaptă, că va luci și asupra noastră soarele dreptății și al egalei îndreptățiri".

Aspecte din interiorul casei-muzeu de la Apa (Satu Mare). O casă modestă de țară, care a găzduit un suflet mare. Din aceste mărturii peste timp se poate limpede desluși o viață de om închinată cauzei nobile a păstrării ființei noastre naționale.

Puterea năvalnică ce sălăşluia în cele şapte inimi din pieptul de aramă al Leului de la Şişeşti era aceeaşi ca marele ideal al tuturor românilor: Unirea cea mare. Unirea cea dreaptă! Legitimă şi necesară! Unitatea politică statală era cerută, determinată şi înfăptuită de popor în iureşul istoric al maturizării sale. Popor care a ştiut în vifornița istoriei şi-a unor vremuri a totului potrivnice, a ştiut, a reuşit, a izbîndit să-şi conserve conştiinţa etnică, naţională, unitatea limbii, credinţa că este vrednic de-o viaţă mai bună şi că are o menire glorioasă pentru viitorime. Cît de plastic se exprima alt corifeu al neamului, Nicolae Bălcescu: „O naţiune, oricît de mică ar fi, trebuie să fie respectată căci sfînt e dreptul ce-l are ea de a trăi în pămîntul ce-l ocupă". Să urmărim, la urma urmei, şi un cadru „scenografic" al Unirii de la 1 Decembrie 1918, atît de mult aşteptată: „Un ocean de căciuli, majoritatea cu panglici tricolore — căciuli ţuguiate, căciuli teşite, căciuli rotilate sau adînc trase pe frunte ori date, isteţ, pe ceafă, şi mai rar şi pălării; şi altă necuprinsă întindere de opinci — fel de fel de opinci, şi ghete mai puţine, şi cizme şi mai puţine, rar de tot pantofi. Sînt şi meseriaşi, şi intelectuali pe lîngă ţărani şi muncitori... Unii cîntă, alţii doinesc, se aude cîte o fanfară. Toţi strigă: „Vrem Unirea!". Unirea — visul de veacuri al românilor de pretutindeni se vedea înfăptuit. Unirea, asemeni Memorandumului, cum Lucaciu spunea, era „opera întregii naţiuni române", „lucrarea poporului asupra lui însuşi".

Vasile Lucaciu a luptat cu condeiul şi cuvîntul peste hotare, în Rusia (1917), S.U.A. (aprilie 1917), Franţa (august 1818), Geneva (octombrie 1918), Italia (noiembrie 1918 şi ianuarie 1919) pentru ca Unirea să fie recunoscută de către guvernele amintitelor ţări. A participat la cîteva adunări „impozante" ale românilor transilvăneni plecaţi peste Ocean, urgisiţi fiind de guvernul austro-ungar şi stabilindu-se la Youngtown, Treanton (aici fiul său, Epaminonda Lucaciu, era învăţător şi preot al românilor), Cleveland, Detroit, Chicago, Pittsburg. Vorbeşte politicienilor şi ziariştilor, în cîteva limbi de circulaţie, despre situaţia istorică exactă a Ţărilor române şi a României Mari, reunite. Întors în ţară este primit ca un adevărat tribun în mijlocul mulţimii însufleţite, adunate la Bucureşti. Poporul l-a iubit şi i-a închinat doine şi cîntece, ca unui adevărat erou al neamului.

Tribunul neînfricat şi-a plecat vipiile ochilor săi negri de cărbune în cărbunele pămîntului. „Leul de la Şişeşti" s-a stins din viaţă la 70 de ani, discret şi sărac, într-o zi tîrzie şi mohorîtă de noiembrie. La 1 decembrie 1922 i se fac funeralii naţionale şi este înmormîntat în domul înălţat de el la Şişeşti, pe al cărui frontispiciu scrie: „Pro S(ancti) Unione Omnium Romanorum". Este închinat, prin urmare, „sfintei uniri a tuturor românilor". Primul ministru al ţării de atunci, Ionel I.C. Brătianu, depune o însemnată decoraţie pe coşciugul urmat de puhoi de „poporeni". Iuliu Hosu îi conferă, în calitate de episcop, titlul de vicar, post-mortem. Poetul tulburătoarelor cîntece ale „pătimirii noastre", Octavian Goga, rosteşte un epitaf tulburător, din care reproducem doar finalul: „Toate steagurile se apleacă în faţa acestui sicriu, asupra căruia, în numele ardelenilor cu care ai pribegit pe drumul idealului, părinte Vasile, eu smerit ucenic arunc astăzi un bulgăr de ţărînă". Pe lespedea de marmură dăruită de elevii liceului „Dr. Vasile Lucaciu" din Carei (director Aurel Coza) stau înscrisuri, ca un legămînt peste vecie: „Sub această lespede smerită odihneşte înflăcăratul apostol şi tribun, prin care geniul românesc şi-a purtat făclia redeşteptării şi întregirii, părintele Vasile Lucaciu. Cum tu pururi ai fost treaz pentru nevoile neamului drept recunoştinţă îţi făgăduim că vei trăi vecinic, îndeosebi în sufletul nostru al generaţiilor care ne creştem la şcoala patronată de tine. Liceul „Dr. Vasile Lucaciu" din Carei, care-ţi închină acest monument admirîndu-ţi lupta şi slăvindu-ţi viaţa bine'nchegată în fapte măreţe. Dormi în pace tu care eşti al tuturora". Cît adevăr de necontestat în acest epitaf gravat marmorean: Dr. Vasile Lucaciu este al nostru, al tuturor românilor!

Statuia lui Medrea, din bd. Republicii din municipiul Satu Mare, relief în bronz ronde-bosse, lucrată în epoca de maturitate a sculptorului, ni-l redă întocmai: portretul şi mişcarea fiind efectuate după natură, probabil în anii premergători morţii. Statuia are o înălţime de 4,5 m şi o greutate de 4 tone. Ea este considerată ca unul din cele mai „fericite monumente ale artei statuare româneşti". Soclul este învelit în marmură de Buteasa şi se află pe o platformă de 15/15 m. Pe statuie este montat şi un basorelief făcut în aceeaşi perioadă cu statuia şi intitulat „Flacăra".

Un alt proiect de statuie a rămas în mapele renumitului pictor sătmărean Aurel Popp. ...Acesta este omul care a proiectat lumină în jurul său, patriotul şi tribunul înflăcărat dr. Vasile Lucaciu. Născut în acest loc anume pe harta ţării, el şi-a adunat puterile şi năzuinţele, înţelepciunea şi credinţa, voinţa şi aspiraţiile şi, cu o îndîrjire fără seamăn, şi-a închinat viaţa în slujba luminării veacului său şi a poporului său, pe care l-a iubit ca pe nimeni altcineva. Căci iată ce replică memorabilă îi dă ministrului instrucţiei publice din acea vreme, A. Tréfort, cînd acesta îl ademenea cu promisiuni pentru a-l rupe din comunitatea din care făcea parte, propunîndu-i postul de profesor public ordinar la gimnaziul superior din Losoncz (Ungaria), unde urma să predea limba maghiară şi latina; răspunde ferm, cum fermă şi energică i-a fost întreaga viaţă: „Declar înaintea excelenţei tale că înaltul guvern maghiar nu dispune de atîtea milioane, pentru care să-mi las eu poporul românesc". Iar cu ocazia întîlnirilor cu ziariştii şi politicienii străini, cînd pleda cauza românilor peste hotare, afirma fără emfază, îndreptăţit: „Acolo unde sînt eu bate inima Ardealului".

Fireşte, cel ce pleacă spre evocarea adevărului istoric, spre evocarea vieţii şi activităţii marilor personalităţi ale neamului, are

ÎN ACEASTĂ CASĂ A TRĂIT
Dr. VASILE LUCACIU
MILITANT DE SEAMĂ PENTRU LIBERTATEA NAȚIONALĂ A POPORULUI ROMÂN ȘI REALIZAREA UNITĂȚII SALE DE STAT

Inscripție pe casa în care a locuit Dr. Vasile Lucaciu în ultimii ani ai vieții, — casă situată în municipiul de pe Someș (str. Traian) aflată în vecinătatea statuii care patronează împrejurimile, înfățișîndu-ni-l pe marele tribun ardelean în toată măreția sa.

o mare datorie și o răspundere în același timp. Trebuie să dea seamă în fața posterității de adevărul istoric și de autenticitatea spuselor sale. Cu ce cuvinte mai curate am putea finaliza încercarea noastră de evocare a marilor fapte de-o viață a personalității eminente care a fost și rămîne dr. Vasile Lucaciu, decît cu înseși cuvintele domniei sale: „Cea mai frumoasă religie este iubirea de patrie, iar cea mai nobilă credință este jertfa pentru binele ei". Să-l prețuim și iubim pe Vasile Lucaciu, care este al nostru al tuturor românilor, așa cum ni l-a înfățișat Medrea, impozant, leonin, proiectînd lumină în jur, drept și viforos ca un stîlp la hotare.

DORIN SĂLĂJAN
Fotografii de MIRCEA ZELEA

Primăria orașului Craiova transmite condoleanțe familiei marelui tribun.

Autorii principali ai MEMORANDULUI : Vasile Lucaciu, Iuliu Coroianu, Ioan Rațiu, Gheorghe Pop de Băsești, Nicolae Cristea, Rubin Patiția, Mihai Veliciu, Aurel Suciu, Teodor Mihail, D. P. Barceanu, Dionisie Roman și alții, fotografiindu-se la Cluj, în chiar sala în care au fost condamnați în 1894.

Ipoteze

Poeziile dace de la Romula

In honorem et in memoriam fortissimorum Geto-Dacorum qui pugnantes pro Patria morte occubuerunt!

În articolul nostru „O poezie în limba dacă" *(Almanahul Flacăra — 1984)* am avansat ipoteza că inscripția de pe inelul de aur de la Ezerovo ar fi scrisă în cinci versuri ritmate și rimate.

Iată că încă două inscripții par să confirme ipoteza noastră, sprijinită pe desele mărturii ale anticilor, că în Dacia poezia era la mare cinste.

Cele două texte — prezentate de noi după „Inscripțiile Daciei Romane", vol. II, Ed. Academiei R.S.R., București, 1977 (IDR) — s-au descoperit la Romula, vechi centru politic și cultural al geto-dacilor, care și-a conservat importanța și după cucerirea traiană. Că această veche cetate și-a păstrat prestigiul pînă tîrziu ne-o dovedește și continuitatea numelui, trecut printr-o perioadă de rotacism, în denumirea fostului județ muntenesc Romanați ⟨(*Romărata ⟨*Romulata; cf. toponimele geto-dace: *Gerulata, Lederata, Ydata* etc...).

După cum vom observa, cele două inscripții sînt poezii care, ca și cea de la Ezerovo, amintesc prin rimele și măsura versurilor de doinele și baladele populare românești.

Textul I (Fig. 1). E posibil să fi fost incizat înainte de venirea romanilor întrucît literele sînt grecești iar lexicul nu pare a fi suferit vreo influență latină. Cărămida cu inscripția zgiriată în pasta crudă înainte de ardere se află astăzi la Muzeul Orășenesc Caracal cu nr. de inv. 5912. Se păstrează întreagă, doar un fragment din colțul drept inferior s-a rupt, dar a fost lipit la loc. Litere înalte de 0,010—0,040 m. Dimensiuni: 0,44×0,27×0,07 m.

Transcrierea în litere latine:

HARITIOSTINTONINOS
INSUSTIKOISDAKON
KANDSIATILKOGAIO-
NILMA
TON
HLIOYLOPLEISTENAK-
TOILO

donix: **TINTON THYE** „Mărire Ție". (IDR, pag. 193).
Moștenire în română: (PRE)-TUTINDENI.

INSUS — AȘA, ACEASTA. Cf. germ. *also* „așa".
Moștenire în română: ÎNSUȘI (pronume personal de întărire după care s-au format și pers. I și II.

Textul se poate citi astfel:

HAR I TIOS
TINTONINOS
INSUS TIK-O IS DAKON
KAND SIA TIL KOGAION
ILMATON HLIOYL-O
PLEISTE NAKT-O ILO

Interpretarea noastră asupra sensului cuvintelor:

HAR — GLORIE, CINSTE, HAR. Cf. lat. *carus* „drag, iubit", gr. *haire* „noroc".
Moștenire în română: HAR (cu sensul de „slavă" în expresia arhaică „Har Domnului!" și de „talent, inspirație")

I — Marcă de genitiv-dativ. În albaneză *I* și *E* stau înaintea unor adjective și formează genitivul.

TIOS — ZEU. Cf. lat. *deus* „zeu".
Moștenire în română: ZĂU! (interjecție întărind un jurămînt sau o afirmație în limbajul popular.)

TINTONINOS — ÎNTOTDEAUNA, PRETUTINDENI. Cf. lat. *tamtumdem* „tot atît de mare". Cf. inscripția geto-dacă de pe o camee de sar-

TIK-O — SĂ SPUNĂ. Cf. lat. *dico* „a zice, a spune", v. slav *stihu* „verset". Moștenire în română: A ZICE, STIH.

IS — ACEST, EL, EI. Are funcție de articol hotărît. Cf. lat. *is, id*, geto-dac *ez* „el" (la Ezerovo).

DAKON — DACI. ON este sufix augmentativ exprimînd și pluralul.
Moștenire în română: DECU (n. de fam.).

KAND — CÎND. Cf. lat. *quando* „cînd".
Moștenire în română: CÎND.

SIA — PRIVESC, SE UITĂ. Cf. engl. *to see* „a vedea", alb. *syth* „ochi". Cf. antrop. fem. geto-dac *Ziais*.
Moștenire în română: ȘUI,E (despre ochi și privire în limbajul popular).

TIL — LA, SPRE. Cf. sued. *till*, dan. *til* „la, spre". V. și inscripția de la Ezerovo.

KOGAION — CAPUL CEL MARE, CONDUCĂTORUL SUPREM. Cf. alb. *kokë* „cap". E posibil ca pe muntele sfînt al dacilor, despre care pome-

neşte Strabon („Geografia, VII 3, 5) să fi fost sculptat celebrul „Sfinx Românesc". De altfel oronimul Bucegi poate proveni din *BO-KO-DAI „cap mare".
Moştenire în română: CO-CON, OAVA, CUCĂ, GUGU (oronim).
ILMATON — VITEJI, RĂZBOINICI. Cf. lat. *armatus* „soldat", scandinavul *Hermodur* „Cutezător". Cf. *Oulmeton* (top. geto-dac în Dobrogea).
HLIOYL-O — SĂ CÎNTE, SĂ CHIUIE. Cf. alb. *fljojerë*, *fyell* „fluier". Cf. *Chloilios* (antrop. regal get).
Moştenire în română: fluier, A FLUIERA.
PLEISTE — SIHAŞTRI, PREOŢI. La origine PLEIS însemna „gol, sărac, simplu". Se ştie de la Flavius Josephus că aceşti PLEISTAI duceau o viaţă extrem de ascetică. Cf. longobardul *blauz* „gol".
NAKT-O — SĂ SE ÎNCHINE. Cf. sued. *nicka* „a da afirmativ din cap" şi *niga*, *neg*, *nigit* „a face o reverenţă (o plecăciune)".
ILO — LUI. Cf. lat. *illo* „acelui".
Moştenire în română: ÎL (pronume personal acuzativ).
Sensul inscripţiei este acesta: GLORIE ZEULUI ÎNTOTDEAUNA ŞI PRETUTINDENI! AŞA SĂ SPUNĂ DACII CÎND PRIVESC SPRE KOGAION! RĂZBOINICII SĂ CÎNTE, PREOŢII SĂ I SE ÎNCHINE!

Presupunem că această poezie făcea parte din celebrele legi geto-dace cărora Jordanes (în „De origine actibusque Getorum", XI, 69—72) le spunea *belagines*. Să nu uităm că geto-dacii şi agathyrsii de pe Mureş îşi cîntau legile în versuri.

Textul II. (Fig. 2). Lespede din piatră nisipoasă, cu faţa lucrată în formă de *tabula ansata*. Literele îngrijit gravate, au o înălţime variind între 0,025—0,045 m. Dimensiuni: 0,27 × 0,50 × 0,16 m. Muzeul Olteniei, Craiova; inv. I, 5583/12 541. Se pare că autorul inscripţiei greşind unele litere, a martelat piatra, corectîndu-se. Literele sînt latine, limba inscripţiei este „coruptă" de latinisme, ceea ce înseamnă că autorul se străduia să înveţe latineşte. Este şi o dovadă că *dacii au învăţat latina aici, în DACIA*.

Transcrierea noastră:

TEG.XXII.PRVPE
GE.SU
RM CON V PE
ASTATI.PRIOR
ET.POSTERIOR

Textul se poate citi astfel:

TEG XXII PRUPE
GE SURM CONUPE
ASTATI PRIOR
ET POSTERIOR

Interpretarea noastră asupra sensului cuvintelor:
TEG — DACĂ (conjuncţie). Cf. sued. *dags* (adv.) „≈cînd". Moştenire în română: DACĂ, DECI.
XXII — DUŞMANI. Cf. gr. *xenos* „străin", arom. *Xeani* „străinătate".
PRUPE — APROAPE, A (SE) APROPIA. Cf. lat. *prope* „aproape".
Moştenire în română: APROAPE, A (SE) APROPIA.
GE — (FIE) CA. Conjuncţie şi marcă de conjunctiv. Cf. sanscr. *ca*, lat. *que*. Moştenire în română: CÎ, CA şi CĂ.
SURM — SOARELE. Variantă regională pentru SARMIS. Cf. top. geto-dace *Sornon* şi *Zermi-zera*. Cf. alb. *zjarm*, *zjërn* „arşiţă".
CONUPE — A ÎNŢEPA. Cf. alb. *gjëmb* „ghimpe", sued. *kniv*, engl. *knife* „cuţit". Moştenire în română: GHIMPE.
ASTATI — ASTĂZI, ACUM. Cf. lat. *ista die* „această zi". Moştenire în română: ASTĂZI.
PRIOR — ÎNAINTE, ANTERIOR. Cf. lat. *prior* „dinainte".
ET — ŞI. Cf. lat. *et* „şi, ca (şi), chiar şi".
POSTERIOR — ÎN VIITOR. Cf. lat. *posterior* „următor, de mai tîrziu".

Sensul inscripţiei este acesta: DACĂ DUŞMANII SE APROPIE FIE CA SURM SĂ-I ÎNŢEPE! ACUM ŞI PURUREA!

Aceste două texte confirmă încă o dată intensa viaţă culturală de după Deceneos (sugerată de Jordanes), excepţionala înzestrare poetică a strămoşilor noştri precum şi adevărul acelei des citate zicale a lui Vasile Alecsandri cum că „Românul e născut poet". Quod erat demonstrandum!

Un cîntec de luptă al dacilor

„Că din ce e făcut să ne şi doară
Şi prin durere să ne lumineze,
Tu, dincolo de orice ipoteze,
A noastră eşti, singura noastră ţară."

Adrian Păunescu —

Pentru lumea antică nu era un secret că strămoşii noştri îndrăgeau poezia şi muzica deopotrivă. Astfel Theopomp scrie în cartea a 46-a a Istoriilor sale: geţii fac soliile cu cythare şi cîntînd tot timpul din aceste

instrumente (κιθάρας ἔχοντες καὶ κιθαρίζοντες). La fel şi Stephan Byzantinul: Γετία· νόμος δὲ Γετῶν, ὅταν ἐπικηρυκεύωνται κιθαρίζειν [Getia: este o lege a geţilor, să cînte din cythare cînd merg în solii].

Jordanes (Get., X, 65) afirmă şi el: sacerdotes... qui pii vocabantur... ut sibi propitii Macedonas repellerent, cum citharis et vestibus candidis obviam egressi patriis diis voce supplici modulantes [Preoţi... care sînt numiţi pioşi... ca să-şi facă zeiţele Macedone favorabile, ies în întîmpinarea zeilor părinteşti cu cythare şi veşminte albe, cîntînd din voce rugăciuni].

N-ar fi deci de mirare dacă aurul, argintul, bronzul sau piatra ar păstra în pămîntul vechii Dacii asemenea cîntece obişnuite la strămoşii noştri şi nu ne îndoim că arheologii le vor scoate rînd pe rînd la iveală.

Un cîntec de luptă getodac pare a fi inscripţia cu litere latine descoperită în anul 1900 la Sînnicolau Mare şi păstrată astăzi la Muzeul Timişoara (Inscripţiile Daciei Romane, vol. III, 1, Ed. Academiei R.S.R. 1977, pag. 243–244). Literele înalte de 6–7 cm. se află înscrise (cu urme antice de vopsea roşie) pe o lespede de conglomerat calcaros, fragmentară, cu dimensiunile 90×77×20 cm; cîmpul inscripţiei, încadrat de un chenar simetric, este corect executat. Textul inscripţiei este următorul:

AVRTIMOTI
NIVELEG
XINTVNVR
FIRMINVS
TVBIMVP

Inscripţia, fiind în versuri, poate fi împărţită în patru şi, după părerea noastră, se citeşte astfel:

AVRTI MOTIN
I VELEG XIN
TUNUR-FIR MIN
USTUBI MUP.

Interpretarea noastră:

AVRTI — VERDE. Cf. lat. *viridis* „verde".

Moştenire în română: VERDE (sub influenţa latinei).

MOTIN — FRUNZĂ, CREANGĂ.

Moştenire în română: MOŢĂU „plantă medicinală la Sărăţeni-Ialomiţa" (netrecut în DEX).

I — Marcă de genitiv-dativ. În albaneză *E* formează genitivul iar *I* apare înaintea unor adjective.

VELEG — RĂU, NEGRU. Cf. engl. *black* „negru", sued. *black* „palid, şterg". De la VELEG s-au dat denumirile de BLACH, VALAH, VOLOH în evul mediu popoarelor de limbi neo-latine, probabil din pricina tenului mai închis al romanilor. Moştenire în română: FELEAC (oronim la Cluj-Napoca).

XIN — STRĂIN, DUŞMAN. Cf. gr. *xenos* „străin", arom. *xeani* „străinătate".

TUNUR — DUNĂRE. Moştenire în română: DUNĂREA (care nu provine din **Donaris*, neatestat).

FIR — PESTE, ÎNAINTE. Am demonstrat pentru inscripţia de la Ezerovo că în geto-dacă unele cuvinte de legătură se aşezau la sfîrşitul numelui. Cf. sanskritul *pári*, avestanul *pairi*, lat. *per*, got. *fair*, lituanianul *per*, v. slav *pré-* „înainte".

MIN — EU. Moştenire în română; dacorom. MINE (pron. pers. I, caz acuzativ) şi arom. MINE, MINI „eu".

USTUBI — ASTUP. Moştenire în română: A ASTUPA (care nu provine, cum se presupune în DEX, din lat. **asstuppare*, neatestat).

MUP — GURĂ. Cf. alb. *napë* „filtru, strecurătoare", ţig. *muy* „gură", sued. *mun* „gură".

Sensul inscripţiei este acesta:

FRUNZĂ VERDE! NEGRULUI DUŞMAN DE PESTE DUNĂRE ÎI VOI ASTUPA GURA!

Interesantă ni se pare păstrarea pînă astăzi a începutului cu „frunză (foaie) verde" în multe doine şi balade populare româneşti. Mai poate fi vreo îndoială că românii n-au moştenit de la geto-daci numai ţara, sîngele, portul, o parte din lexic ci şi spiritualitatea? Pe marea frescă a *Judecăţii de apoi* de la Voroneţ pictorii nu s-au sfiit să-l zugrăvească pe sultanul Mahomed („Mehmet") în infern, cu toate că ţara era atunci dependentă de Semilună.

Aşa cum nici geto-dacii, „cei mai viteji şi mai drepţi între traci", nu s-au temut să-şi păstreze vechile cîntece de luptă în chir literele cuceritorilor!

Prof. ADRIAN BUCURESCU

Oameni care au fost

GHEORGHE ANGHEL

Unul dintre puținii prieteni apropiați, pe parcursul unor ani îndelungi, ai sculptorului *Gheorghe Anghel* a fost arhitectul Anghel Marcu. S-au cunoscut la „Proiect" București, unde lucra arhitectul și unde sculptorul venise pentru proiectul soclului ce urma să poarte bustul lui Balzac, pe care îl avea aproape gata (aflat azi în Parcul Herăstrău). S-au reîntîlnit, într-o zi, întîmplător, pe stradă, prin dreptul Universității. Arhitectul l-a salutat larg, dar fără să se oprească, crezînd că nu-l va mai recunoaște. Sculptorul s-a îndreptat însă spre dînsul, l-a asigurat că știe cine e și l-a invitat să treacă pe la atelier. Și a trecut. Și au rămas prieteni nedespărțiți — arhitectul a lucrat chiar, o vreme, în atelierul lui Gheorghe Anghel —, pînă ce artistul a trecut dincolo de viață (la 7 aprilie 1966). Rămîneau multe ore împreună, tăcînd ori discutînd, în atelier ori în odaia modestă pe care o ocupa în casa dr. Țuculescu, frate al pictorului, și a Mariei Țuculescu, una din fiicele lui Gala Galaction. Casă aflată pe undeva prin zona Dristorului și unde a locuit numărul cel mai mare de ani, — vreo 14—15 — față de numeroasele adrese la care a locuit sculptorul în București. I-a cunoscut neliniștile ca și momentele solare — ca acelea cînd lucra la portretul Mariei Tănase, care îi poza cu dăruire și cu care plănuia să se retragă în munți și să creeze acolo, unul pentru altul —, incertitudinile ca și gîndurile cele mai profunde despre arta sa și despre arta lumii. Arhitectul Anghel Marcu este și cel care, cu generozitate și perseverență, „dintr-o datorie morală față de memoria unuia dintre marii noștri artiști moderni", cum spune, se îngrijește să facă publică, dincolo de opera rămasă și recunoscută, „moștenirea Anghel", puținele documente ce au rămas de la el și despre el. Gînduri, scrisori, cîteva fotografii — căci sculptorului nu-i plăcea să se fotografieze — și, un inedit film documentar, realizat prin anii 1945—1946, de un amator, de un inginer al cărui hobby era aparatul de filmat (și care a lăsat și o peliculă despre viața la Mărțișor a lui Arghezi în acei ani triști pentru marele poet și pe care, pînă acum, din păcate, nu a valorificat-o nimeni, deși se află depusă, de mulți ani, la Muzeul literaturii române, ca și secvențele despre Anghel). Tot la insistențele arhitectului, în sfîrșit, filmulețul despre sculptor va fi dat la iveala publicului, într-un documentar realizat în Studioul „Sahia", de către tînărul regizor Cornel Cristian. Anghel Marcu ne-a încredințat, în exclusivitate, imaginile unui rolfilm inedit precum și cîteva dintre gîndurile acestuia notate la epoci diferite și prefațate de amintirile sale despre marele prieten.

CICI IORDACHE-ADAM ■

„CUM SĂ-L ÎMBRACI, PE OMUL DEZBRĂCAT DE TOATE?"

Ar fi împlinit 80 de ani în vară dar cum era născut la 22 august, în umbra sărbătorii naționale, aniversările lui erau observate doar de cîțiva prieteni și prietene pe care totdeauna îi primea cu bucurie acasă.

Nu-l deranja că presa nu-i sărbătorește trecerea anilor, că nu devine centrul atenției și ne spunea cu vorbe puține că „arta se face de la marginea societății" în înțelesul că artistul are nevoie de un recul care să-i lărgească un-

ghiul de vedere şi părea atît de obsedat de arta lui încît, necunoscîndu-l, ai fi crezut că nu-l interesa nimic altceva şi că ar fi putut fi găsit ca Arhimede lucrînd fără să ştie că duşmanul a intrat în cetate. În realitate, chiar arta lui se întemeia pe observarea şi pe comentarea plastică a tot ce este valoros în jurul său.

Nici un eveniment sau personaj important şi contemporan cu el nu i-a scăpat judecăţii. Găsea tîlcuri adînci în „Zeul războiului" de Paciurea şi ne-a arătat ca nimeni altul cum trebuie glorificată „Victoria", cum trebuie glorificată „Pacea".

A fost judecătorul care a cîntărit faptele celor pe care trebuia sau nu trebuia să-i reprezinte. A acceptat şi a refuzat să facă portrete. Talentul unui artist se vede în lucrările pe care le-a făcut, caracterul şi în lucrările pe care le-a refuzat. Talentele primesc orice comenzi, geniul nu. Geniul este talent şi caracter la un loc.

Cum să nu preţuim azi tot ce a rămas de la Anghel? Monumentale proiecte de monumente care n-au ajuns monumente ci doar monumente care ne lipsesc şi uneori imagini fotografice sau chiar numai amintiri despre monumente care au fost realizate de Anghel şi care astăzi nu mai există.

Ne-au rămas şi imagini fotografice cu chipul său, puţine, se lăsa fotografiat rar. Cîteva din ele, necunoscute publicului, le-am găsit la vecinul, prietenul şi medicul lui Anghel, doctorul I. Ionescu care le-a făcut cu dragoste şi le-a oferit cu pioşenie spre publicare.

Aparatul de fotografiat în faţa căruia a stat sculptorul este un tip foarte vechi şi pentru că nu i se mai găseau filme potrivite se încărca pe întuneric cu filme din comerţ corectate cu foarfeca. Mai mult bunăvoinţa operatorului, decît tehnica fotografiei.

Fotografiile îl reprezintă pe artist trecut de 50 de ani, îmbrăcat ca pentru lucru sau ca pentru ieşit în oraş şi în cîteva poze purtînd, după moda timpului, un costum în dungi... „pe puncte".

Îl vedem în faţa casei, în curtea fostului muzeu Simu, în baraca-atelier, în vizită la doctorul Ionescu, alături de sora acestuia, pictoriţa Bălaşa Ionescu, în curtea casei singur lîngă un relief închinat lui Eminescu sau lîngă acelaşi relief împreună cu arhitectul A.M.

În două imagini, în planul doi se vede un fost coleg de liceu, fost ghimnast, căruia noi îi spuneam „don' profesor Severineanu" ajuns pensionar şi devenit ajutor la trebile prietenului. Se mai vede într-o poză o imagine parţială a statuii lui Luchian expusă lîngă „Victoria" lui Ion Grigore Popovici iar în alta în ultim plan statuia lui Andreescu a cărei ruinare începuse.

Fotografiile sînt făcute în anii rodnici pentru sculptura lui Anghel, cînd devenise artist recunoscut dar nu scutit de necazuri din partea unor funcţionari de-atunci. Anii de martiraj cînd a lucrat statuile pictorilor martiri Andreescu şi Luchian, anii în care a început cu un portret în relief statuia lui Palady, statuie care avea să deranjeze cu prezenţa ei sala de expoziţie şi mai tîrziu avea să fie refuzată de muzeul unui judeţ pentru că era socotită „statuie desculţă".

Anii în care şi-a început „Nudul" într-o odaie mică unde pentru controlul lucrării de la distanţă era obligat să se retragă cîţiva paşi şi numai atît cît îi îngăduia lungimea unui coridor de serviciu. Funcţionarul de la serviciul spaţiului locativ, venit acasă în anchetă, scosese metrul din servietă, măsurase odaia şi raportase în scris că a găsit chiar spaţiu excedentar, pentru o singură persoană.

Anii în care, într-o singură încăpere de 4,00 m × 4,00 m, lucra şi dormea şi primea oaspeţi, anii în care, cu eforturi proprii, şi-a înjghebat, în sfîrşit, o mică baracă de scînduri pe care şi-o numea cu mîndrie „atelier" şi în care a ctitorit printre altele tripticul „Viaţa lui Eminescu".

Anii în care statuia „Victoria", realizată în gips de 2,50 m înălțime, a fost respinsă de juriu din expoziție și cînd la reproșurile unora că lucrează la un „Eminescu" gol, o variantă a celui de la Ateneu, răspundea blînd: „cum să-l îmbraci, pe omul dezbrăcat de toate?"

Anii în care a construit și dărîmat mult. Ce l-a susținut în toată această vreme? O mare încredere în arta sa și aplauzele neîntrerupte ale celor mai buni critici din România, chiar dacă uneori aplauzele nu treceau de ferestrele camerei în care lucra artistul.

Cam tot atunci, cel care venise la prima expoziție cu ghete de împrumut, cel care avea să se împrumute de bani ca să-și aducă dezamăgit acasă statuile lui Andreescu și Luchian refuzate de comisiile oficiale, are puterea sufletească să-și redacteze testamentul.

Arh. ANGHEL MARCU

GH. D. ANGHEL: gînduri

1. Te-am întîlnit o, Sfîntă Frumusețe! Nu te cunosc, dar privindu-te, mă trezesc plecîndu-mă în fața ta ca o închinare adusă nobilei tale frumuseți. Deodată tristețea mă cuprinde la gîndul că tu, o zeitate, va trebui să te pleci timpului care te va pieri. Cu tine în suflet Doamne, cu rugă fierbinte mă aplec și din pămînt vreu să te făuresc, ca tu, divină frumusețe să rămîi de-a pururi. Cei ce vor veni după mine să se închine în fața ta, tu purificîndu-i, o, Sfîntă Creație.

GH. D. ANGHEL

19 Dec. 1959

(Este textul unei scrisori rămase de la sculptor — n.n.)

2. Doamne, ce mare lucru e natura. Nici un spectacol nu o poate înlocui.

3. Sculptura egipteană nu este făcută de oameni. Ea este un dar pe care zeii l-au făcut oamenilor și de aceea nu poate fi egalată.

(Despre prezența bustului lui Enescu în expoziția din 1966:)

4. Enescu să nu fie în expoziție. El reprezintă perioada mea romantică.

5. Nu știu de ce, dar nu suport culori în jurul meu. Poate tocmai pentru că m-a preocupat sculptura, umbra și lumina...

6. Sculptura bună nu are nevoie de culoare.

7. O lucrare nu este niciodată gata. Un artist, cît trăiește, o perfecționează.

8. Dacă lucrezi prea mult nu ai timp să gîndești. Cine nu are timp de pierdut nu cîștigă nimic. Pierde totul.

(Lucrînd la statuia lui Eminescu:)

9. Nu știu de ce, dar merge extraordinar de repede. O mînă am făcut-o în 20 de minute. Dar nu pot ignora că de 40 de ani mă gîndesc la Eminescu și că trebuie să pun și acest timp la socoteală.

10. Văd atîția funcționari plătiți de noi care încurcă lucrurile și mă gîndesc că o societate ar fi mai cîștigată dacă acestora li s-ar plăti ca să stea acasă.

11. Nu trebuiesc opere multe ci bune.

12. Nu vreau să mai lucrez portrete. Nu vreau să ajung fabricant de busturi.

13. Sculptorii mari apar rar în istoria popoarelor. Un popor e mare, e la apogeu, cînd dă sculptură bună, cînd dă sculptori mari. Vezi Grecia lui Pericle, Italia Renașterii, Franța lui Bourdelle.

14. La fel ca în arhitectură, unde lași mari suprafețe liniștite pentru a pune în valoare un detaliu important, o intrare, o cornișe, așa trebuie tratată simplu o sculptură pentru a pune în valoare părțile esențiale: portretul, mîna etc.

15. Vezi, „Maternitatea în genunchi", mie îmi pare că seamănă cu o mică biserică de țară.

16. Expune orice statuie, chiar și acest nud, într-o catedrală gotică și dacă rezistă în acel cadru de arhitectură perfectă, lucrarea este bună.

17. Am primit și am dat întotdeauna.

18. Geniile sînt sfinții unui popor.

19. Cunoașteți vreo cugetare din el? Cum poate fi mare un scriitor de la care nu rămîne nici o cugetare?

20. Să dau concurs alături de toți? Cine să mă judece?

21. Fotograful trebuie să asculte de artist. În afara unor amănunte tehnice, el nu știe mai mult decît știe însuși artistul. Retușarea fotografiei este o greșeală. Decuparea fotografiei unei sculpturi este o greșeală grosolană. Cînd un fotograf zice că este artist, el e recrutat dintr-un artist ratat.

22. „Nu credeam să învăț a muri vreodată:/Pururi tînăr, înfășurat în manta-mi/Ochii mei nălțam visător la steaua singurătății." Așa trebuie să fie statuia lui Eminescu.

23. Geniile sînt cel mai greu de reprezentat, pentru că nu te lasă să te apropii. Portretul lor e covîrșitor de greu. Ca să înțelegi geniile, trebuie să te apropii cu multă smerenie și numai cu gînduri curate.

24. Portretul este soarele. Cine poate să facă un portret bun, poate să facă orice.

25. Toată arta țării stă pe umerii cîtorva artiști. Cît plătește statul într-un an pentru artă? Dar în 10 ani? Cele cîteva lucrări care rezistă după 10 ani valorează cît tot ce s-a plătit în acest interval de timp tuturor. Și ce reprezintă aceste valori? Echivalentul muncii a zeci de mii de țărani.

(Despre un dulap:)

26. ce să fac cu el? Nu vreau să am niciodată mai mult decît un rînd de haine care vor fi ziua pe mine și noaptea agățate într-un cui.

27. Vreau să distrug tot ceea ce nu-mi place, tot ceea ce socotesc că nu este deplin realizat. Nu vreau să rămînă după mine decît operele pe care le consider definitive.

28. Te surprinde simplitatea în care trăiesc, dar să știi că nu vreau să am nimic și ceea ce vezi este prea mult pentru mine. Nu vreau să mă preocupe decît opera mea, să gîndesc numai asupra lucrărilor ce înfăptuiesc. Un geamantan, un pat și un scaun îmi ajung.

29. Arta se face fără ostentație... fără artificii... Arta, în fond, este un lucru cît mai simplu... Arta nu este o modă, ea este eternă.

30. Artistul trăiește prin propria sa operă.

31. Cînd știi că ai realizat ceva, de mulțumire pleci și-ți vine să umbli golan pe străzi.

32. Dorința mea supremă este ca lucrul meu să servească pentru înnobilarea pentru purificarea sufletului omenesc.

33. Nu mi-a plăcut să mă învețe nimeni nimic oriunde m-am dus, am urmărit totdeauna viziunea mea proprie.

34. Mi s-a cerut să spun cîți bani îmi trebuie ca să termin statuia. Nu pot cere nimic... Eminescu nu se poate face pentru bani.

(Statuia lui Eminescu a fost dăruită, Eminescu nu putea fi vîndut de Anghel. Dacă, totuși, statuia ar fi fost plătită, mi-a replicat într-o conversație:)

35. Atunci... să se plătească după valoarea lucrării... și toți banii vor fi cheltuiți pentru ceva folositor oamenilor. Știu un pod rupt lîngă casa mea... pune în primejdie viața multora...

36. Să faci totul ca în preajma morții... proștii vor înțelege că poți să faci orice.

37. Dacă ești vulgar, tot ce faci este vulgar.

38. Cînd ești mare, tot ce faci este mare.

39. Văzîndu-mi insuccesele materiale mulți m-au îndemnat să fac ca ei. Dacă făceam ca ei, ca ei ajungeam.

40. Ești mort numai atunci cînd nu se mai vorbește despre tine.

(Despre statuia lui Eminescu)

41 Cum să-l îmbraci, pe omul dezbrăcat de toate?

42. Unui filozof îi stă bine să moară cu credința lui.

43. Cînd ai ceva de spus, spune-n două cuvinte. Dacă vorbești mult ocolești ceva.

44. După mii de ani de sculptură au rămas cîteva nuduri.

(Despre un sculptor contemporan:)

45. Este omul cu care nu te poți certa niciodată. El are un domeniu al lui, „banii". Dacă nu-l deranjezi acolo, nimic nu ai de împărțit cu el.

46. TESTAMENT

Subsemnatul Anghel Gheorghe, fiul lui Doiciu și Elena, de profesie sculptor, domiciliat în București, str. Levănțicăi nr. 13, raionul Tudor Vladimirescu, fiind în deplinătatea facultăților mele mintale și nesilit de nimeni dispun prin acest testament următoarele:

Republica Populară Română va moșteni, la încetarea mea din viață, întreaga mea avere ce se va găsi la moartea mea, așa că în acest fel, institui ca legatar universal al meu Statul Român. Arăt că principala mea avere constă din operele mele de artă — sculpturi.

Doresc ca lucrările mele de artă, aflate în bronz, să nu fie reproduse, iar lucrările în gips și pămînt să fie distruse.

Arăt că eu nu am moștenitori rezervatari.

Transmisiunea posesiunii și a proprietății, cît și transmiterea dreptului de proprietate, se vor face conform legii după încetarea mea din viață.

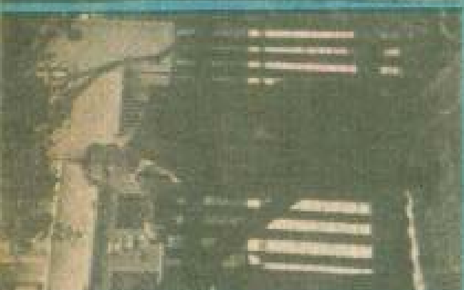
Redactat și dactilografiat azi, 7 aprilie 1962, în trei exemplare, la Notariatul de stat regional Oltenia.

(Ciudată întîmplare a vieții și a morții, Anghel trece în lumea umbrelor într-o zi de 7 aprilie, cu patru ani mai tîrziu).

SCRIITORI DESPRE CEL MAI DRAG CUVÎNT DIN LIMBA ROMÂNĂ

(Urmare din pag. 56)

Poezie

Aleg, dintre atîtea și atîtea, cuvîntul poezie. *Nu știu dacă mi-e cel mai drag și nu știu dacă-i sînt (cel mai) drag, dar existența mea se adună în jurul lui ca un amfiteatru cu o sută de vieți tinere cîntînd, un amfiteatru ce nu se prăbușește. Cineva mă întreabă cum e poezia, dar demnitatea mea refuză să răspundă la întrebări absurde. Poezia ar putea fi ceea ce voi inventa mîine. Dacă nu-i e dat păpădiei care o să crească pe pieptul meu să inventeze ea lumea din nou, fără să-l uite nici pe acel cineva care pe toate vrea să le știe și mă înăbușe cu întrebările. Poezia: un detector de minciuni care, copleșit, izbucnește în rîs. Sau în plîns. Poezia: aripile de fluture ale poemului meu sînt inegale și nu izbutesc să rimeze. Spune un om inteligent despre versurile pe care le scriu că au gust de cenușă. Bine, dar de ce nu adaugă că e cenușa unei tufe de zmeură?*

Aleg deci, dintre atîtea și atîtea cuvinte superbe ale limbii române, unul singur și-l numesc poezie. Poezia: acest comentariu nesigur asupra viitorului meu. N-ar fi mai bine să luăm hîrtia scrisă cu versuri, s-o tăiem frumos cu foarfeca și să facem din ea o rățușcă sau o barcă pentru un copil?

FLORIN MUGUR ■

Poate adevăr...

Care e cuvîntul care îmi place cel mai mult? O întrebare ciudată la care e greu de răspuns. Primul impuls mă îndeamnă să caut „cuvinte" ieșite din comun. Dor, mama, familie, patrie, libertate, adevăr. Dor e unic, românesc, necunoscut la alte popoare. Oare ăsta să fie cuvîntul care îmi place cel mai mult? Oare cuvîntul mama nu e mai plin de semnificații? E primul cuvînt pe care îl rostim, e mai universal și ne însoțește toată viața. Dar și cuvintele familie, patrie, libertate ne însoțesc toată viața. În cei patruzeci de ani de activitate scriitoricească niciodată n-am avut senzația că un cuvînt îmi place mai mult decît altul. Cuvintele au sens, frumusețe numai în context. Dacă cuvîntului „frumos" adaug un cuvînt din trei litere „mai" devine mai frumos.

Inspirat de Eminescu voi răspunde la întrebare așa: îmi place cel mai mult „cuvîntul ce exprimă adevărul"

FR. MUNTEANU ■

Vișin

Cînd rostesc cuvîntul „vișin" văd în zarea de argint tulburat o creastă de Bărăgan pe care s-a-ține singuratic un copac ademenind zeii primăverii, miresmele, zîmbetul fetelor frumoase, vîntul, zăpada, o sanie albastră și chiar iepurii. El înflorește alb cu mărgăritare de rouă, și cînd se pîrguiește vara, îmi sîngerează pe limbă boabele lui dulci acrișoare, mă inundă treptat un asfințit larg, fastuos de cîmpie stăpînind imperii; cînd cad toamna frunzele lui, imprimate pe pojarul colindelor, pleacă spre largurile lumii să spună povești și să le adăpostească în inima celui dintîi fulg de nea.

FĂNUȘ NEAGU ■

O pădure, două păduri

M-am gîndit uneori că arborii nu sînt decît niște cuvinte pe care cei mai demult, temîndu-se că ar putea să dispară, le-au strîns la un loc, într-un singur cuvînt, cît un dicționar întreg, iar pe acesta, tot ca să nu dispară, l-au sădit în pămînt.

Așa se face că noi știm ce înseamnă cuvintele stejar, brad, fag, tei, arțar, paltin, jugastru sau frasin și nu ne sînt străine nici altele, precum mesteacăn, carpin, salcîm, ori salcie. Și fără astfel de cuvinte n-am reuși să ne imaginăm cum arată o pădure pentru că nu am întîlni-o în nici o parte. Și ne-ar mai lipsi multe alte vorbe, iar dacă nu, tot nu am ști ce rost au pe lume. N-am ști ce înseamnă, de pildă, cuvintele crîng, dumbravă, codru, braniște, sihlă sau bunget. Și nu ar avea nici un sens cuvintele creangă, ram, trunchi, tulpină, mugur, frunză, ori lăstar.

Dacă cei mai demult nu ar fi strîns la un loc, într-un singur cuvînt, toate aceste și astfel de cuvinte, n-am ști ce înseamnă pasăre pentru că păsările trăiesc în arbori și ne-ar lipsi cuvintele mierlă, vrabie, privighetoare, vultur, mugurar, presură, cuc sau scatiu. N-am ști că nici o pasăre nu zboară mai ușor printre crengi decît gaița, n-am descoperi lemnul de rezonanță pentru că numai ghionoaia ni-l poate spune, n-am ști că sunetul acela molcom și dulce, ca niște picături de apă care cad la intervale precise, este al minunței, iar glasul aproape ca un mieunat de pisică este al capîntorturei.

Dacă cei mai demult nu ar fi sădit cuvîntul pădure, n-am ști ce-i acela zimbru, urs, căprioară sau cerb. N-am avea cuvintele bursuc, vulpe, lup, veveriță, ori jder și n-am ști ce-i aceea rariște, curmătură, potecă sau colnic. N-am ști, poate, nici ce-i acela izvor, iar dacă am da peste el prin hronici, alăturat altor cuvinte, cum ar fi izvorul relelor, fericirii sau bunătății, le-am înțelege numai pe ultimele, cele ce nu se văd dar se simt.

Dacă cei mai demult nu ar fi ocrotit astfel de cuvinte, nu am avea cuvîntul floare și ne-ar lipsi înțelesul pentru floarea vieții, floarea înțelepciunii sau floarea vîrstei. Și bineînțeles, nu am ști ce înseamnă cuvintele car, osie, leucă, proțap, japiță, fiulare. Nici cuvintele scaun, masă, pat, dulap, blid, pridvor, prispă sau leagăn.

Cel puțin cîteva mii bune de cuvinte, dacă n-ar exista acest dicționar într-un singur cuvînt, nu și-ar mai avea existență concretă ori sens și nu am avea nici Miorița, nici Meșterul Manole, nici Miu Copilul, nici Toma Alimoș. Nu am avea nici un cîntec care să înceapă cu frunză verde, nici poeții pe care-i avem, nici istoria pe care o cunoaștem. Pentru că pădurea ne-a ținut lîngă ea, ne-a dat viața și cuvintele ei, învățîndu-ne verticala și curgerea anotimpurilor.

Mă gîndesc uneori că pădurea nu-i decît un dicționar din care s-au cioplit toate corăbiile lumii și refuz să pronunț și cuvîntul care cioplește. Toți ducem în noi una sau mai multe păduri, dar fără arborii din afară cei din noi n-ar foșni niciodată.

DARIE NOVĂCEANU ■